

RINGERIKE
KOMMUNE

Vi bygger

– med **stø kurs** for fremtiden

Handlingsprogram 2017-2020 Budsjett 2017

Vedtatt i kommunestyret 24.11.2016, sak 145/16

Årsbudsjett 2017 - Handlingsprogram 2017-2020 ble behandlet i kommunestyret 24. november 2016, sak 145/16.

Saksprotokollen er lagt inn som vedlegg i dokumentet, s. 89.

Forord

Ringerike kommune er inne i spennende tider med nødvendige kommunale investeringer, næringsetablering, vekst, modernisering og utbygging. Det knytter seg store forventninger til realisering av ny E16 og Ringeriksbane, men det er også slik at kommunen generelt er i behov for endring og fornyelse. Bane og vei innebærer at kommunen må planlegge, tilrettelegge og rigge for vekst. Vi vil møte økt oppmerksomhet og interesse for tilflytting.

Ringerike kommune legger derfor opp til store og viktige investeringer i årene fremover. Dette er helt nødvendige både for å møte kravene til kvalitet og effektivitet i de kommunale tjenester og for å legge til rette for befolknings- og næringsvekst i kommunen. Ringerike kommune skal forvalte fellesskapets ressurser til beste for innbyggerne og løse viktige samfunnsoppgaver hver dag. Innbyggerne skal møtes med så gode tjenester som mulig innenfor de økonomiske rammene kommunen har til disposisjon. Det er de lovpålagte oppgavene i tråd med helse- og sosiallovgivningen som har høyest prioritet.

Prosessene med endring og forbedring har pågått i flere år og er kontinuerlige. Dette har mange, både ansatte og brukere av kommunens tjenester, merket i sin hverdag. Målet er at kommunens driftsnivå harmonerer med kommunens reelle inntekter. Samtidig må kommunens økonomiske handlingsrom settes i posisjon til å kunne håndtere nødvendige investeringer til fornyelse. Den kontinuerlige oppgaven fremover vil derfor være å videreutvikle tjenestetilbudene innenfor dagens driftsnivå, sikre balanse i kommunens økonomi og sørge for god økonomisk evne til å møte utfordringene som følger av vekst.

Vi må i felleskap sørge for å videreutvikle organisasjonen på kostnadseffektiv måte. Det settes derfor av ressurser i årene fremover til å videreutvikle organisasjonen med riktig kompetanse, en god og sunn kultur og et godt arbeidsmiljø. Målet er å sikre en varig kostnadseffektiv drift med kvalitet i tjenesteproduksjonen til innbyggerne i Ringerike kommune og samtidig ivareta utviklingsbehov som knytter seg til vekst.

Dette er ordføreren sikker på at vi i felleskap skal mestre, ikke minst fordi Ringerike kommune har dyktige ansatte på alle nivåer i organisasjonen.

Januar 2017

Kjell B. Hansen
Ordfører

RINGERIKE
KOMMUNE

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	5
1.1	Økonomisk status ved utgangen av 2016.....	7
1.2	Driftsbudsjett 2017	7
1.3	Investeringsbudsjett 2017	7
2	Status	10
2.1	Status Økonomi.....	10
2.2	Forutsetninger for handlingsprogram 2017-2020	11
2.3	HR og kompetanse	15
3	Sektorene	18
3.1	Spesielle tiltak, barn og unge 0-23 år	19
3.2	Barnehager	25
3.3	Skoler	30
3.4	Kultur	38
3.5	Sektor helse og omsorg	45
3.6	Samfunn.....	57
3.7	Administrasjon og fellestjenester	71
3.8	Folkevalgte og revisjon	74
3.9	Avsetninger, overføringer.....	75
4	Hovedoversikt drift.....	76
4.1	Tilskudd.....	82
5	Investeringer.....	83
6	Vedlegg - Kirkelig fellesråds forslag til drifts- og investeringsbudsjett	84
7	Saksprotokoll – KS sak 145/16	89

Leseveiledning til handlingsprogrammet

Statsbudsjett 2017 og befolkningsprognose for perioden omtales før sektorområdene presenteres. Under hvert sektorområde beskrives status, hovedutfordringer, mål, tiltak og investeringer.

Etter sektorområdene presenteres avsetninger. Deretter omtales finansutgifter og inntekter. Avslutningsvis presenteres hovedoversikten for henholdsvis drift og investeringer.

1. Innledning
2. Status
3. Sektorene
4. Hovedoversikt drift
5. Investeringer

Vi bygger – med **stø kurs** for fremtiden

1 Innledning

Handlingsprogrammet for 2017-2020, budsjett 2017, bygger på vedtatt Samfunnsdel av kommuneplan for perioden 2015-2030.

Handlingsprogrammet skal støtte opp under de mål som er vedtatt i Samfunnsdelen.

MÅL

Befolkning	Ringerike skal være en attraktiv bokommune, spesielt for unge og familier i etableringsfasen	Innen 2030 skal det bo 40 000 innbyggere i Ringerike kommune	Helse i alt vi gjør, og aktivitet for alle i Ringerike
Næring	Økt verdiskaping og produktivitet i Ringerike og et robust næringsliv med god bredde	Ringerike og omland skal ha effektive samferdselsløsninger	Ringerike skal ha relevant kompetanse for framtidens arbeidsliv
By- og lokalsamfunn	Ringerike skal ha en balansert og livskraftig vekst og utvikling av by og lokalsamfunn	Ringerike skal være et forbilde innen energieffektivisering, bruk av fornybar energi og reduksjon av utslipp	Hønefoss skal være attraktiv som bosted, handelsby og regionhovedstad
Kommunen som organisasjon	Kommunen skal være en effektiv og spennende organisasjon, med god kvalitet på tjenestene	Kommunen skal være en attraktiv arbeidsplass	Kommunen skal være en tydelig, ærlig og løsningsvillig organisasjon

Vedtatt budsjett og handlingsprogram vil gi en fortsatt stø kurs og vil legge til rette for vekst og utvikling.

Handlingsprogram 2017-2020, budsjett 2017, bygger på de vedtakene og målene kommunestyret har satt i Handlingsprogram 2016-2019.

1. tertial 2014 ble det lagt frem et revidert budsjettforslag for omstilling og effektivisering med mål om å komme ut av ROBEK i løpet av 2015. Denne omstillingen ble gjennomført i 2014 og 2015. Kommunens budsjetter ble redusert med tilhørende nedbemanning. Parallelt med nedbemanning og tilpasning til lavere ressursbruk ble det gjennomført omorganisering i de fleste sektorene.

Handlingsprogram 2015-2018, budsjett 2015, ble lagt frem med overskriften "Rigger for vekst". Målsettingen var å oppnå et økonomisk resultat som ville gi muligheter til å nedbetale resten av tidligere års merforbruk. Samtidig ble det politisk vedtatt en langsiktig investeringsplan for modernisering og rigging for vekst med årlige avsetninger til prioriterte investeringsprosjekter.

Målet for 2015 ble nådd og Ringerike kommune oppnådde et godt økonomisk resultat. Tidligere års merforbruk ble nedbetalt og kommunen kom ut av ROBEK.

Overskriften for Handlingsprogram 2016-2019, budsjett 2016, var "Vi bygger". Dette som en klar indikasjon på at vi nå var over i en ny tid med investeringer og bygging av organisasjonen, kompetansen og kommunal infrastruktur.

Når rådmannen nå legger frem Handlingsprogram 2017-2020, budsjett 2017, er en videreføring med fokus på et driftsnivå som gir muligheter for å gjennomføre nødvendige investeringer for en kommune i vekst.

Organisasjonen har i 2016 på en positiv måte greid å frigjøre ressurser som brukes til å øke kapasiteten innenfor flere viktige områder. Det er blant annet prioritert økte ressurser innen planlegging, nærings- og samfunnsutvikling.

Organisasjonen er også styrket ved økt satsing på kompetanse, både av ledere og medarbeidere. Dette gir økt effektivitet og høyere kvalitet og dette fokuset videreføres i handlingsprogramperioden.

Ringerike kommune har nå fått kontroll over nivået og kvaliteten på driften. Vi har startet å rigge for veksten og vi har begynt byggingen. Dette arbeidet skal fortsette og vi skal holde god og stø kurs inn i fremtiden. På den måten gjennomføres de politiske prioriteringene som ligger i kommuneplanens samfunnsdel.

Figur 5: IC prosjektene. Dagens reisetid med jernbane står i parentes. Kilde: Jernbaneverkets presentasjon på ROM-konferansen 21.10.14.

Viktige satsingsområder

- Det skal videreføres god kapasitet i barnehagene med en drift som legger til rette for å kunne tilby barnehageplass på dagen.
- Kvaliteten i Ringeriksskolen skal økes ved å rette fokuset på de faglige resultatene.
- Ringerike skal være en inkluderende kommune med god integrering.
- Ringerike kommune skal videreutvikle en faglig robust PP-tjeneste og gode helsestasjoner.
- Ringerike skal preges av et rikt kulturliv.
- Det jobbes videre med omsorgstrappen for å gi tilbud på riktig nivå. En videre satsing på digitalisering og velferdsteknologi blir viktig i utformingene av morgendagens omsorgstjenester.
- Ringerike kommune ønsker økt befolkningsvekst og næringsetableringer. For å få dette til kreves det nok kapasitet innen byutvikling og arealplanlegging. Det jobbes videre med etableringen av et felles plankontor, bypakke Hønefoss, områderegulering for Hønefoss, regional arealplan og oppfølging av prosjekt Ringeriksbanen og ny E16.
- Ringerike kommune velger å ta en aktiv rolle som aktør i samfunns- og næringsutviklingen. Dette gjøres ved å øke kapasiteten i Ringerike Utvikling.
- Ringerike kommune legger til rette for etablering av større datasenter på Follummoen gjennom kommunal regulering av området.
- Ringerike kommune følger opp forslagene fra vurderingskomitéen i parallelloppdraget ved å avsette investeringsmidler til nye gang- og sykkelbruer i Hønefoss.
- Grønt skifte: Ringerike kommune vil gjennom ulike tiltak i driften fokusere på grønt skifte

1.1 Økonomisk status ved utgangen av 2016

2014 og 2015

Regnskapene for 2014 og 2015 viste et netto driftsresultat (overskudd) etter finansposter på til sammen 122 millioner kroner. Etter overføring til investeringsregnskapet, avsetninger og bruk av avsetninger ble det et regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd) i de to årene på 62 millioner kroner.

Det akkumulerte underskuddet var ved utgangen av 2015 dekket, og det ble gjort avsetninger til disposisjonsfond på 66,8 millioner kroner.

I motsetning til i 2014, ble det i 2015 høyere skatteinntekter enn budsjettet, samt at mange av postene som det knytter seg usikkerhet til, som pensjonskostnader, lånekostnader og tilskudd, gikk i Ringerike kommunes favør.

I 2014 og 2015 var det stort fokus på å holde budsjettene i tjenesteproduksjonen. Gjennom omorganiseringer greide organisasjonen å tilpasse driften til vedtatte budsjetttrammer.

2016

Vedtatt budsjett for 2016 la opp til en budsjettet avsetning til disposisjonsfond på 34 millioner kroner.

Regulert budsjett for 2016 viser budsjettet avsetning til disposisjonsfond på 27 millioner kroner. Reduksjonen skyldes i hovedsak økte avsetninger til selvkostfond, økte tilskudd til andre livs- og trossamfunn og opprettelse av felles plankontor for Ringerike og Hole kommuner i samarbeid med Buskerud fylkeskommune.

8. juli 2016 er Ringerike kommune meldt ut av ROBEK etter at regnskapet for 2015 var vedtatt av kommunestyret og oversendt til Fylkesmannen.

Gjennomføringen av vedtatte investeringer går som planlagt, og i september ble låneopptaket for 2016 gjennomført, 402 millioner kroner.

1.2 Driftsbudsjett 2017

I budsjett 2017 og Handlingsprogram 2017 – 2020 legges det opp til et overskudd på 40 millioner kroner. I HP2014-2017 lå 2017 med et overskudd på 60 millioner kroner.

Rådmannens vurdering er at det i tjenestene er krevende å stabilisere driften på et lavere nivå etter omstillingen i 2014 og 2015. Et budsjettet overskudd på 40 millioner kroner i 2017 gir muligheter for stabil og forsvarlig drift i tillegg til å ivareta kommunens økonomiske handlekraft på sikt.

1.3 Investeringsbudsjett 2017

Kommunestyret har vedtatt å legge til rette for vekst i folketallet som er langt ut over den veksten kommunen har hatt de siste årene. På sikt vil ny E16 og Ringeriksbane medvirke til å skape den ønskede veksten.

Det legges opp til en moderat befolkningsvekst i handlingsprogramperioden og at en kraftigere vekst godt over landsgjennomsnittet først vil komme etter 2020.

Handlingsprogram for 2017-2020 tar sikte på å ferdigstille de store investeringsprosjektene som kommunestyret tidligere har vedtatt. Det vil være strategisk riktig å ta investeringene nå, før de store investeringene i vei og bane kommer i distriktet.

Investeringsprogrammet er en kombinasjon av tiltak på grunn av manglende vedlikehold og uhensiktsmessig struktur og behov for økt kapasitet både innenfor de rentable og ikke-rentable investeringene.

Tilrettelegging for byutvikling i tråd med veksten er en prioritert oppgave i investeringsprogrammet.

For å kunne gjennomføre investeringsprogrammet kreves det effektive tjenester på et driftsnivå som står i forhold til kommunes inntekter. Et slikt nivå vil være blant de mest kostnadseffektive i KOSTRA-gruppe 13.

1.3.1 Utvikling av kommunens gjeld

KOSTRA- tall for 2015 viser følgende:

	Ringerike	KOSTRA- gruppe 13	Lavest gr. 13(Sandefjord)	Høyest gr. 13(Molde)	Buskerud	Landet (uten Oslo)
Netto lånegjeld i kroner per innbygger	33 059	60 648	15 506	100 431	54179	62 112

Ringerike kommune ligger svært lavt i KOSTRA-gruppe 13 når det gjelder netto lånegjeld per innbygger.

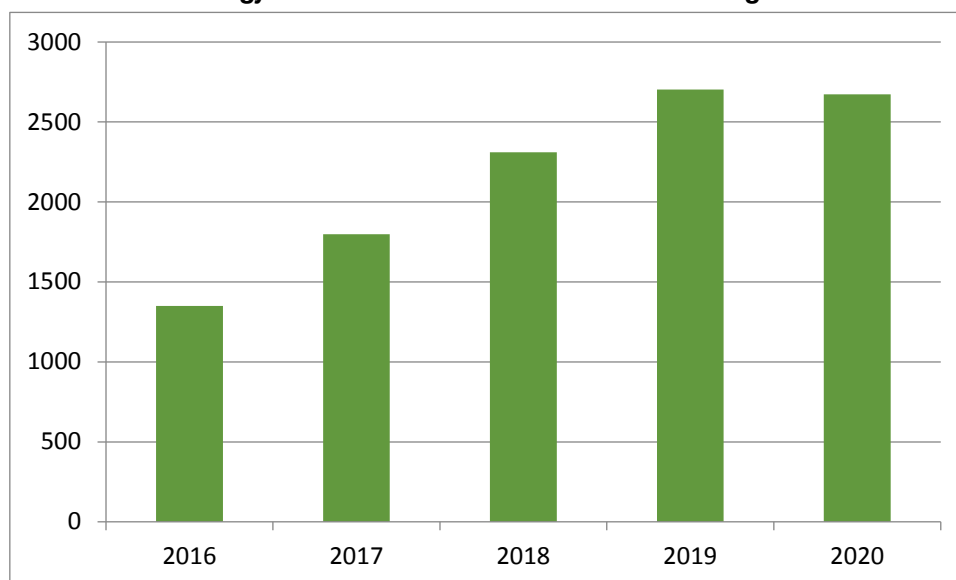
Planlagte investeringer de nærmeste 4 årene vil øke kommunens lånegjeld fra ca. 1 337 millioner kroner ved utgangen av 2016, til ca. 2,6 milliarder kroner ved utgangen av 2020. Dette er eksklusive tilskudd fra staten og private til omsorgsboliger, hvor kommunen først etter at bygget er ferdig, får tilskuddet. Disse tilskuddene er foreløpig beregnet til 130 millioner kroner.

Tabellen nedenfor viser utviklingen i netto lånegjeld per innbygger ut fra vedtatte investeringer.

	2016	2017	2018	2019	2020
Netto lånegjeld i kr pr innbygger	45 000	60 000	75 000	83000	81000

Lånegjelden per innbygger vil i 2017 være på nivå med dagens gjennomsnitt i KOSTRA-gruppe 13. Dersom de andre kommunens lånegjeld er uforandret, noe som ikke er realistisk, vil Ringerike kommunes lånegjeld være blant de høyeste i gruppen i 2020.

Utvikling i kommunens lånegjeld inklusive lån til rentable investeringer

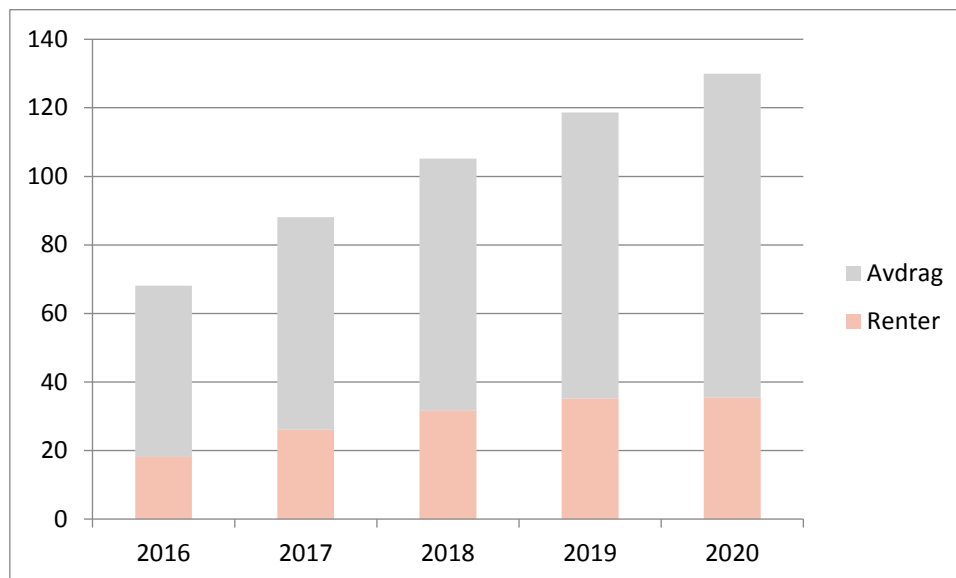

Grafen over viser utvikling i kommunens lånegjeld i millioner kroner fra 2016 til 2020. Lån til rentable investeringer er inkludert i denne oversikten. Fra 2020 ser vi at lånegjelden går svakt nedover, dette skyldes avdrag og mottak av tilskudd fra staten til utbygging av omsorgsboliger.

1.3.2 Utviklingen i renter og avdrag.

I perioden vil finanskostnadene samlet øke fra 84 millioner kroner i 2016 til ca 159 millioner kroner i 2020.

Diagrammet nedenfor viser utviklingen i renter og avdrag til ikke-rentable investeringer.

Renter og avdrag til rentable investeringer vil dekkes av gebyrinnbetalinger gjennom selvkostprinsippet og er ikke inkludert i denne grafiske fremstillingen. Dette vil gi økte gebyrer fram til 2020, men de neste 5 til 10 årene vil gebyrene kunne holdes stabile eller reduseres.

Renter og avdrag knyttet til startlån er holdt utenfor i grafen.

En del av økningen i renter og avdrag vil dekkes av økte husleier fra beboere ved bygging av omsorgsboliger og fra tilskudd fra andre kommuner der hvor Ringerike kommune er vertskommune (for eksempel bygging av ny legevakt).

Økte inntekter vil komme fra 2020, estimert til 6,2 millioner kroner årlig.

Byggingen av omsorgsboliger på Hov og i Heradsbygda vil gi rente- og avdragsutgifter på hele investeringen i byggeperioden. Etter at prosjektene er ferdigstilte, vil foreldrekonseptet på Hov få Husbank-tilskudd samt at det kommer inntekter ved salg av boligene, slik at det ikke påløper renter og avdrag på dette prosjektet etter ferdigstillelse. For de øvrige omsorgsboligene vil det etter ferdigstillelse bli utbetalt Husbank-tilskudd som reduserer lånene, og med det reduserte renter og avdrag, samt at beboerne vil betale husleie som inkluderer utgifter til renter og avdrag.

Ved bygging av ny legevakt, vil husleia inkludere renter og avdrag på investeringen. Husleie vil bli betalt av deltagende kommuner i legevaktsamarbeidet, samt andre leietagere vil betale sin andel renter og avdrag gjennom kapitaldelen av husleia.

2 Status

2.1 Status Økonomi

Ringerike kommune har de siste årene tilpasset driften sin til faktiske inntekter. I handlingsprogramperioden må kommunen fortsette arbeidet med å effektivisere driften for å skape en sunn drift og robust økonomi.

2.1.1 utfordringer økonomi

Handlingsprogramperioden 2017-2020 viser at for å kunne dekke økte rente- og avdragsutgifter samt høye pensjonskostnader, må driften fortsatt effektiviseres.

Det er behov for regnskapsmessig overskudd slik at kommunen selv kan finansiere en del av de kommende investeringene og ha en buffer for uforutsette hendelser. Dette er nødvendig for at kommunene skal ha kraft til å utvikle Ringerikssamfunnet.

Avdrag på lån stiger hvert år i perioden siden nye låneopptak er høyere enn det som betales i avdrag, og dermed øker kommunens lånegjeld. Fra 2015 til 2016 stiger renter og avdrag 3 millioner kroner. Fra 2017 til 2020 er økningen på 80 millioner kroner dersom investeringsplanen følges og alle investeringer lånefinansieres. En del av denne kostnadsøkningen vil bli oppveid av statlige tilskudd, salg av boliger til private, leieinntekter fra beboere og dekning gjennom gebyrer.

Siden 2002 har etterslepet på pensjonskostnader som ikke er kostnadsført i regnskapene økt til akkumulert per 01.01.2016 157,3 millioner kroner, men med en nedgang i 2015 på grunn av amortisering og negativt premieavvik. Med redusert amortiseringstid på fremtidige premieavvik, vil det være økt behov for å dekke pensjonskostnader i budsjettene for årene framover. For 2017 vil vi få ett positivt premieavvik slik at det akkumulerte premieavviket vil gå ned siden premieavviket er mindre enn årets amortisering.

Driftskostnadene i Ringerike kommune ligger fortsatt for høyt i forhold til kommunens inntekter, og innsatsen for å effektivisere og omstille må fortsette i årene framover, slik at kommunen kan opparbeide reserver og bygge opp fondsmidler til bruk til investeringer.

KOSTRA-tallene for 2016 er innarbeidet i sektoromtalen, hvor det vises både utviklingen for Ringerike kommune og sammenligner med gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13 samt høyeste og laveste verdi for nøkkeltallene. Disse sammenligningene vil gi god informasjon om hvordan vi prioriterer og drifter Ringerike kommune sammenlignet med andre kommuner som ligner oss.

2.2 Forutsetninger for handlingsprogram 2017-2020

2.2.1 Utvikling basert på befolkningsprognose i handlingsprogramperioden

Utviklingen i frie inntekter henger sammen med endringer i befolkningsprognose og aldersmessig befolkningssammensetning. Det er en målsetting å tilrettelegge for økt befolkningsvekst i kommunen.

To viktige samferdselstiltak vil ha stor betydning som sterke drivkrefter for befolknings- og næringsvekst: Ringeriksbanen og E16. Når de nye samferdselsprosjektene som vil knytte regionen tettere til Oslos voksende bolig- og arbeidsmarked blir realisert, kan Ringeriksregionen vente en sterk befolkningsvekst. Utfordringen for Ringerike er å møte veksten og usikkerheten omkring samferdselstiltakene med kapasitet innenfor infrastruktur, tjenester og planberedskap.

Det vil ta tid før de nevnte samferdselstiltak bidrar til en reell befolkningsvekst for Ringerikssamfunnet. Ettersom handlingsprogrammet kun strekker seg fire år frem i tid, til og med 2020, er det i framskrivningen av befolkningsveksten lagt til grunn en middels vekst, basert på SSBs statistikk og foreslått boligbygging i kommuneplanens arealdel.

Utvikling i befolkningssammensetningen

Tabellen viser at det vil være liten vekst i den delen av befolkningen som etterspør plass i barnehagene. Det vil være økning i antall barn/unge i skolepliktig alder i handlingsprogramperioden, men en nedgang i 2020.

Utviklingen i den eldre del av befolkningen, gruppen 80 – 89 år, vil ha en økning i perioden. Gruppen over 90 år vil ha vekst, og deretter en reduksjon. Dette er den gruppen som i størst grad vil etterspørre tyngre kommunale tjenester.

%-vis vekst i aldersgruppene	2016	2017	2018	2019	2020
0 år	20,51 %	1,42 %	1,05 %	1,04 %	3,08 %
1-5 år	-4,62 %	-0,14 %	1,02 %	0,20 %	0,40 %
6-12 år	2,77 %	0,09 %	-0,64 %	0,65 %	1,37 %
13-15 år	0,72 %	5,83 %	2,42 %	1,23 %	-2,99 %
16-19 år	-1,50 %	-2,68 %	-1,64 %	0,00 %	4,54 %
20-66 år	0,26 %	0,28 %	0,31 %	0,25 %	0,26 %
67-79 år	4,30 %	3,68 %	3,53 %	3,43 %	3,19 %
80-89 år	-6,58 %	1,10 %	1,68 %	2,15 %	0,73 %
90 år eller eldre	0,00 %	0,63 %	-1,56 %	3,48 %	-2,14 %

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
0 år	234	282	286	289	292	301
1-5 år	1 537	1 466	1 464	1 479	1 482	1 488
6-12 år	2 273	2 336	2 338	2 323	2 338	2 370
13-15 år	970	977	1 034	1 059	1 072	1 040
16-19 år	1 401	1 380	1 343	1 321	1 321	1 381
20-66 år	18 399	18 446	18 497	18 555	18 601	18 649
67-79 år	3 489	3 639	3 773	3 906	4 040	4 169
80-89 år	1 262	1 179	1 192	1 212	1 238	1 247
90 år eller eldre	319	319	321	316	327	320
	29 884	30 024	30 248	30 460	30 711	30 965

Utvikling i befolkningen

Tabellen under viser endring i befolkningsutvikling for Ringerike kommune sammenlignet med landet for øvrig. Sammenligningen viser at Ringerike vil ha lavere vekst i befolkningen enn landsgjennomsnittet.

Befolkningsvekst i %	2016	2017	2018	2019	2020
Ringerike	0,47 %	0,75 %	0,70 %	0,82 %	0,83 %
Landet	0,91 %	1,09 %	1,10 %	1,07 %	0,96 %
	-0,44 %	-0,35 %	-0,40 %	-0,24 %	-0,13 %

Utvikling i den yrkesaktive del av befolkningen

Tabellen viser utviklingen i yrkesaktiv del av befolkningen i Ringerike sammenlignet med landet. Det er denne gruppen av befolkningen som bidrar med innbetaling av inntektsskatt til kommunen. Som tidligere år, viser sammenligning at Ringerike har en lavere vekst enn for landet.

Vekst i yrkesaktiv del av befolkningen	2016	2017	2018	2019	2020
Ringerike	0,26 %	0,28 %	0,31 %	0,25 %	0,26 %
Landet	0,76 %	1,05 %	1,02 %	0,96 %	0,76 %
	-0,51 %	-0,77 %	-0,71 %	-0,71 %	-0,50 %

2.2.2 Sentrale føringer i statsbudsjettet

Det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2017

Av veksten i samlede inntekter er 4,075 milliarder kroner frie inntekter, fordelt med 3,625 milliarder kroner på kommunene og 0,45 milliarder kroner på fylkeskommunene.

Deflator

Pris og lønnsvekst for kommunesektoren for 2017 er anslått til 2,5 %. Påregnet lønnsvekst inngår i denne med 2,7 %.

Skatteøren 2017

Skatt på alminnelig inntekt fra personlige skatteyttere deles mellom staten, kommunene og fylkeskommunene. Fordelingen bestemmes ved at det fastsettes maksimalsatser på skatteøren for kommuner og fylkeskommuner. Den kommunale skatteøren for 2017 endres ikke i forhold til 2016.

Vekst i frie inntekter

Veksten i de frie inntektene er ment å dekke demografi- og pensjonskostnader i tillegg til satsing på noen områder. Dette utgjør 3,75 milliarder kroner. Det innebærer dermed økt handlingsrom for kommunesektoren på 325 millioner kroner.

Ringerike kommune vil ha en vekst på 2,6 % i frie inntekter, noe som tilsvarer 38 millioner kroner. Dette skal dekke pris- og lønnsvekst, demografikostnader og økt satsing på noen områder.

Skjønnsmidler

Ringerike kommune har fått 4,35 millioner kroner av allerede fordelte skjønnsmidler for 2017. Skjønnsmidlene er en ikke-påregnelig inntekt og vil variere fra år til år, og kan derfor ikke legges inn som en fast inntekt i handlingsprogramperioden.

Utvikling i skatteinntekter

Det er i justert budsjett for 2016 budsjettert med en skatteinngang i på 714 millioner kroner. Skatteinngangen for 2016 danner utgangspunkt for beregningen av forventet skatteinngang i 2017. Ved fremleggelse av 2. tertialrapport for 2016 viser skatteinngangen å bli noe høyere enn budsjettert, og budsjettet er justert tilsvarende.

I budsjett for 2017, er kommunens skatteinntekter beregnet til 739 millioner kroner. Dette er en økning på 25 millioner kroner, som er en økning fra vedtatt budsjett 2016 på 3,5%.

2.2.3 Sentrale inntekter og utgifter

HOVEDOVERSIKT DRIFT (Tall i 1000 kr)	Regnskap 2015	Budsjett 2016*	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Brukerbetalinger	-72 200	-72 257	-73 342	-73 342	-73 342	-73 342
Andre salgs- og leieinntekter	-175 046	-170 101	-181 100	-187 200	-193 800	-202 350
Overføringer med krav til motytelse	-267 148	-252 731	-247 571	-247 571	-247 571	-247 571
Rammetilskudd (m/inntektsutjevning)	-710 678	-721 965	-756 521	-756 521	-756 521	-756 521
Andre statlige overføringer	-69 236	-100 031	-138 712	-138 712	-138 712	-138 712
Andre overføringer	-1 394	0	0	0	0	0
Skatt på inntekt og formue	-674 660	-714 200	-739 000	-739 000	-739 000	-739 000
Eiendomsskatt	-54 079	-54 400	-54 200	-54 200	-54 200	-54 200
Andre direkte og indirekte skatter	-339	0	0	0	0	0
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-2 024 779	-2 085 684	-2 190 445	-2 196 545	-2 203 145	-2 211 695
Lønnsutgifter	995 237	1 033 495	1 085 504	1 085 981	1 082 711	1 081 981
Sosiale utgifter	283 546	306 756	319 215	319 087	319 215	319 087
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm. tj.prod.	290 931	303 588	310 882	310 464	310 876	310 464
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm. tj.prod.	203 743	218 341	218 838	218 838	218 838	218 838
Overføringer	149 971	163 961	173 237	167 237	167 237	167 237
Avskrivninger	56 956	60 000	78 000	98 000	113 000	123 000
Fordelte utgifter	-43 626	-38 014	-38 631	-38 631	-38 631	-38 631
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	1 936 757	2 048 127	2 147 045	2 160 975	2 173 245	2 181 975
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	-88 022	-37 557	-43 400	-35 570	-29 900	-29 720
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-28 122	-25 417	-25 237	-25 237	-25 437	-25 637
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	-632	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Mottatte avdrag på utlån	-507	-773	-773	-773	-773	-773
SUM EKSTERNE FINANSINNTEKTER (E)	-29 261	-31 190	-31 010	-31 010	-31 210	-31 410
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	31 179	33 506	40 506	51 806	62 006	64 306
Tap på finansielle instrumenter	28	0	0	0	0	0
Avdragsutgifter	50 502	53 000	70 449	100 449	120 449	125 449
Utlån	1 021	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	82 729	87 506	111 955	153 255	183 455	190 755
Resultat eksterne finansieringstransaksjoner	53 469	56 316	80 945	122 245	152 245	159 345
Motpost avskrivninger	-56 956	-60 000	-78 000	-98 000	-113 000	-123 000
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	-91 509	-41 242	-40 455	-11 325	9 345	6 625
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	-25 661	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	-9 417	0
Bruk av bundne fond	-21 365	-5 201	-7 215	-7 001	-7 933	-23 403
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-47 026	-5 201	-7 215	-7 001	-17 350	-23 403
Overført til investeringsregnskapet	1 004	500	500	500	500	500
Dekning av tidligere års merforbruk	27 680	0	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	30 439	32 200	40 000	10 102	0	10 130
Avsetninger til bundne fond	43 052	13 743	7 170	7 724	7 505	6 148
SUM AVSETNINGER (K)	102 174	46 443	47 670	18 326	8 005	16 779
REGNSKAPSMESSIG MER- (+)/ MINDREFORBRUK (-) (L = I+J)	-36 361	0	0	0	0	0

*Revidert budsjett pr 01.09.2016

Skatteinntekter og rammetilskudd med inntektsutjevning er kommunens hovedinntekter. I tabellen over er det lagt opp til en økning av disse i årene 2017 - 2020 sammenlignet med det som er budsjettert i 2016 på 35 millioner kroner i økning rammetilskudd og 25 millioner kroner økning i skatteinntekter.

Det vil fra 2016 til 2020 være behov for økte inntekter eller reduserte kostnader i driften for å dekke avsetninger til fond og økte rente- og avdragsutgifter i størrelsesorden 103 millioner kroner eller mer.

Inntekter og utgifter er oppført i 2017-kroner i perioden 2018-2020.

Endringer i salgs- og leieinntekter i perioden skyldes endringer i inntekter fra selvkostområdene med utgangspunkt i planlagte investeringer, og husleieinntekter fra omsorgsboliger og legevakt.

Endringer i utgiftene i perioden 2017-2020 skyldes allerede planlagte driftsendringer, og gjenspeiler ikke endring i tjenestevolumet.

2.2.3.1 Rammetilskudd og inntektsutjevning

Hovedinntektene til kommunen kommer gjennom rammetilskudd og inntektsutjevning (skatteutjevning) i tillegg til skatteinntektene. Budsjett 2017 følger departementets anbefalinger fremkommet gjennom forslag til statsbudsjett fremlagt i oktober. Totalt budsjetteres det med 1.496 millioner kroner hvorav 757 millioner kroner er rammetilskudd med inntektsutjevning. Skulle kommunens skatteinntekter bli høyere enn 739 millioner kroner i 2017 vil inntektsutjevningen bli tilsvarende lavere dersom ikke skatteveksten totalt for landet overgår nivået skissert i Statsbudsjettet.

2.2.3.2 Eiendomsskatt

I budsjett for 2017 er det lagt inn en videreføring av eiendomsskatt med 54 millioner kroner.

Økning av eiendomsskatt med 1 promille vil utgjøre 10,6 millioner kroner for bolig og fritidseiendom og 4,6 millioner kroner for næringseiendom. Grensen for eiendomsskatt er satt til 7 promille av verdigrunnet. I dag er satsene i Ringerike 3 promille for bolig og fritidseiendom og 5 promille for næringseiendom. Potensiale vil være en inntektsøkning på totalt 51 millioner kroner dersom begge settes til maksimal sats (kan økes maksimalt 2 promille hvert år).

Prinsippene for eiendomsskatt må ligge urørt fram til 2019, hvor endringer som berører andre elementer enn nivåene (promillene) kan gjøres.

2.2.3.3 Finansieringsplan investeringsbudsjettet i programperioden

Note	2017	2018	2019	2020	SUM
	610 200	632 440	502 400	242 500	1 987 540
2)	6 700	6 700	6 700	6 700	26 800
					-
	3 000				3 000
	35 000	35 000	35 000	35 000	140 000
	7 700	8 500	9 500	10 500	36 200
3)	500	500	500	500	2 000
					-
					-
	663 100	683 140	554 100	295 200	2 195 540
1)	-543 030	-540 230	-389 400	-87 050	-1 559 710
2)	-6 700	-6 700	-6 700	-6 700	-26 800
	-35 000	-35 000	-35 000	-35 000	-140 000
	-800				-800
					-
	-7 000		-23 100	-107 150	-137 250
	-300	-300	-300	-300	-1 200
	-62 070	-91 910	-89 600	-48 000	-291 580
3)	-500	-500	-500	-500	-2 000
4)					-
	-4 900	-5 600	-6 100	-6 700	-23 300
	-2 800	-2 900	-3 400	-3 800	-12 900
	-663 100	-683 140	-554 100	-295 200	-2 195 540

Note

- 1) Bruk av lånemidler er ikke nødvendigvis det samme som nye låneopptak. Kommunen kan også ha ubrukte lånemidler. Låneopptak må derfor formelt vedtas i et eget kommunestyrevedtak, eller spesifiseres særskilt i budsjettvedtaket.
- 2) Egenkapitalinnskudd KLP kan ikke lånefinansieres. Finansiering må derfor bli bruk av fondsmidler, evt (salgs-)inntekter. Kjøp av aksjer kan heller ikke lånefinansieres.
- 3) Renter på blant annet næringsfond, må i henhold til regnskapsforskrift, overføres fra drift til investering.
- 4) Anbefaler ikke å budsjettere med finansiering via salgsmidler før disse er reelle og vedtatt satt av på ubundet investeringsfond. Finansieringsform blir da bruk av ubundet investeringsfond, ikke salgsmidler.

2.3 HR og kompetanse

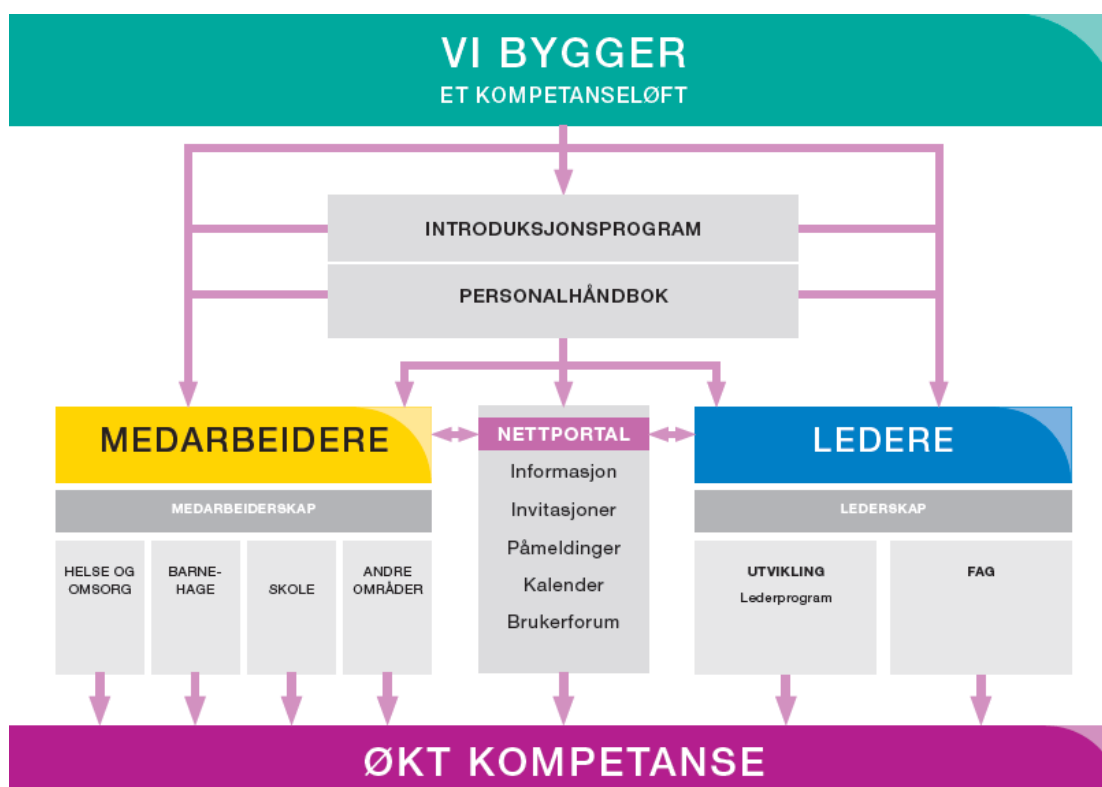
2.3.1 Innledning

Ringerike kommune har startet et langsiktig arbeid med satsning på tiltak innen organisering, ledelse og medarbeiderskap.

Kommunestyret skal våren 2017 vedta ny arbeidsgiverstrategi for 2017 – 2025. Kommunens overordnede mål og satsninger skal legges til grunn. Arbeidsgiverstrategien vil peke på sentrale innsatsområder som skal gjøre Ringerike kommune til en attraktiv arbeidsgiver.

2.3.2 Kompetanse og rekruttering

Ringerike kommune har startet et langsiktig arbeid med økt satsning på kompetanse, både for ledere og medarbeidere.

Ledelse

Ringerike kommune startet i 2016 et to-års lederprogram. Målet er å utvikle den enkelte leder og lederteam for å bygge felles kultur og kompetanse i hele organisasjonen. Lederprogrammet bygger på våre verdier TÆL (tydelig, ærlig, løsningsvillig). Sentrale tema på samlingene er: helhetlig utviklingsorientert ledelse, den folkevalgt styrte organisasjonen, effektivt lederskap, identitet og kultur, endring, utvikling og innovasjon.

I tillegg til satsning på lederprogram arbeides det kontinuerlig med å øke kompetanse for ledere i ulike tema som rekruttering, sykefravær og lov- og avtaleverk.

Medarbeidere

Økt satsning på kompetanseutvikling for medarbeidere vil prioriteres videre. I 2016 er grunnlaget for en betydelig innsats på kompetanse lagt. Det er tilsatt tre medarbeidere som arbeider med kompetansetiltak for ansatte innen de tre store sektorene våre; skole, barn og unge og helse og omsorg. Det er foretatt kartlegging av behov for kompetanseutvikling og basert på denne skal det utarbeides en kompetanseplan som vil peke på prioriterte satsningsområder for årene fremover. Sentrale områder vil være økt fagkompetanse innen prioriterte områder, etablering av nettverk, motivere ufaglærte til fagopplæring og videreutdanning av medarbeidere.

Rekruttering

Ringerike kommune står overfor en spennende utvikling med næringsetablering, vekst, modernisering og utbygging. Dette vil stille krav til videreutvikling av dagens medarbeidere og en bevisst rekruttering av nye medarbeidere. Profesjonalisering av rekrutteringsprosessen skal gjennomføres og prioriteres. Det rekrutteres hvert år et betydelig antall nye medarbeidere. Det skal etableres nye rekrutteringsløsninger og arbeid med omdømme skal prioriteres. Utskiftning av dagens internettløsning er en del av dette arbeidet.

Introduksjon

Det er startet et arbeid med å utarbeide et introduksjonsprogram som alle nyansatte, både ledere og medarbeidere, skal gjennomføre. Introduksjonsprogrammet skal skape en felles forståelse som bygger på kommunens verdier.

Medarbeidertilfredshet

Ringerike kommune har tatt i bruk en ny og skreddersydd medarbeiderundersøkelse utviklet for norske kommuner (10-faktor). De overordnede resultatene for 2015 var gode og lå gjennomgående på nivå eller over med sammenlignbare kommuner. Et område som kommunen skåret dårligere enn sammenlignbare kommuner var relevant kompetanseutvikling. Tiltak for å bedre dette området er igangsatt, ref. punkt ovenfor om kompetanseutvikling for ansatte. Alle enheter har arbeidet med oppfølging av resultatene i 2016 og dette arbeidet vil også pågå i 2017. Høsten 2017 er det planlagt ny gjennomføring av medarbeiderundersøkelse og resultatene kan sammenliknes med 2015-tallene.

2.3.3 Mangfold og inkluderende arbeidsliv

Lærlinger

I tråd med tidligere vedtak fra kommunestyre om at det til enhver tid skal være 1 lærling pr. 1 000 innbyggere vil kommunen også i 2017 ta inn nye lærlinger. Dette i tillegg til lærlinger som allerede er i et utdanningsløp i virksomheten. I 2017 vil det tas inn fire helsearbeiderlærlinger, to IKT-lærlinger og seks 4-årige elevlærlinger i helsearbeiderfaget. Et stort inntak av nye lærlinger i tillegg til oppfølging av lærlinger som er i utdanningsløpet, krever behov for tilrettelegging, veiledning og oppfølging både sentralt og på det enkelte praksissted. Kommunen har derfor styrket dette oppfølgingsarbeidet blant annet ved å utvide sentral lærlingekoordinator fra 40 % stilling til 100 % stilling.

Flyktninger og språkpraksis

Flyktninger som bosettes i Ringerike kommune skal delta i et toårig introduksjonsprogram, hvor målet er å bli en aktiv samfunnsdeltaker. Språkopplæring, grunnskole, arbeidspraksis og språkpraksis er sentrale tiltak. Ringerike kommune som arbeidsgiver skal bidra i integreringsarbeidet. Det skal tilbys språkpraksisplasser til ca. 50 deltakere av introduksjonsprogrammet. Språkpllassene skal fordeles mellom ulike enheter i alle sektorer.

Sykefravær

Sykefraværet i 2016 er redusert sammenliknet med 2015. Ambisjonen om ytterligere reduksjon av sykefraværet videreføres og allerede vedtatte tiltak videreføres. Samarbeidet med NAV, arbeidslivssenteret og bedriftshelsetjenesten fungerer svært godt og gir positive resultater i sykefraværarbeidet. Fortsatt oppmerksomhet på opplæring av ledere i sykefraværarbeid vil også videreføres.

Heltidskultur

I Ringerike kommune er deltidsprosenten på ca. 51 % (per 1.10.2016). I tråd med heltidserklæringen som er inngått mellom KS, Fagforbundet, Sykepleierforbundet og Delta skal kommunen starte opp et arbeid med mål om å øke deltidsprosenten. Dette vil kreve innsats og vilje fra alle parter, og gode prosesser og forankring hos de folkevalgte vil være avgjørende for å lykkes i arbeidet.

2.3.3.1 Målformuleringer og status

Område	Status		Mål	
	2015	2016	2017	2018-2020
Medarbeiderperspektiv				
Fraværprosent	8,7 % (9,8 % per 1. halvår 2015)	9,2 % (per 1. halvår 2015)	8,0 %	7,0 %
Resultater 10-faktor-undersøkelse <i>(skala 1 – 5)</i>				
Oppgavemotivasjon	4,3	Ikke aktuell	4,3	4,4
Mestringstro	4,3	Ikke aktuell	4,3	4,4
Selvstendighet	4,2	Ikke aktuell	4,2	4,3
Bruk av kompetanse	4,2	Ikke aktuell	4,3	4,4
Mestringsorientert ledelse	4,0	Ikke aktuell	4,2	4,3
Rolleklarhet	4,3	Ikke aktuell	4,3	4,4
Relevant kompetanseutvikling	3,6	Ikke aktuell	4,0	4,2
Fleksibilitetsvilje	4,4	Ikke aktuell	4,4	4,5
Mestringsklima	4,0	Ikke aktuell	4,2	4,3
Nytteorientert motivasjon	4,7	Ikke aktuell	4,7	4,7

3 Sektorene

Kommunestyret fordeler driftsrammene på ni ulike sektorområder:

- Spesielle tiltak, barn og unge 0-23 år
- Barnehage
- Grunnskole
- Kultur
- Helse og omsorg
- Samfunn (tekniske områder)
- Administrasjon og fellestjenester
- Folkevalgte og revisjon
- Avsetninger, overføringer særbudsjetter mv

Det er netto utgiftsramme for hvert rammeområde som er bindende ovenfor kommunestyret.

Tall i 1000 kr						
HOVEDOVERSIKT 1B	Regnskap 2015	Budsjett 2016*	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Folkevalgte og revisjon	6 532	9 333	9 917	9 917	9 917	9 917
Administrasjon og fellestjenester	86 791	92 084	96 316	95 046	96 316	95 046
Barnehage	172 046	181 130	185 393	185 393	185 393	185 393
Grunnskole	252 821	271 389	285 765	286 765	282 765	282 765
Spesielle tiltak barn og unge	120 315	128 658	161 499	161 499	161 499	161 499
Kulturtjenesten	23 638	24 901	24 746	23 746	23 746	23 746
Helse og omsorg	619 103	590 847	589 798	589 998	589 998	584 348
Samfunn	125 036	111 067	107 280	101 948	94 197	74 470
Avsetninger, overføringer	-17 081	17 497	-7 338	-12 338	-12 338	-12 338
SUM TIL DRIFT	1 389 199	1 426 907	1 453 376	1 441 974	1 431 493	1 404 846

*Revidert budsjett pr 01.09.2016

3.1 Spesielle tiltak, barn og unge 0-23 år

3.1.1 Om sektor for spesielle tiltak barn og unge

Sektor spesielle tiltak, barn og unge 0-23 år har ansvar for følgende tjenester: barnevernstjenesten, forebyggende helsetjenester barn og unge, folkehelse, avlastningstiltak/barneboliger, spesialpedagogiske tjenester og botiltak for enslige mindreårige flyktninger.

Sektoren overordnede mål er å se barns læring, mestring og selvhjulpenhet i et livslangt perspektiv. Barn, unge og deres familier skal gis hjelp og bistand til rett tid, på rett sted, med riktig hjelp og så tidlig som mulig.

3.1.1.1 Ønsket utviklingsretning – hovedgrep for sektoren

Ringerike kommunes tjenesteutvikling skal legge til rette for at alle barn og unge skal bli sett, bli stilt krav til og få oppleve gleden av å lykkes med noe.

Forebyggende arbeid på tvers av sektorer og enheter har som målsetting å hjelpe flest mulig barn og familier på et tidlig stadium. Målet er å snu ressursbruken fra sent til tidlig i barnets livsløp. Det skal velges verktøy for forebygging og tiltak som har tidlig innsats som fokus for både familiene og barnet/ungdommen.

En forutsetning for å styrke barn og unges mestring av egne liv er å være tilstede på de arenaene der barn og unge er. Tjenestene skal utformes og gis på en slik måte at de styrker barn og unges egne ressurser og mestring av eget liv. Tjenester skal i større grad gis ute i barnehagene, i skolen og i fritidssektoren. Viktigheten av et tett samarbeid med frivillige blir et fokusområde. Ringerike kommune velger tiltak som er utformet med bakgrunn i evidensbasert kunnskap.

I handlingsprogramperioden blir det viktig at ressursene og fagkompetansen anvendes inn mot de som trenger det mest. Det arbeides for «en dør inn», samordning og kontinuitet.

3.1.1.2 Tiltak på tvers av sektorene – prioriterte områder

Kontinuitet og helhet er viktige faktorer i barn og unges liv. Tett samhandling med både barnehage og skole er viktig for de spesielle tiltakene. Det er i tillegg viktig med systematikk i det forebyggende arbeidet.

I handlingsprogramperioden vil spesielle tiltak for barn og unge ha et særlig fokus på antimobbearbeid, kompetanseheving for å forebygge negativ utvikling for enkelt barn/ungdom og grupper samt tverrfaglig samhandling knyttet til stress, mestring, skjevutvikling og spesialundervisning.

3.1.2 Nærmere beskrivelse av områdene innenfor sektoren

Avlastningstjenester til funksjonshemmede barn

Avlastning F/G er et avlastningstilbud til multifunksjonshemmede barn med stort medisinsk behov. Skolen/barnehagen er en integrert del av avlastningen. Avlastningstilbudet gis til foreldre/foresatte til barn og ungdom med stort omsorgsbehov i alderen 0-18 år. Tildelingskontoret fatter vedtak. Det har siden 2013 vært arbeidet for at de barna med omfattende hjelpebehov som skal motta avlastning i institusjon og de med lette og moderate utfordringer, får privat avlastning. Avtale med private avlastningstiltak om gruppeavlastning har vist seg å være kvalitetsmessig godt og mindre ressurskrevende enn institusjonsplassering.

Ringerike kommune tilstreber seg å følge omsorgstrappen for avlastning, altså laveste trinn først. Erfaringer tilsier at ved vedtak fra 0-18 år er det fortsatt behov for tjenester etter 18 års alder. Det er en markant økning i yngre brukere med diagnoser innenfor autismespekteret som får vedtak på avlastningsenheten/bofelleskap. Felles for disse brukerne er høy grad av uønsket adferd, selvskadning og et dårlig søvnmønster.

Forebyggende helsetjenester barn og unge

Oppgavene til enheten er overveiende forebyggende og helsefremmende tjenester til barn, unge og deres familier. Tjenesten omfatter helsestasjon 0-6 år, jordmortjeneste, skolehelsetjeneste i grunnskolen og videregående skole, egen helsestasjon for ungdom, fysioterapi og ergoterapi til barn og unge, frisklivsarbeid og folkehelse.

Forebyggende helsetjenester barn og unge er styrket i 2016. Hovedprioriteringen for arbeidet er lagt til barneskolene.

Det er i 2016 utvidet smitteverntiltak som en del av etablering av Helsekontor for migrasjon, smittevern og vaksinasjon. Kontoret har spesialkompetanse på migrasjonshelse, vaksinasjoner og smittevern. I tillegg har de kompetanse på sykdommer som er vanlige i de land flyktninger/emigranter kommer fra.

Helsekontoret vil i fremtiden ha rollen som et kompetansesenter innen området, og ha ansvar for smittevernberedskap, vaksinekontor (for hele befolkningen bortsett fra barnevaksinasjonene) og tuberkulosescreening. Helsekontoret vil også ha ansvar for helsetilbudet i ankomstfasen (fram til personnummer og fastlege er tildelt) til flyktninger, familiegjenforente, Ringerike Omsorgssenter (flyktningsmottak for mindreårige i statlig regi) og direkte overføringsflyktninger. Dette vil gjelde både helsescreening ved ankomst og vaksinasjonstilbud.

Folkehelse og friskliv

Ringerike kommune vil i programperioden legge fram en plan som har som mål å gi en oversikt over hvilke utfordringer og hvilke ressurser kommunen har i arbeidet for å bedre folkehelsen og utjevne sosiale ulikheter. Planen vil tydeliggjøre utfordringene, anbefale en passende respons og komme med forslag til tiltak.

Ringerike kommune har egen frisklivskoordinator. Frisklivskoordinator har ansvaret for Frisklivssentralen og bidrar i tiltak og prosjekter rettet mot folkehelse. Frisklivssentralen har blant annet aktivitetsgrupper utendørs, Kurs i Depresjonsmestring (KID) og Bra-mat-kurs. Flere av tiltakene gjennomføres i samarbeid med Hole og Jevnaker kommune.

Barnevern

Barneverntjenesten skal, når det er særlige behov for det, iverksette tiltak ved å styrke foreldreferdigheter og utvikle samspill via strukturerte tiltak som PMTO og TIBIR rådgivning. Tradisjonelle og kompenserende tiltak som besøkshjem, støttekontakt, hjemmekonsulent og/eller fritidsaktiviteter kan være med på å bidra til positive endringer hos barnet og/eller familien.

Barneverntjenesten bistår også i forbindelse med adopsjon, institusjon og fosterhjemsplassing.

Aktivitetstallene for barnevernet viser at antallet meldinger øker.

Enslige mindreårige flyktninger

Enheten har ansvar for å bosette det antall enslige mindreårige flyktninger som kommunestyret vedtar. Enheten består av tre bofellesskap og en oppfølgingsavdeling for dem som bor i egen bolig. I tillegg har enheten et samarbeid med Ringerike Folkehøgskole om bosetting av opptil åtte ungdommer som elever ved skolen. Målet for enheten er å skape gode oppvekstbetingelser for ungdommene slik at de blir rustet til å mestre en selvstendig tilværelse og skape seg et meningsfylt liv. Det miljøterapeutiske arbeidet fokuserer på god og kvalifisert omsorg, skole og kvalifisering samt selvstendigjøring.

Spesialpedagogiske tjenester

Spesialpedagogiske tjenester består av PPT (pedagogisk-psykologisk tjeneste), logopedtjenesten, spesialpedagogisk team og barne- og ungdomsarbeiderteamet. Tjenesten skal ivareta den spesialpedagogiske tiltakskjeden, inkludert henvisninger om spesialpedagogisk hjelp i barnehage og spesialundervisning i skole. PPT er sakkyndig og utredende instans i dette arbeidet, mens teamene arbeider der det er gjort vedtak om spesialpedagogisk hjelp. Logopedtjenesten jobber både direkte med språk- og talevansker og som veiledende instans for barnehager, skoler og foresatte.

Tjenesten har som mål å dreie mer mot systemrettet arbeid, inklusive veiledning i barnehager og skoler. Dette bidrar til at flere barn og elever får hjelp innenfor det ordinære tilbudet i barnehage og skole.

3.1.2.1 Status

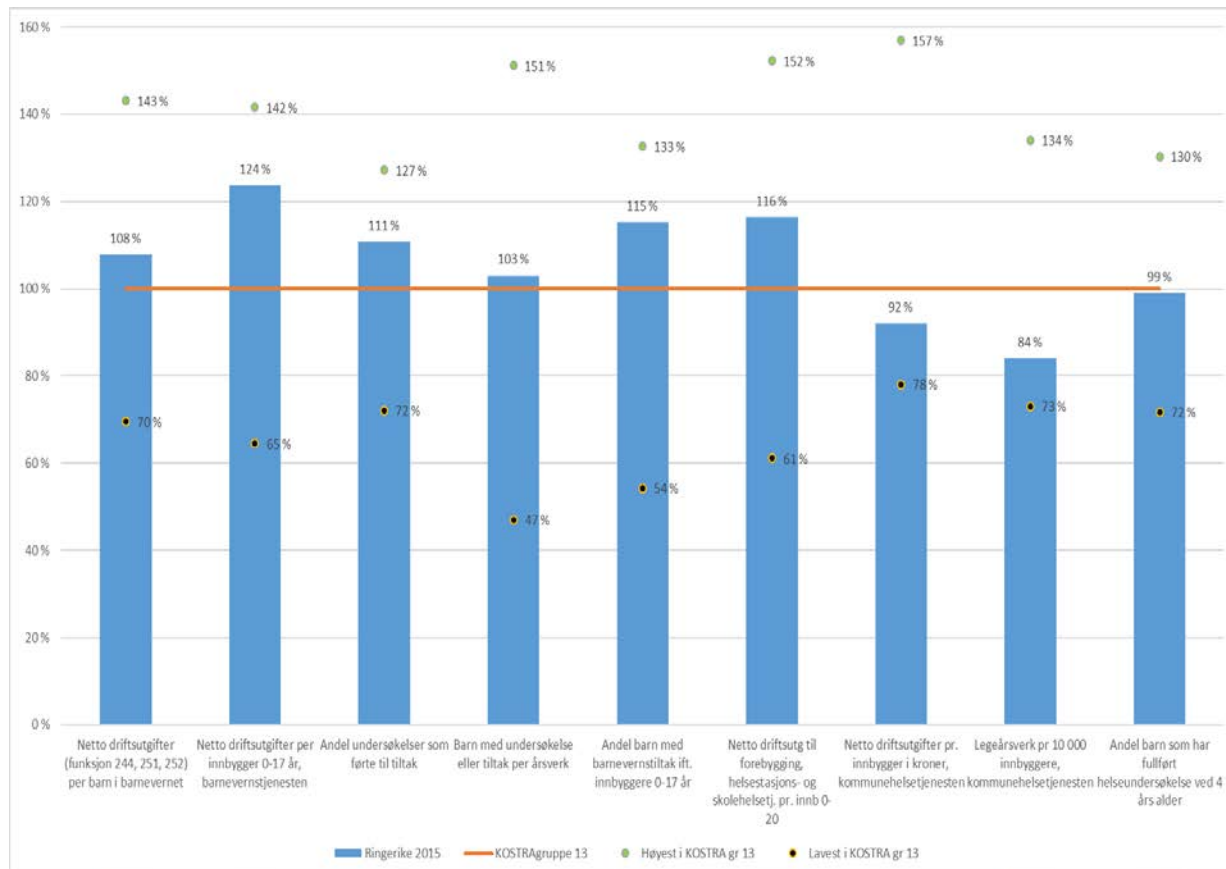
Nøkkeltall fra KOSTRA

Nøkkeltall	Ringerike 2015	KOSTRA-gruppe 13
Netto driftsutgifter (funksjon 244, 251, 252) pr. barn i barnevernet	114 974	106 750
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten	9 418	7 616
Andel undersøkelser som førte til tiltak	44,4 %	40,1 %
Barn med undersøkelse eller tiltak per årsverk	17,3	16,8
Andel barn med barnevernstiltak i forhold til innbyggere 0-17 år	5,3 %	4,6 %
Netto driftsutgifter til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjenester pr. innbygger 0-20	2 312	1 988
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, kommunehelsetjenesten	1 928	2 096
Legeårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	8,4	10,0
Andel barn som har fullført helseundersøkelse ved 4 års alder	98 %	99 %

PPT ligger innbakt i KOSTRA-tallene for grunnskole. Avlastningstjenester for barn og unge er en del av KOSTRA-tallene for institusjonstjenester innen helse og omsorg.

Det ble i 2015 registrert 363 meldinger til barnevernet i Ringerike mot 274 året før. Av disse gikk 243 videre til undersøkelse og 110 førte til tiltak. Pr. 31.12.2015 var det 468 barn som enten har et tiltak eller er under undersøkelse. Netto driftsutgifter både målt pr. barn i barnevernet og pr. innbygger 0-17 år ligger noe høyere enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13.

Diagrammet på nedenfor viser utvalgte nøkkeltall. KOSTRA-gruppe 13 er lagt som fast 100 % verdi. Grafene viser Ringerike kommunes verdier i søyler samt kommuneverdiene i KOSTRA-gruppe 13 som ligger høyest og lavest, og viser prosentvis resultat i forhold til gjennomsnittet i KOSTRA-gruppen:

3.1.2.2 Sentrale utfordringer og viktige tiltak

Forebygging og tidlig innsats

Målet er å snu ressursbruken fra sent til tidlig i barnets livsløp. Et av de valgte verktøyene er opplæringsprogrammet TIBIR¹, et evidensbasert program for forebygging og behandling av atferdsvansker hos barn tilpasset det kommunale tjenestenivået. Kommunemodellen har som mål å etablere et system for opplæring og oppfølging av intervensjoner for barn og familier som allerede har identifiserte atferdsproblemer.

God helhet og samhandling

Deltagelse i Oppfølgingsprogram for lavinntektsfamilier, et program under utvikling av Arbeids- og velferdsdirektoratet, er et av tiltakene som er valgt. Tilnærmingen i prosjektet er å jobbe helhetlig, og samordne tjenestene rundt de ulike aktørene i familiene. TIBIR, Frisklivssentral og Inntaksteam er arenaer for erfaringsutveksling.

Nødvendig kompetanse

Kompetanseutviklingen skal bidra til styrket samhandling og dreining mot systemrettet arbeid og forebygging. Ringerike kommune vil fortsette arbeidet med å utdanne PMTO-rådgivere, øke kunnskap på områdene mobbing og seksuelle overgrep, flerkulturelt arbeid, relasjonsledelse og IKT.

3.1.2.3 Resultatmål for handlingsplanperioden

Måltabell for områdene spesialpedagogiske tjenester, avlasting/barneboliger, folkehelse, barnevern, forebyggende helsetjenester barn og unge og enslige mindreårige flyktninger

Strategiske utfordringer	Område	Arbeidsmål	Delmål	Resultat 2015	Resultat-mål 2017	Periode-mål 2020
Brukere						
Tilstrekkelig kvalitet	Tidlig innsats	Implementere TIBIR	Øke antall rådgivningssaker TIBIR	22	25	30
		Sørge for at den som først er i kontakt med familien følger opp at behovet blir kartlagt og riktig tjeneste blir koblet inn			Nytt mål	System etablert
God bruker-medvirkning		Sikre god brukermedvirkning	Økt medvirkning iht. Barnekonvensjonen		Nytt mål Kartlegging utføres	Gjennomført

¹ TIBIR Tidlig innsats for barn i risiko.

Strategiske utfordringer	Område	Arbeidsmål	Delmål	Resultat 2015	Resultat-mål 2017	Periode-mål 2020
Tjenesteproduksjon						
God ressurs-utnyttelse	Barnevern	Ha 3 md behandlingstid i undersøkelsessaker	Effektiv arbeidsflyt	100%	100%	100%
	Forebyggende helse-tjenester	Tilby helsetjenester til alle barn og unge i et tidlig innsatsperspektiv	Andel barn i 1. klasse gjennomført skolestartundersøkelse	321	318	Alle
		Implementere fagteam i barnehagene		8	25	31
	PPT	Bistå barnehager og skoler med systematisk kompetanse	Forsterket veiledning/oppfølging av skoler og barnehager med spesielle utfordringer(antall)		Nytt mål	5
Omfang på tjenester tilpasset brukernes behov	Alle	Bistå arbeidet for å begrense psykososiale vansker og hindre skjevutvikling hos barn og unge	Forsterket veiledning/oppfølging av skoler og barnehager med spesielle utfordringer(antall)		Nytt mål	5

3.1.2.4 Endringer i drift

Rammetabell 2017-2020

	2017	2018	2019	2020
Grunnlag for budsjett (Visma pr 01.09.2016)	128 658	145 499	145 499	145 499
Lønnskompensasjon	2 049			
Effektiviseringskrav	-1 870			
Rammeendring	32 662	0	0	0
Netto driftsramme	161 499	161 499	161 499	161 499

Nye tiltak/ endrede behov

PPT - Helårseffekt nye årsverk i 2016	900			
Rammeøkning barnevern	2 000			
Helårseffekt helsetjenester, migrasjons-/smittevernkontor	2 320			
Helårseffekt bofellesskap mindreårige flyktninger, folkehøyskole og egne boliger	5 200			
Refusjon ressurskrevende brukere overført til helse	1 277			
Barnevernsvakt IKS helårseffekt	1 000			
Administrativ korreksjon mellom rammeområder	19 965			
Sum rammeendring	32 662	0	0	0

Spesialpedagogiske tjenester med PPT har økt ressursomfanget i 2016, dette utgangspunkt i utfordringer ved levering påpekt gjennom tilsyn fra Fylkesmannen. Nytt tiltak er økt bemanning i PPT.

Rammeøkning i barnevernet omhandler økte egenandeler ved kjøp fra staten og økte fosterhjemgodtgjørelser.

Det er i 2016 utvidet smitteverntiltak i sammen med etablering av Helsekontor for migrasjon, smittevern, vaksinasjon. Endrede behov omhandler helårsdrift.

Barnevernsvakten er etablert fra 01.01.17, det endrede behovet omhandler helårsdrift i 2017.

Det er foretatt en korleksjon mellom rammeområdene hvor refusjonsinntekter i forbindelse med bofellesskap for enslige mindreårige flyktninger, tilsvarende 20 mill. kroner, blir flyttet til rammeområde «avsetninger, overføringer» hvor integreringstilskudd for flyktninger blir budsjettert og bokført.

3.2 Barnehager

*Vår visjon:
«Fra ord til
handling»*

3.2.1 Om sektor barnehager

Sektoren har ansvar for at barnehagene utvikles etter nasjonale føringer, Lov om barnehager med forskrifter og kommunalt vedtatte planer. Barnehagene skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig aktivitet.

Det er 11 kommunale og 20 private barnehager i Ringerike kommune.

3.2.1.1 Ønsket utviklingsretning – hovedgrep for sektoren

Barnehagene er pedagogiske virksomheter som gir barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfulle opplevelser og aktiviteter, samtidig som det jobbes helsefremmende og forebyggende. Ønsket utviklingsretning er at barnehagene skal legge til rette for et godt grunnlag for videre utvikling og læring. Målet er en trygg barnehage med kvalifiserte og omsorgsfulle voksne.

Ringerike kommune har som mål å være en attraktiv bokommune spesielt for familier i etableringsfasen. For småbarnsfamilier er det avgjørende at barnehagetilbudet i Ringerike holder god kvalitet, og at de får barnehageplass når de trenger det – helst i nærheten av der de bor. Det jobbes særskilt for å få barn av flyktningfamilier til å benytte seg av barnehagetilbudet, dette som et forebyggende tiltak i forhold til integrering og språk.

Riktig kapasitet i forhold til befolkningsvekst og bosettingsmønstre samt kostnadseffektiv drift er ønsket utviklingsretning.

3.2.1.2 Tiltak på tvers av sektorene – prioriterte områder

I handlingsprogramperioden vil sektoren ha et spesielt fokus på forebygging og tidlig innsats, god helhet og samhandling, nødvendig kompetanse og kvalitet. Barnehagene vil ha spesielt fokus på lek sett i sammenheng med språk, motorikk, relasjoner, psykososialt læringsmiljø, dannelse, kommunikasjon og matematikk.

3.2.1.3 Nærmere beskrivelse av områdene innenfor sektoren

Barnehagene i Ringerike representerer et mangfold både når det gjelder antall plasser, beliggenhet og sammensetning av barn. To av de kommunale barnehagene har knyttet uteavdelinger til seg. De to største sentrumsbarnehagene og en av de små barnehagene har en stor andel barn av etniske minoriteter. I 2016 er det åpnet en forsterket avdeling for barn med særskilte utfordringer.

3.2.1.4 Kapasitet i barnehager

Prognosen for antall barn i førskolealder viser en liten nedgang i 2017. Det vil da være i underkant av 1 500 førskolebarn i alderen 1-5 år. Prognosen forventer en stabil utvikling av antall førskolebarn de neste 6-7 årene, til tross for forventet høy boligbygging i kommunen. Dette skyldes dels at det blir færre i fruktbar alder i befolkningen, dels at befolkningsveksten antas å komme i de eldre aldersgruppene.

På mellomlangt sikt vil økt tilflytting og økt boligutbygging, drevet fram av bane og vei, gi forventninger om vekst i antall førskolebarn i kommunen. Prognosen viser at antall førskolebarn i Ringerike kommune passerer 1 800 barn rundt 2028.

Ringerike kommune har i dag tilbud til alle med lovmessig rett til plass, og har i tillegg gitt tilbud til flere barn som fyller ett år i løpet av året. Målet er å tilby barnehageplass på 1-årsdagen.

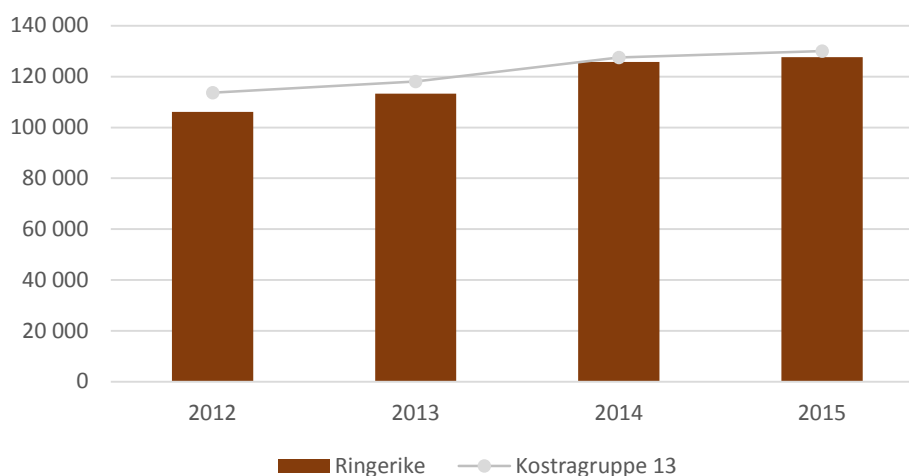
3.2.1.5 Status

Nøkkeltall fra KOSTRA

Nøkkeltall	Ringerike 2015	KOSTRA-gruppe 13
Netto driftsutgifter barnehagesektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	13,9	15,9
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager	127 650	130 067
Andel av brutto driftsutgifter benyttet til tilrettelagte tiltak (funksjon 211)	10,5	12,2
Korrigerede oppholdstimer per årsverk i kommunale barnehager	12 170	11 686
Andel barn 1-2 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 1-2 år	82,9	82,3
Andel barn 3-5 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 3-5 år	96	97,2
Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage	45,1	40,6
Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til alle barn med barnehageplass	15	15,1
Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn 1-5 år	68,3	74,3
Leke- og oppholdsareal per barn i barnehage (m ²)	4,9	5,4

Barnehage i KOSTRA inneholder opplysninger om ordinær barnehagedrift, spesielle tiltak i barnehage og barnehagelokaler.

Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kr, barnehager

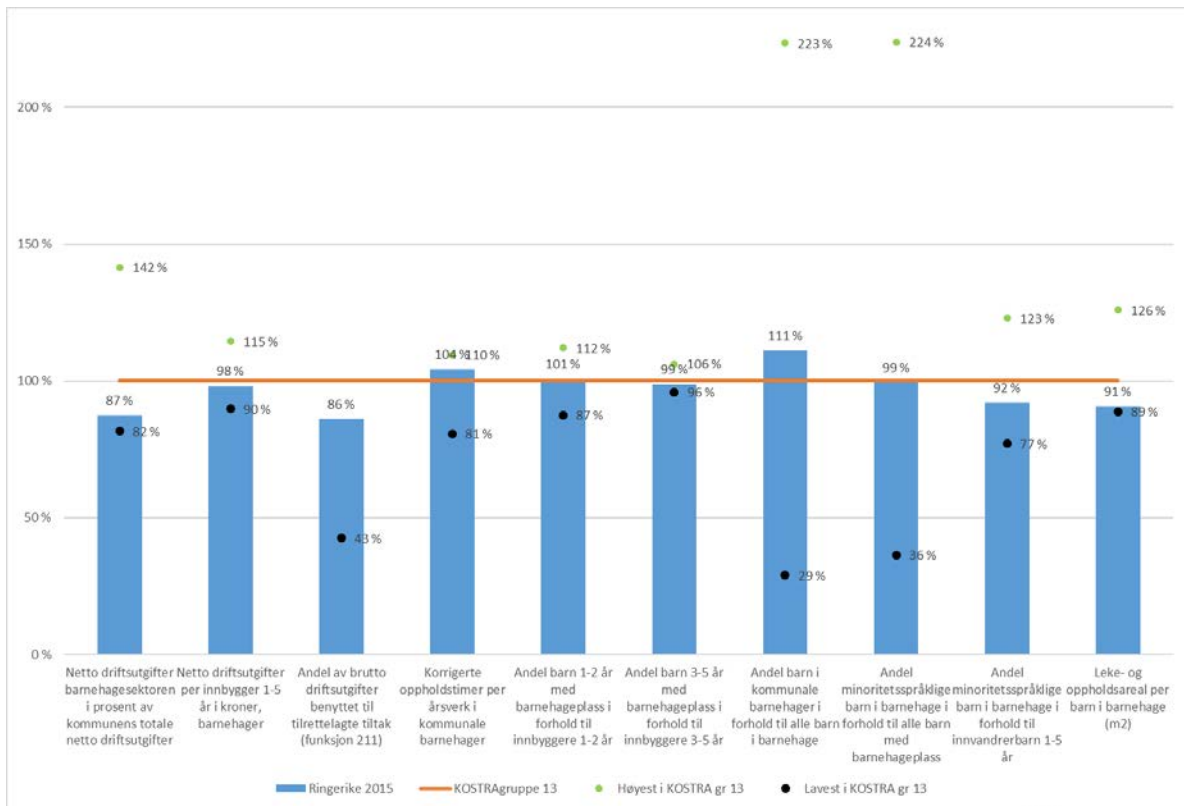

	2012	2013	2014	2015
Ringerike	106 092	113 254	125 782	127 650
Kostragruppe 13	113 604	118 015	127 549	130 067

Antall barn i kommunale barnehager har vært stabilt rundt 640 i 2014 og 2015. Netto driftsutgifter målt pr. innbygger 1-5 år stiger fra 125 782 kroner i 2014 til 127 650 kroner i 2015. Dette skyldes i hovedsak generell lønnsvekst. Ringerike kommune ligger litt under gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13 som viser 130 067 kroner i 2015.

Andelen barn i kommunen som har barnehageplass er 91%. Tallet har vært relativt stabilt de siste årene.

Diagrammet under viser nøkkeltallene som er utvalgt. KOSTRA-gruppe 13 er lagt som fast 100 % verdi. Grafene viser Ringerike kommunes verdier i søyler samt kommuneverdiene i KOSTRA-gruppe 13 som ligger høyest og lavest, og viser prosentvis resultat i forhold til gjennomsnittet i KOSTRA-gruppen:

3.2.1.6 Sentrale utfordringer og viktige tiltak

Barnehagene er en stadig viktigere del av barns oppvekst. Ringerike kommunes ambisjon er å sikre at alle barnehager i kommunen skal ha et likeverdig tilbud med god kvalitet. Barnehagekapasiteten som helhet må økes. De overordnede grep for barnehagevirksomheten er etablering av store barnehager med god utnyttelse av areal og lederressurs, et likeverdig og helhetlig barnehagetilbud, tidlig innsats, mestringsperspektiv, samhandling og samarbeid.

Den neste nybygde barnehagen vil være kommunal.

For å effektivisere sektoren innføres nytt fagsystem for gjennomføring av fullelektronisk opptak.

Regjeringen har med virkning fra mai 2015 innført ordning med redusert foreldrebetaling for barnehageplass til 4- og 5-åring for familier med lav inntekt. Fra august 2016 omfatter ordningen også 3-åring. Kommunen har fått tilført ekstra budsjettmidler for å gjennomføre ordningen.

3.2.1.7 Resultatmål for handlingsplanperioden

Måltabell for de kommunale barnehagene.

Strategiske utfordringer	Område	Arbeidsmål	Delmål	Resultat 2015	Resultatmål 2017	Periode-mål 2020
Brukere						
Tilstrekkelig kvalitet	Formell kompetanse	Oppnå tilfredsstillende andel barnehagelærere og fagarbeidere	Andel barnehagelærere og fagarbeidere	25%	25%	30%
	Minoritetsspråklige barn	Øke andel minoritetsspråklige barn i barnehagen	Andel minoritetspråklige barn i barnehage i forhold til alle innvandrebarne	68,3%	75%	85%
God brukermedvirkning	Brukermedvirkning	Opplevd god brukermedvirkning	Brukerundersøkelsen kan ikke sammenlignes med fjorårets undersøkelse da Ringerike kommune i 2016 har tatt i bruks KS sin undersøkelse.	4,6	Under-søkelsen gjennom-føres hvert andre år	5,0
Tjenesteproduksjon						
God ressursutnyttelse	Korrigerte oppholdstimer per årsverk i kommunale barnehager	Opprettholde nivå på korrigerte oppholdstimer per årsverk		Samme nivå som gj.snittet i gruppe 13	Samme nivå som gj.nittet i gruppe 13	Samme nivå som gj.nittet i gruppe 13
Omfang på tjenester tilpasset brukernes behov	Barnehageplasser	Etablere tilstrekkelig med barnehageplasser	Følge opp behovsanalyse	Oppnådd	Under arbeid	Oppnådd

3.2.1.8 Endringer i drift

Rammetabell 2017-2020

	2017	2018	2019	2020
Grunnlag for budsjett	181 130	185 393	185 393	185 393
Lønnskompensasjon	2 153	0		
Effektiviseringskrav	-1 070			
Rammeendring	3 180	0	0	0
Netto driftsramme	185 393	185 393	185 393	185 393

Nye tiltak / endrede behov

Helårseffekt ved innføring av gratis 20 timer pr. uke 3-åringer i barnehage.

1 000

Helårseffekt økt antall barnehageplasser

3 746

Justert ramme pga høye tilskuddsavsetninger til private barnehager i 2016

-1 566

Sum rammeendring**3 180****0****0****0**

3.2.1.9 Investeringer – tabell med kommentarer

Investeringer barnehage	2017	2018	2019	2020	SUM
Barnehager - Nytt inventar	2 000				2 000
Eiendom - Oppgradering barnehager	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Utbygging - Ny sentrumsbarnehage		2 000	10 000	17 000	29 000
	3 000	3 000	11 000	18 000	35 000

Barnehager - nytt inventar

Det er et stort oppgraderingsbehov i barnehagene i forhold til inventar og utstyr. Det bevilges 2 millioner kroner i 2017.

Oppgradering barnehager

Det avsettes 1 million kroner hvert år i perioden 2017 - 2020, til sammen 4 millioner kroner. Midlene skal benyttes til vognskur, lekeplussutstyr, inneklime etc.

Ny sentrumsbarnehage

Kapasiteten på barnehageplasser økes ved oppgradering av Kirkeskolen til barnehage når ny skole Hønefoss syd er planlagt ferdigstilt i august 2020. Denne oppgraderingen vil avlaste sentrumsbarnehagene og legge til rette for barnehageplasser Hønefoss syd.

3.3 Skoler

3.3.1 Om sektor skole

Skoleområdet omfatter barne- og ungdomsskoler, skolefritidsordninger og Læringscenteret for voksne. Flyktningsetjenesten ble overført til skolesektoren i 2016, og er etablert som en egen avdeling av Læringscenteret med kontorer i Storgata 11-13.

Lovhjemler

Innholdet i grunnskolen er hjemlet i lov, forskrift og læreplaner. Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringsloven) gir barn og unge plikt og rett til grunnskoleopplæring. Formålet for skolen er blant annet å utvikle «i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida, og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring.»

Læringscenterets virksomhet er i tillegg til opplæringsloven også hjemlet i Lov om voksenopplæring (voksenopplæringsloven) og Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven).

3.3.1.1 Ønsket utviklingsretning – hovedgrep for sektoren

I 2017 blir et spennende år for sektoren. Det faglige fokuset er bedre læring og godt læringsmiljø, kvalitet og kompetanseutvikling i grunnskole og SFO. Reviderte handlingsplaner for grunnskolen og sektorens IKT-plan som kommer i 2017, vil vise retning for det faglige arbeidet.

Læringscenteret vil ha fokus på rett kapasitet og god kvalitet på bosetting av flyktninger og introduksjonsprogrammet neste år. Integreringsmeldingen som skal utarbeides vil vise et helhetlig perspektiv og gi føringer for de neste årene.

Skolebehovsanalysen i 2016 viste behov for å ta igjen bygningsmessig etterslep og forberede til vekst. Analysen konkluderte med at eksisterende planer og vedtak på skolesiden vil dekke behovet de neste årene, men det kan bli behov for videre utbygging mor 2030. Dette synes tydelig i investeringsprogrammet, der byggestart på stor ny barneskole i Hønefoss sør er planlagt tidlig i 2017.

3.3.1.2 Tiltak på tvers av sektorene – prioriterte områder

Kontinuitet og helhet er viktige faktorer i barn og unges utvikling. Skolene har derfor tett samhandling med bl.a. barnehagene, de videregående skolene og sektor for barn og unge. Særlig har en fokus på systematisk forebyggende arbeid.

For konkrete tiltak vises til sektor for spesielle tiltak barn og unge, som i handlingsprogramperioden vil fokusere på antimobbearbeid, kompetanseheving for å forebygge negativ utvikling for enkelt barn/ungdom og grupper, tverrfaglig samhandling knyttet til stress, mestring, skjevutvikling og spesialundervisning.

3.3.2 Nærmere beskrivelse av områdene innenfor sektoren

3.3.2.1 Innledning

I denne delen blir sektorens områder, utfordringer og utviklingstiltak beskrevet. Det samme blir de økonomiske rammene og investeringene de neste årene.

3.3.2.2 Grunnskole

Skolene gir opplæringstilbud til 3 200 barn og unge og driftes og utvikles etter nasjonale føringer og kommunalt vedtatte planer. Handlingsplanene for grunnskolen har siden 2011 beskrevet skolenes faglige utviklingsområder knyttet til elevenes læringsmiljø, hvordan vurdering kan fremme læring og skolene har for tiden felles fokus på grunnleggende ferdigheter som lesing og skriving.

Kommunestyret vedtok i 2014 å be «rådmannen intensivere arbeidet for å bedre resultatene, slik at målet om at Ringerikselevne skal ligge over landsgjennomsnittet med henhold til mestringsnivå i lesing, regning og engelsk oppnås, samt for å heve gjennomsnittlig grunnskolepoeng.»

Dette gjenspeiles i måleindikatorene nedenfor og i sektorens tiltak og innsatsområder.

3.3.2.3 Skolefritidsordningen (SFO)

Skolefritidsordningen (SFO) er et frivillig tilbud som legger til rett for lek, kultur- og fritidsaktiviteter med utgangspunkt i alder og interesser hos barna. SFO er åpent alle skoledagene og det er et SFO-tilbud i skolens ferier som skolene samarbeider om. Deltakertallet har gått noe ned de siste årene og det er behov for å videreutvikle SFO.

3.3.2.4 Læringscenteret for voksne

Læringscenteret har ansvar for opplæring av voksne fra Ringerike, Hole og Jevnaker kommune. Skolen tilbyr opplæring på grunnskolenes område og i norsk og samfunnskap for innvandrere. Læringscenteret har fra 2016 ansvaret for bosetting av flyktninger i kommunen og det toårige introduksjonsprogrammet for hver enkelt flyktning.

Økt antall flyktninger innebærer at Læringscenteret har måttet utvide kapasiteten. Dette arbeidet fortsetter i 2017. Målet er å få til en god oppstart og integrering så flest mulig av nyankomne går videre i utdanning og jobb etter to år.

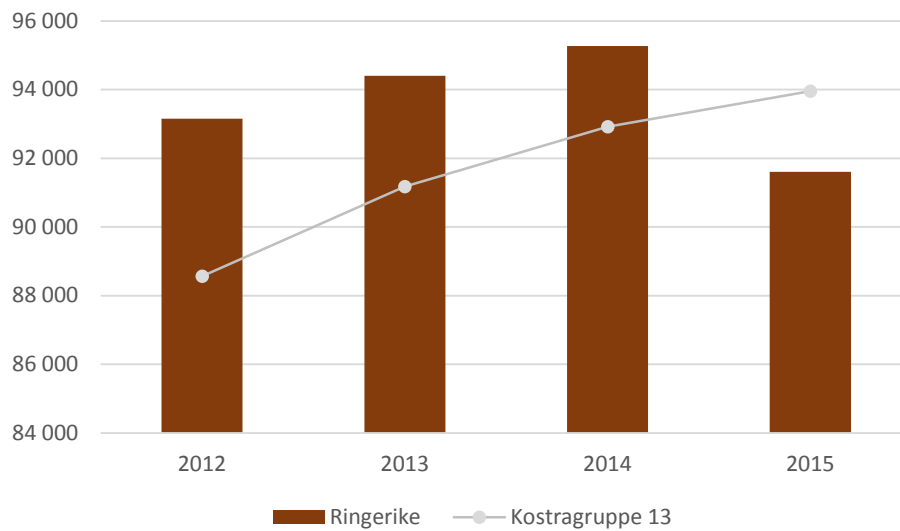
I 2017 blir det viktig å se på helheten og ulike sektors bidrag til bosetting og integrering. Det vil bli lagt fram en integreringsmelding for kommunestyret i 2017.

3.3.2.5 Status

Nøkkeltall fra KOSTRA

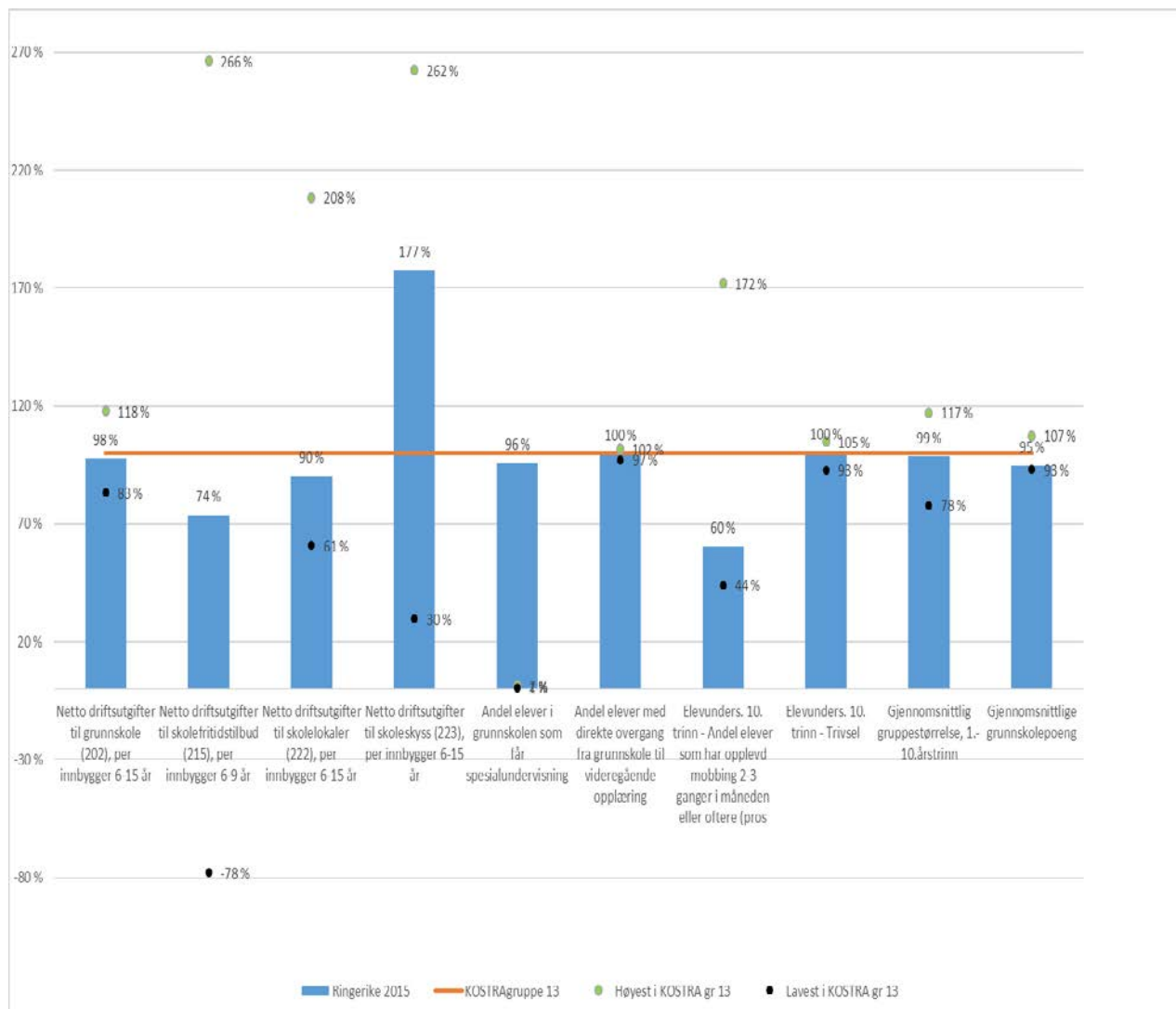
Nøkkeltall	Ringerike 2015	Kostra-gruppe 13
Netto driftsutgifter til grunnskole (202), per innbygger 6-15 år	75 078	76 804
Netto driftsutgifter til skolefritidstilbud (215), per innbygger 6-9 år	1 749	2 375
Netto driftsutgifter til skolelokaler (222), per innbygger 6-15 år	13 280	14 737
Netto driftsutgifter til skoleskyss (223), per innbygger 6-15 år	2 563	1 444
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	7,1 %	7,4 %
Andel elever med direkte overgang fra grunnskole til videregående opplæring	97,70 %	98,00 %
Elevundersøkelsen 10. trinn - Andel elever som har opplevd mobbing 2-3 ganger i måneden eller oftere (prosent)	2,60 %	4,30 %
Elevundersøkelsen 10. trinn - Trivsel	4,20 %	4,20 %
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.-10. årstrinn	14,3	14,5
Gjennomsnittlige grunnskolepoeng	38,5	40,7

Grunnskolesektoren i KOSTRA inneholder drift av grunnskolene, SFO, skolelokaler og skoleskyss.

Netto driftsutgifter til grunnskolesektor, per innbygger 6-15 år

Nøkkeltallene viser at ressursbruken i Ringeriksskolen ikke skiller seg mye fra gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13. Det er til dels store avstander i Ringerike og dette gir utslag i skoleskysst hvor kommunen ligger høyt over gjennomsnittet i kommunegruppen. Grunnskolen i Ringerike har vært gjennom en omstilling de siste 3 årene. Det ble lagt ned skoler i 2014 og 2015 og rammene ble redusert. Dette vises i KOSTRA-tallene gjennom lavere netto driftsutgifter og noe større gruppestørrelser. Antall elever i grunnskolen holder seg stabilt, men er litt stigende fra 3 142 elever i 2014 til 3 174 elever i 2015. Samtidig ser vi at trivselen i skolen er forholdsvis god, det er forholdsvis lite elevmeldt mobbing på og det er noe færre elever som får spesialundervisning enn i sammenlignbare kommuner. Antall elever i SFO er fallende.

Diagrammet under viser nøkkeltallene som er utvalgt. KOSTRA-gruppe 13 er lagt som fast 100 % verdi. Grafene viser Ringerike kommunes verdier i søyler samt kommuneverdiene i KOSTRA-gruppe 13 som ligger høyest og lavest, og viser prosentvis resultat i forhold til gjennomsnittet i KOSTRA-gruppen:

3.3.3 Sentrale utfordringer og viktige tiltak

Sektoren har hatt og har ulike fokusområder som sammen skal bidra til bedre læring i Ringeriksskolen. Disse er illustrert i figuren over og er beskrevet i sektorens handlingsplaner og rapporter. Nedenfor kommenteres noen av områdene.

Ledelse og kompetanseutvikling

Lederne deltar i kommunal lederutvikling og i regionalt ledernetverk med fokus på sentrale elementer i skoleledelse og skoleutvikling. Nyansatte ledere har gjennomført, eller oppfordres til å gjennomføre, «rektorskolen». Fokus i 2017 vil være «vandingsledelse», ledere som er tett på og følger opp sine medarbeidere.

Et annet tiltak er videreutdanning av lærere. 15 lærere tar skoleåret 2016 - 2017 kompetansegivende videreutdanning etter en nasjonal strategi. Ordningen bidrar til økt kompetanse og kvalitet. Det er viktig at dette videreføres og utvides. Mange lærere trenger mer formell fagkompetanse ut fra økte kompetansekrav.

Det vil i 2017 også bli fokus på kompetansetiltak for alle ansatte i sektoren knyttet til kommunal satsing på dette.

Læringsmiljø

Arbeidet for et godt læringsmiljø for elevene fortsetter. Det forebyggende opplegget «Mitt Valg» benyttes på barnetrinnet på alle skoler i kommunen. Kommunens planer, rutiner og kompetanse på arbeidet mot mobbing videreutvikles ved tilsyn, kursing og kompetanseutvikling både i egen regi og i samarbeid med bl.a. Fylkesmannen og Mobbeombudet.

Grunnleggende ferdigheter - Ungdomstrinn i utvikling

Ungdomsskolene og 1.-10. skolene gjennomfører prosjektet Ungdomstrinn i Utvikling, der målet er mer praktisk og relevant undervisning på ungdomstrinnet. Skolene i Ringerike har fokus på regning og lesing. De har egne ressurspersoner på områdene, får direkte veiledning av Høgskolen i Sørøst-Norge og av utviklingsveilederne i Buskerud. Dette støtter opp under det lokale arbeidet på hver skole. Selve prosjektperioden avsluttes høsten 2016, men satsingsområdet fortsetter ut skoleåret 2016-2017.

Parallelt med dette fokuserer også 1.-7. skolene på å videreutvikle kvaliteten på arbeidet med grunnleggende ferdigheter. Skolene jobber internt, deltar på nettverk og samlinger og benytter bl.a. nasjonalt utarbeidet materiell for det skolebaserte arbeidet. Dette er vesentlige tiltak for å nå sektorens mål.

Digital skolehverdag - IKT

Kommunens handlingsplan for IKT i barnehage og skole skal revideres i 2017. Den er viktig for å videreutvikle og fremme læring i barnehager og skoler og for å implementere bruk av digitale verktøy i alle fagområder. En ny plan for en framtidig digital skolehverdag skal utarbeides. Den sees i sammenheng med kommunes generelle digitaliseringsstrategi, og legges fram for kommunestyret våren 2017.

3.3.3.1 Resultatmål for handlingsplanperioden

Strategiske utfordringer	Område	Arbeidsmål	Delmål	Resultat 2015	Resultatmål 2017	Periode-mål 2020
Brukere						
Tilstrekkelig kvalitet		Godt læringsmiljø for elevene (Data fra elevundersøkelsen)	Trivsel (7.tr. /10.trinn)	4,4 / 4,2	4,5 / 4,5	4,5 / 4,5
			Mestring (7.trinn /10.trinn)	4,1 / 4,0	4,2 / 4,1	4,2 / 4,1
			Mobbing (7.trinn /10.trinn)	3,1 / 2,6 %	< 3 %	< 3 %
God brukermedvirkning		God medvirkning fra elever og foreldre (Data fra elevundersøkelsen)	Elevdemokrati og medvirkning (7.trinn /10.trinn)	4,0 / 3,3	4,1 / 3,4	4,2 / 3,5
			Støtte hjemmefra (7.trinn /10.trinn)	4,4 / 4,0	4,5 / 4,1	4,5 / 4,1
Tjenesteproduksjon						
God ressursutnyttelse		Elevresultater på linje med eller over landsgjennomsnittet	Nasjonale prøver lesing 5.tr / 8.tr	49 / 49	50 / 50	51 / 51
			Nasjonale prøver regning 5.tr / 8.tr	49 / 50	50 / 50	51 / 51
			Grunnskolepoeng	38,5	41	42
			Andel elever med spesialundervisning	7,1	7,0	7,0
Omfang på tjenester tilpasset brukernes behov		Kommunen har godkjente skolebygg	Andel godkjente skolebygg	64 %	71 %	92 %

*Alle delmål for elevresultater er satt likt med eller noe høyere enn landsgjennomsnittet i 2015.

3.3.3.2 Endringer i drift

Rammetabell 2017-2020

	2017	2018	2019	2020
Grunnlag for budsjett	271 389	287 765	288 765	284 765
Lønnskompensasjon	7 848	0		
Effektiviseringskrav	-3 684			
Rammeendring	10 212	1 000	-4 000	0
Netto driftsramme	285 765	286 765	282 765	282 765

Nye tiltak / endrede behov

Økte skyssutgifter pga prisvekst	500			
Økte utgifter kjøp fra andre kommuner	1 000			
Flyktningetjenesten - økt introstønad	13 000			
Læringscenteret for voksne -netto økte inntekter	-3 399			
Helårseffekt svømmeundervisning innført høsten 2016	251			
Helårseffekt arbeidslivsfag i skolene innført høsten 2016	294			
Helårseffekt naturfagundervisning 5.-7. trinn innført høst 2016	966			
Redusert pensjonskostnad SPK	-2 400			
Stordriftsfordeler skolesektor		1 000	-4000	
Sum rammeendring	10 212	1 000	-4 000	0

Økt ressursbehov i 2017 skyldes helårseffekter av utvidet antall undervisningstimer i grunnskolen igangsatt høsten 2016 og noe prisvekst. Det vil også være noe økte inntekter på grunn av flere elever ved Læringscenteret for voksne. All utbetaling av introduksjonsstønad er plassert hos flyktningetjenesten som nå organisatorisk ligger under Læringscenteret for voksne. Det er forventet et gjennomsnitt på 140 personer i introprogrammet gjennom 2017.

3.3.3.3 Investeringer – tabell med kommentarer

Investeringer skole	2017	2018	2019	2020	SUM
IKT - Skole	3 500	3 500	3 500	3 500	14 000
Skoler - Nytt inventar	5 000	5 000			10 000
Eiendom - Oppgradering skolebygg	5 000	3 000	3 000		11 000
Utbygging - Ny skole med flerbrukshall Hønefoss syd	139 000	136 000	21 000		296 000
Utbygging - Sokna skole totalrenovering	3 000				3 000
Utbygging - Ullerål skole med idrettshall	17 500	91 000	150 000	50 000	308 500
Utbygging - Nes skole ny barneskolefløy	350	11 000			11 350
Utbygging - Hov ungdomsskole med idrettshall		2 500	2 500	100 000	105 000
Utbygging - Oppgradering Veienmarka ungdomsskole	5 000				5 000
	178 350	252 000	180 000	153 500	763 850

Investeringsbehovene i skole er store, både for å ta igjen etterslep og for å forberede for vekst. Den bygningsmessige opprustningen fortsetter i tråd med tidligere vedtatte planer og forslagene fra skolebehovsanalysen i 2016.

Hovedgrepene er bygging av ny skole Hønefoss Sør i 2017, starte utbygging av Ullerål i 2018 og Hov ungdomsskole i 2020. Når disse tre skolene er ferdigstilte har en i hovedsak god dekning og funksjonelle, gode skoler for elevene i Ringerike kommune i flere år.

IKT - Skole og barnehage

Det bevilges 3,5 millioner kroner til IKT – skole. Det meste av midlene brukes til innkjøp av PC er til elever på 8. trinn, elever med særlige behov og ansatte. I tillegg settes det av noen midler til innovasjon og utvikling innen IT-sektoren. Dette er en økning fra tidligere år og viktig for utvikling av elevenes digitale kompetanse og læring.

Nytt inventar

Det bevilges 5 millioner kroner i 2017 og 2018 til en helhetlig innvendig fornying på enkelte skoler slik at de framstår som «nye» og oppdaterte på inventarsiden. De skolene som ikke er planlagt ut- eller ombygd i 4-årsperioden, er prioriterte. Oppgraderingen på dette feltet skal bidra til økt trivsel og læring og kompensere for et langt etterslep på området.

Oppgradering skolebygg

Det gjøres en årlig avsetning til oppgradering av skolebygg. Det er satt av 5 millioner kroner i 2017, og 3 millioner kroner i 2018 og 2019. Midlene benyttes til å dekke mindre utbedringer av bygg, tekniske anlegg og funksjonelle behov. Typiske kostnader er tilrettelegginger for elever med spesielle behov, mindre bygningsmessige oppgraderinger for å øke funksjonalitet og kapasitet, tilfredsstillende krav til akustikk, lys og arbeidsplasser for ansatte og til fornying av foreldete tekniske anlegg.

Ny skole med flerbrukshall Hønefoss sør

Det avsettes ca. 300 millioner kroner i perioden 2017-2019 til bygging av ny 1.-7 skole Hønefoss sør på Benterud. Etter en konkurranse våren 2016, er det inngått kontrakt med entreprenør og arkitekter. Byggestart er planlagt tidlig i 2017. Ferdigstilling av skolen og oppstart er planlagt til 1. januar 2019. Det legges fram en egen sak med endelig vedtak om dette i januar 2017.

Sokna skole – totalreovering

Nye Sokna skole ble tatt i bruk høsten 2016. Skolen er bygd innenfor vedtatt ramme. Udisponerte midler til bl.a. oppgradering av uteområdet som må til for å få skolen godkjent, overføres til 2017.

Ullerål skole med idrettshall

Det avsettes til sammen 308 millioner kroner i planperioden til prosjektering og utbygging av Ullerål skole med idrettshall til å romme 550-600 elever. Rom- og funksjonsprogram blir ferdigstilt i 2016. Prosjektet fortsetter i 2017 med utarbeidelse av tegninger, detaljprosjektering og anbud. Byggestart er satt til sommeren 2018 med ferdigstilling 1.1.2020.

Nes skole ny barneskolefløy

Utbygging av Nes skole fremskyndes ett år i forhold til handlingsprogram 2016-2019, men midler i 2017 reduseres med 0,65 millioner kroner til 0,35 millioner kroner.

Hov ungdomsskole med idrettshall

Fra 2018 er det satt av midler til planlegging av nye Hov ungdomsskole. Både tekniske og pedagogiske vurderinger av skolebygget bygget fra Bygghanalyse og Norconsult anbefaler at eksisterende bygg rives. Beliggenhet og skoletomt blir vurdert som god. Planlegging av ny skole må ta høyde for elevtallsvekst i Hønefoss Nord, og skolen må ha muligheter til å utvides på sikt. Byggestart er planlagt i 2020. Paviljonger oppsatt under bygging av Ullerål skole vil kunne benyttes av Hov ungdomsskole etter at Ullerål er ferdigstilt.

Oppgradering Veienmarka ungdomsskole

Veienmarka ungdomsskole forventer elevtallsvekst de neste årene. Skolen er i hovedsak fra 1980-tallet og det er stort behov for å fornye overflater, vegger, vinduer og dører, gulvbelegg og inngangspartiet så skolen framstår som lys, innbydende og så moderne som mulig. Det bevilges 5 millioner kroner i 2017 til innvendig fornying på Veienmarka ungdomsskole. Oppgraderingen skal sammen med inventarfornyingen, bidra til økt trivsel og læring.

3.4 Kultur

3.4.1 Om sektor kultur

Sektor kultur består av avdelingene bibliotek, kulturskole og kultur- og idrettsadministrasjon.

Sektor kultur skal ivareta kommunens forvaltningsansvar i kultur- og idrettsspørsmål, drive kulturoppføring, kulturformidling og til en viss grad kulturutøvelse.

Aktiviteten er hjemlet i Kulturloven, Opplæringsloven og Lov om Folkebibliotek. I tillegg er det en rekke lokale, regionale og nasjonale føringer, planer og strategier.

3.4.1.1 Ønsket utviklingsretning – hovedgrep for sektoren

Forslag til kulturplan for Ringerike kommune er på høring høsten 2016. Denne vil, dersom den vedtas, legge føringer for det videre kulturarbeidet i kommunen. Kultur er en viktig rammefaktor for vekst og utvikling i Ringeriksregionen, og kulturplanen vil legge føringer for det framtidige kulturarbeidet,

Planen definerer disse fokusområdene som gjelder alle deler av sektoren:

- Samhandling
- Mangfold
- Kompetanse
- Synlighet

Samhandling

Både kulturskole, bibliotek og kultur- og idrettsadministrasjon driver sin virksomhet i samarbeid med andre kommunale sektorer, frivillige organisasjoner og private aktører. Dialog og faste møtepunkter er svært viktig for å kunne utvikle riktige tilbud og gjøre riktige utviklingstiltak innenfor kulturområdet.

Mangfold

Ringerike har en sammensatt befolkningsgruppe med mange nasjonaliteter, ulike oppvekstvilkår for barn og unge, og et framtidig mål om sterk befolkningsvekst. I dette utviklingsperspektivet er det viktig at sektor kultur arbeider mot et mangfoldig og inkluderende kulturtilbud, både i fagtilbud på kulturskolen, ved tilskudd til lag og organisasjoner og tilgjengelighet for alle.

Kompetanse

Sektor kultur skal være oppdatert og fremoverlent, både faglig, i praksis og i utvikling. For å være relevante for innbyggerne, sikre kvalitet og utvikling, kreves det at sektoren holder seg oppdatert på metodikk, forskning og praksis. Å bidra til samarbeidende aktørers kompetanse er også et mål.

Synlighet

Sektor kulturs virksomhet er i stor grad brukerrettet, være seg en som oppsøker biblioteket, en som ønsker opplæring eller elever som får besøk av kunstnere gjennom Den kulturelle skolesekken. Å nå ut til innbyggerne, med god informasjon om tilbud, tilskuddsordninger, vil bli prioritert i kommende planperiode.

3.4.1.2 Tiltak på tvers av sektorene – prioriterte områder

Kartlegging kulturminner og kulturmiljøer

Sektor kultur har ansvar for formidling av kulturarv. Miljø- og areal har ansvar for planarbeid omkring dette. Det er et mål med både en kartlegging av kulturminner og synliggjøre særskilte kulturmiljøer. En må også i perioden finne løsninger på framtidig drift av Riddergården.

Kartlegging av kulturarenaer

Kommunene er ansvarlig for å legge til rette for et bredt spekter av kulturaktivitet (jf. kulturloven § 5). I dette er det også viktig å sikre befolkningens tilgang på egnede kulturarenaer. Det er i dag arenaer både ved skoler, i private kulturhus, flerbrukshaller og kirker m.m. I samråd med lag og organisasjoner ønsker sektor kultur å kartlegge og synliggjøre arenastatus og framtidig arenabehov.

3.4.2 Nærmere beskrivelse av områdene innenfor sektoren

3.4.2.1 Innledning

Nedenfor beskrives de ulike deler av sektoren, planlagte tiltak på kulturområdet, måleindikatorer, økonomioversikt og investeringer.

3.4.2.2 Det generelle kulturarbeidet.

Det generelle kulturarbeidet omfatter kommunal egenaktivitet, forvaltning og tilskuddsordninger. Innenfor disse tre områdene ligger Den Kulturelle Spaserstokken, Den Kulturelle Skolesekken, Ung Kultur Møtes og mindre arrangementer i tilknytning til for eksempel Riddergården. Forvaltningsområdene inkluderer planer og strategier innen idrett, kunstforvaltning og kultur.

Tilskuddsområdene består av idrettstilskudd, kulturmidler, kulturaktiviteter og tros- og livssynstilskudd. I tillegg er det en del institusjoner som får faste tilskudd over kulturbudsjettet, som Buskerudmuseet, Ringerike Kultursenter og Buskerud Teater.

3.4.2.3 Kulturskole

Kulturskolen holder til i Hønefoss sentrum og gir undervisning i musikk- og kunstfag. Kulturskolen har undervisning både for talent og for bredde. Hovedmålgruppe er barn og unge.

Det er et mål å øke elevtallet de kommende år. Fagtilbud innen dans, teater og skapende skriving, er ønsket når det gjelder økt elevtall. Arbeid med rammeplanen er godt i gang i flere kommuner, og Ringerike kulturskole vil følge opp dette arbeidet kommende år. Det er et mål å gjøre kulturskolen til en mer aktiv og åpen integreringsarena, der elever fra ulike kulturer møtes, utveksler kulturelle uttrykk og skaper nye prosjekter sammen.

3.4.2.4 Bibliotek

Ringerike bibliotek skal være et sted for informasjon, kunnskap, livslang læring og deltakelse. Det skal også være et sted for opplevelse, kreativitet, trivsel og rekreasjon.

Hovedbiblioteket ligger i Hønefoss med avdelinger på Sokna, Nes og i Ringerike fengsel. Ringerike bibliotek er en inkluderende og uavhengig møteplass. Biblioteket formidler litteratur og kunnskap, og tilbyr varierte aktiviteter og arrangementer gjennom hele året. Ringerike biblioteket tilbyr også digitale bibliotekstjenester.

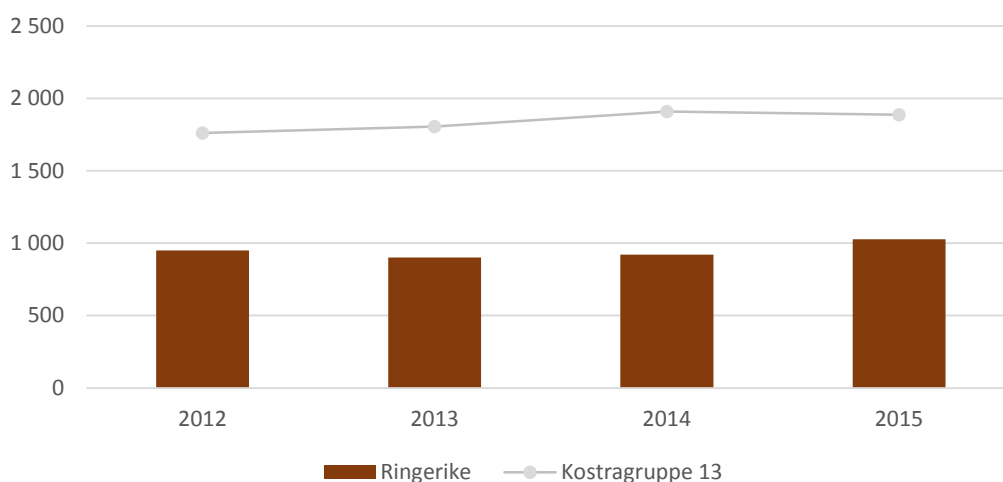
3.4.3 Status

3.4.3.1 Nøkkeltall fra KOSTRA

Nøkkeltall	Ringerike 2015	KOSTRA-gruppe 13
Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner	1 028	1 887
Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn og unge per innbygger 6-18 år	320	935
Netto driftsutgifter til folkebibliotek per innbygger	226	255
Netto driftsutgifter til kommunale idrettsbygg per innbygger	471	453
Netto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, per innbygger 6-15 år	1 586	1 808
Andel elever (brukere) i grunnskolealder i kommunens musikk- og kulturskole, av antall barn i alder	6 %	11 %

Området kultur og idrett i KOSTRA inneholder bibliotek, musèer, kommunal kinovirksomhet, kunstformidling, musikk- og kulturskoler, tilskudd til lag og foreninger innen idrett og kultur samt idretts- og kulturbygg.

Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner

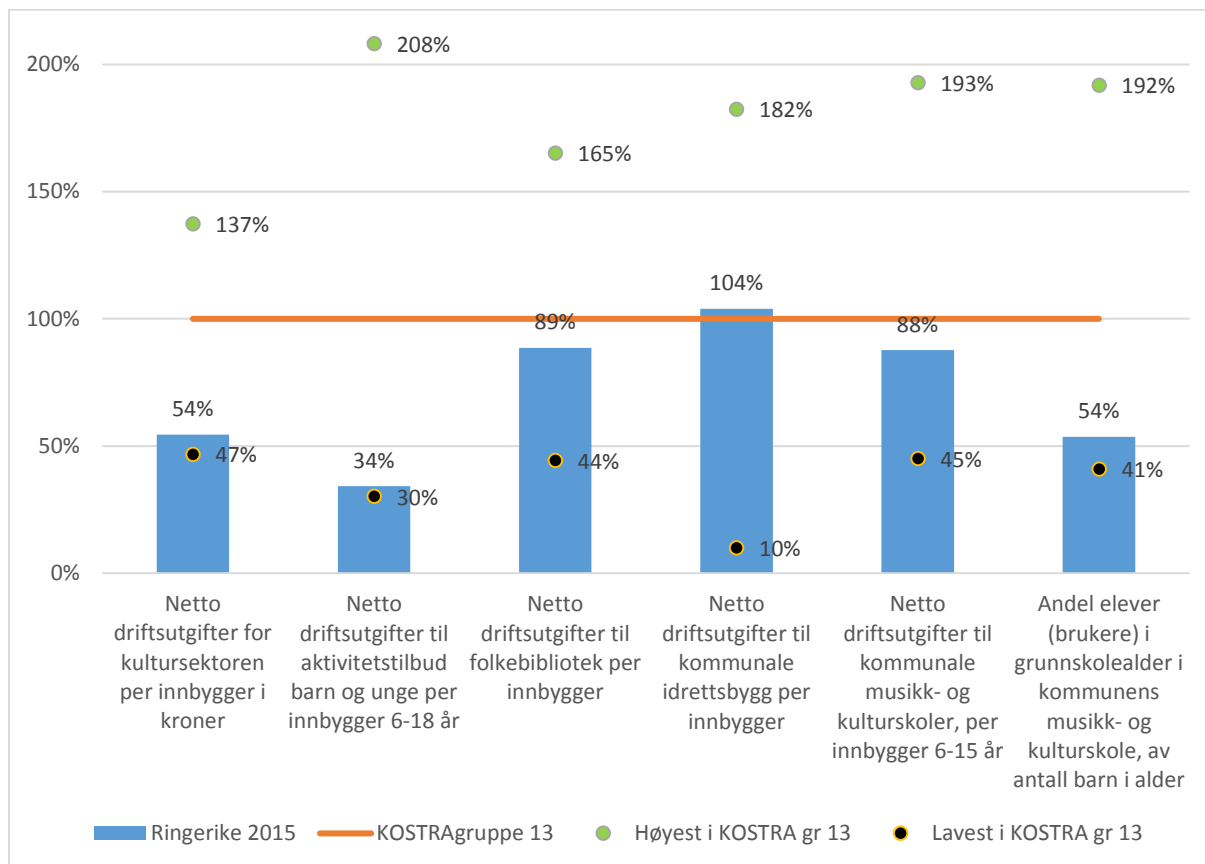

	2012	2013	2014	2015
Ringerike	950	901	921	1 028
Kostragruppe 13	1 761	1 806	1 909	1 887

Ringerike kommune ligger relativt lavt på netto driftsutgifter til kultur og idrett pr. innbygger sammenlignet med KOSTRA-gruppe 13. Kommunen har en økning fra 921 kroner i 2014 til 1 028 kroner pr. innbygger i 2015, mens gruppegjennomsnitt er 1 887 kroner pr. innbygger. Kommunen har lave driftsutgifter til kulturskolen når disse fordeles pr. innbygger. Det er imidlertid få innbyggere i grunnskolealder som benytter kulturskoletilbudet sammenlignet med gruppegjennomsnittet.

Etter at flerbrukshallen Hønefoss Arena kom i drift, har kommunen fått en økning i netto driftsutgifter til kommunale idrettsbygg fordelt pr. innbygger.

Diagrammet under viser nøkkeltallene som er utvalgt. KOSTRA-gruppe 13 er lagt som fast 100 % verdi. Grafene viser Ringerike kommunes verdier i søyler samt kommuneverdiene i KOSTRA-gruppe 13 som ligger høyest og lavest, og viser prosentvis resultat i forhold til gjennomsnittet i KOSTRA-gruppen:

3.4.3.2 Sentrale utfordringer og viktige tiltak

Samhandlingsfora for kulturaktører

Kultursektoren har et stort utviklingspotensial, og vil fokusere på samhandling, informasjon og synlighet i 2017. Rent konkret vil kulturadministrasjonen fra 2017 opprette og ha faste møteplasser og samhandlingsfora for kulturaktørene i kommunen etter modell av idrettsrådet.

De generelle forvaltningsarbeidet og tilskuddsordningen blir gjennomgått og det vil i 2017 bli arbeidet videre med en framtidig forvaltningsmodell for Riddergården.

Flerkulturelt prosjekt

Kulturskolen har skoleåret 2016-2017 startet flerkulturelle tiltak; musikkundervisning i velkomstklassen ved Veienmarka ungdomsskole, korundervisning i kvinnegruppa ved Læringscenteret, språkkafé i samarbeid med bibliotek og frivillighetssentral, og spebarnstreff for fremmedspråklige mødre. Dette er en del av kommunens integreringsarbeid. Prosjektet vurderes videreført høsten 2017.

Korps i skolen

Kulturskolen har startet prosjektet «Korps i Skolen», i samarbeid med Helgerud og Veien skoler og Veien/Helgerud skolekorps, skoleåret 2016-2017. Her får alle 3.klassinger opplæring i korpsinstrumenter, som en del av musikkundervisningen. Prosjektet går ut skoleåret 2016 – 2017 med håp om videreføring. Det arbeides og for å utvide Korps i skolen til flere av kommunens barneskoler.

Ny kulturarena i Ringerike kultursenter

Kulturskolen planlegger å gå inn som en av flere leietakere av en ny kulturarena som bygges i Ringerike kultursenter.

Prosjektene nevnt her er viktige utviklingsområder for kulturskolen, gir økt bredde og bidrar til økt elevtall, noe som er et viktig mål for skolen. Økt elevtall vil også innebære omstilling og økt bemanning, og nye lokaler gir rom for flere typer undervisning.

Et aktivt bibliotek

Biblioteket ønsker å stimulere til økt bruk gjennom flere arrangementer og aktiviteter både i egen regi og i samarbeid med andre. Det vil også bli fokus på markedsføring av bibliotekets tilbud og tjenester.

Meråpent bibliotek

I 2017 er det oppstart av meråpent bibliotek på hovedbiblioteket og avdeling Sokna. Meråpent bibliotek innebærer tilgang til ubetjent bibliotek i tillegg til betjent tid, og dermed utvidelse av åpningstiden for publikum. Dette er et ønsket tiltak som en forventer en skal gi økt besøk og økt utlån.

3.4.3.3 Resultatmål for handlingsplanperioden

Strategiske utfordringer	Område	Arbeidsmål	Delmål	Resultat 2015	Resultatmål 2017	Periode-mål 2020
Brukere						
Tilstrekkelig kvalitet	Kulturskole og bibliotek	Økt andel barn i kulturskolen	Øke fagtilbud	2	3	5
			Andel barn i kulturskolen	6,7 %	8 %	10 %
		Økt bruk av biblioteket	Utlån	78 000	82 000	85 000
			Besøk	88 000	92 000	93 000
God brukermedvirkning	Kulturskole	Medvirkning, kulturskolen	Andel gjennomførte elevsamtaler	83 %	85 %	90 %
Strategiske utfordringer	Område	Arbeidsmål	Delmål	Resultat 2015	Resultatmål 2017	Periodemål 2020
Tjenesteproduksjon						
God ressursutnyttelse	Kulturskole	Alle ansatte lærere må fylle opp sine stillinger med elever.	Aktiv rekruttering av elever	88 %	90 %	95 %
Omfang på tjenester tilpasset brukernes behov	Bibliotek	Økt tilgjengelighet, og bredde på biblioteket	Selvbetjeningsgrad	44,8 %	60 %	75 %
			Antall arrangementer	38	32	36
			Antall skole- og bhg.besøk	Ny indikator 2016	44	49

3.4.3.4 Endringer i drift

Rammetabell 2017-2020				
	2017	2018	2019	2020
Grunnlag for budsjett	24 901	24 746	23 746	23 746
Lønnskompensasjon	222	0		
Effektiviseringskrav	-276			
Rammeendring	-101	-1 000	0	0
Netto driftsramme	24 746	23 746	23 746	23 746
KS vedtak sak 145/16				
Tilskudd til lysløype/ tursti på Nes	1 000	-1 000		
Inkluderings- og integreringstiltak	100			
Nye tiltak / endrede behov				
Vurdert rammeendring	500			
Tilskudd trossamfunn - korrigering pga ekstraordinært budsjettbeløp i 2016	-2 400			
Tilskudd andre formål overført fra andre rammeområder	1 397			
Redusert ramme pga for høye avsetninger i 2016	-698			
Sum rammeendring	-101	-1 000	0	0

Den økonomiske rammen tas noe ned i 2017 på grunn av ekstraordinære tilskudd til livs- og trossamfunn og for høye avsetninger i forbindelse med omlegging av refusjonsordningen for halleie til lag og foreninger for barn og unge i 2016. Det legges inn en generell rammeøkning på 500 000 kroner for å videreutvikle kommunens kulturtilbud. Fra 2017 får kultursektoren et større ansvar for fordeling og oppfølging av kommunale tilskudd til andre aktører.

Det bevilges inntil 1 millioner kroner i 2017 som tilskudd til rehabilitering av lysløype/ etablering av tursti på Nes. Tiltakshaver er Nes Vel og bygdeutviklingslag som utarbeider fullstendig kostnadskalkyle og finansieringsplan før kommunalt tilskudd beregnes og overføres.

3.4.3.5 Investeringer – tabell med kommentarer

Investeringer kultur, idrett, kirke	2017	2018	2019	2020	SUM
Kultur - Motorikkbane ved Nes skole	650				650
Eiendom - Krematoriet		2 000			2 000
Eiendom - Drenering Røsholmstranda	500				500
Eiendom - Oppgradering og sprinkling Riddergården	5 000	1 500			6 500
Tilskudd til RKF - Oppgradering varmekilde	700	700	700		2 100
Tilskudd til RKF - Orgler			2 500	2 500	5 000
Tilskudd til RKF - Vegg, tak, fasader	150	190			340
	7 000	4 390	3 200	2 500	17 090

Motorikkbane ved Nes skole

Det avsettes 0,65 millioner kroner til etablering av motorikkbane ved Nes skole. Ringerike kommune er tiltakshaver for prosjektet, men rådmannen gis i oppdrag å etablere samarbeid med Nes FAU med hensyn til teknisk løsning og eventuell dugnadsinnsats. Øvrige mulige finansieringskilder for prosjektet er mva.kompensasjon, spillemidler og bidrag fra andre/private som kan redusere behovet for kommunale lånemidler.

Krematoriet

Det foreslås å sette av penger til nytt orgel i krematoriet i 2018.

Røsholmstranda

Nytt kafebygg åpnet våren 2016 og nytt sanitæranlegg ferdigstilles i 2017. For å avslutte arbeidet på Røsholmstranda foreslås det avsatt 500 000 kroner til drenering av uteområdet.

Riddergården

I første halvår 2017 skal rådmannen fremme en sak om ekstraordinær oppgradering av Riddergården. Det er bevilget 5 millioner kroner til formålet i 2017. Det er videre avsatt 1,5 millioner kroner til sprinkling av Riddergården i 2018.

Tilskudd til Ringerike kirkelige felle råd

Det avsettes til sammen 2,1 millioner kroner til oppgradering av varmekilder i kirkene neste 3-årsperiode. Til generell oppgradering (vegg, tak, fasader) settes det av 340 000 kroner i årene 2017 og 18 og det foreslås 2,5 millioner kroner til orgler i hvert av årene 2019 og 2020.

3.5 Sektor helse og omsorg

3.5.1 Om sektor helse og omsorg

Hovedformålet med tjenestene er å tilby innbyggerne et likeverdig tjenestetilbud med god kvalitet uavhengig av bosted, kjønn, etnisk eller sosial bakgrunn og økonomisk evne. Formålet er å bidra til at den enkelte innbygger er mest mulig selvhjulpen i eget liv og i egne hjem, samt at tjenestene er tilpasset den enkeltes behov. I tillegg er formålet å bidra til at ressursene utnyttes best mulig.

Vår visjon:
«Selvhjulpne innbyggere
som bor lengst mulig i
egne hjem.»

Ringerike kommune tildeler pleie og omsorgstjenester etter vedtatte tildelingskriterier som forvaltes av eget tildelingskontor. Disse tjenestene er bl.a. hjemmebaserte tjenester, tjenester til funksjonshemmede, dagopphold, institusjonsopphold, miljøarbeidertjeneste, støttekontakt, BPA m.m.. I tillegg ytes helse og sosialtjenester ved NAV, legevakt, helsetjenestene ved fengselet og transittmottaket, krisesenteret og ved Ringerikeskjøkkenet.

3.5.1.1 Ønsket utviklingsretning – hovedgrep for sektoren

Nasjonale føringer gir uttrykk for at morgendagens tjenesteutfordringer vil kreve omstilling av den faglige virksomheten med større vekt på samarbeid med arbeidsmarkedet og utdanningsinstitusjoner, nettverksarbeid, tverrfaglig samarbeid, forebygging, tidlig innsats og rehabilitering. I tillegg må det legges til rette for mobilisering av alle tilgjengelige ressurser den enkelte innbygger, deres familie og sosiale nettverk, i nærmiljøet og lokalsamfunnet for å kunne løse morgendagens tjenesteutfordringer. Dette vil være førende for valg av kommunens strategier og innsatsområder i den neste programperioden.

Vårt hovedmål er: **«Selvhjulpne innbyggere som bor lengst mulig i egne hjem»**

Dette hovedmålet gjelder for alle tjenestene i sektoren og er førende for hvordan vi ser etter iboende ressurser til de som har tjenester eller henvender seg for å få tjenester. Den er også førende for hvordan det tenkes at tjenestene skal prioriteres og ytes. Videre har sektoren følgende fem hovedområder for ønsket utviklingsretning.

1. Selvhjulpen

Innbyggerne skal gis muligheter til å klare seg selv i hverdagen til tross for sykdom, problemer eller funksjonsnedsettelse. Hovedmålet er selvhjulpenhet og hverdagsmestring på den enkeltes premisser. Helse og omsorg snur tjenestene fra et hjelpeperspektiv til et mestringsperspektiv. Innbyggerne tar ansvar for eget liv, egen helse og er aktivt med i eget liv. De bidrar aktivt inn i utvikling av tjenestene.

2. I eget hjem

Det gir livskvalitet å bo i eget hjem og kunne bo i sine vante omgivelser så lenge som mulig. Det innebærer mobilisering av alle ressurser hos den enkelte, dens sosiale nettverk og i lokalsamfunnet. Det legges til rette for at den enkelte kan opprettholde og forbedre sitt funksjonsnivå og at tjenestene utøves i tråd med behovet. Lokalsamfunnet, kommunen, nettverket og den enkelte selv skaper sammen de beste mulighetene for å være selvhjulpen i eget hjem.

3. Tilpassede og koordinerte tjenester

Sektorens tjenester har fokus på forebygging og tidlig innsats. Dette betyr at tjenestene gis på et lavest mulig nivå for å kunne opprettholde hverdagsmestring og selvhjulpenhet i eget hjem for den enkelte. Ressurskrevende tjenester er forbeholdt de mest hjelpetrengende og svakeste. Tjenestene og ansvarsområdene er godt beskrevet og koordinert. Dette gjør at innbyggerne vil oppleve helhet og god samhandling mellom aktørene i sin tjenestemottakelse. Tjenestene har avtalt kvalitet, faglighet og er forutsigbare. Tjenestene har et helsefremmende perspektiv helt fra oppstart.

4. Kompetente medarbeidere

Medarbeiderne er profesjonelle i sin tjenesteutøvelse, og arbeider tverrfaglig for å sikre tjenester med avtalt kvalitet. I arbeidet med å dreie tjenestetilbudet fra en hjelpekultur til mestringskultur bidrar medarbeiderne aktivt i utviklingen av tjenestetilbudet som er godt tilpasset våre innbyggers behov. Det legges til rette for kompetanseheving av medarbeiderne i tråd med morgendagens tjenesteutfordringer slik at tjenestene er helhetlige, godt samordnet, preget av kontinuitet og med helhetlige forløp. Tjenesten har til enhver tid kontinuerlig kvalitetsforbedring som arbeidsmetode.

5. Inkluderende og tilgjengelig lokalsamfunn for alle

Sektoren møter den enkelte med åpenhet og sammen finner man de gode løsningene. Inkludering er å ha fellesarenaer for alle, ikke ha tilleggsarenaer for noen. Kommunen møter menneskene der de er, og medvirker til samfunnsutvikling som styrker folkehelsen og utjevner sosiale forskjeller og levekår. Kommunen samarbeider slik at det blir enkelt for innbyggerne å ta de gode valgene for egen helse, arbeid og aktivitet. For å møte utfordringene betinger dette et bredt samarbeid med næringsliv og frivillige. For å forebygge isolasjon og ensomhet nyttiggjør vi de ressursene som ligger hos den enkelte, deres familie og sosiale nettverk. Kommunen vektlegger aktiv omsorg, hverdagsmestring og nettverksarbeid. Det handler om å legge til rette for mangfold og om å høre til.

Hovedgrep

Utvikling av det nyetablerte Boligkontoret som samhandlingsarena

Ett av delmålene i den boligsosiale handlingsplanen er at det boligsosiale arbeidet skal fremstå som helhetlig og godt koordinert. Rådmannen har derfor besluttet å organisere dette arbeidet i et boligkontor som etableres første halvdel av 2017.

Bolig for velferd (2014-2020) er en nasjonal strategi med mål om at alle skal bo trygt og godt. Strategien skal samle og målrette den offentlige innsatsen overfor vanskeligstilte på boligmarkedet. Husbankens kommuneprogram er en operasjonalisering av Bolig for velferd. Ringerike kommune har inngått programavtale med Husbanken for 2016-2020. Det nyetablerte Boligkontoret skal bl.a. favne følgende målsettinger:

Hovedmål 1. Alle skal ha et trygt sted å bo.

Hovedmål 2. Alle med behov for tjenester skal få hjelp til å mestre boforholdet.

Hovedmål 3. Den offentlige innsatsen skal være helhetlig og effektiv.

Styrt kompetanseutvikling via nettverksgrupper

For å kunne levere gode og trygge helsetjenester til sin befolkning er det viktig å styrke arbeidet med kompetanseutvikling. Et ledd i dette arbeidet er å etablere ulike kompetansenettverksgrupper. Nettverksgruppene skal sørge for systematisering og ekstra faglig fordypning innen et definert fagområde. Den enkelte nettverksgruppe skal jobbe kunnskapsbasert, ha et overordnet ansvar for faglig fokus, fordypning og kompetanseutvikling innen sitt område både spesifikt og tverrfaglig.

Metoden vil dermed styrke kompetanse hos den enkelte medarbeider. Eksempel på nettverksgrupper kan være innen områdene palliasjon, demens, hverdagsrehabilitering, velferdsteknologi og helhetlig pasientforløp. Hver nettverksgruppe består av en koordinator og en ressursperson fra hver enhet.

Utviklingsprosess i hjemmetjenesten

Morgendagens omsorgstjeneste skal skape tjenestetilbudet sammen med brukerne, samhandle med pårørende, ta i bruk velferdsteknologi og mobilisere lokalsamfunnet på nye måter. Dette vil kreve omstilling i hjemmetjenesten i Ringerike kommune. Rådmannen har igangsatt en forbedringsprosess for å videreutvikle hjemmetjenesten der målsetningen er å ha en hjemmetjeneste som arbeider helhetlig etter nasjonale og kommunale føringer samt i tråd med verdighetsgarantien for innbyggerne.

Styrking av tilbud psykiatri og rus

Ringerike kommune har i 2016 lyktes med å tilbakeføre tjenester som tidligere er kjøpt i det private marked. Sommeren 2016 åpnet Ve- terrasse- et botilbud med heldøgns omsorg for personer med psykiske lidelser og rehabilitert rus. Formålet er å gi et botilbud til de med behov for særlig tilpasning, og vernetiltak. Fokus på aktiviteter, og mestring i eget liv er viktige satsninger. Helse og omsorg ser

fremdeles behov for utvikling av tjenestene innenfor dette fagfeltet, og vil i 2017 forsøke å finne muligheter for å kunne åpne et døgnbemannet botilbud for personer med rusproblemer innenfor eksisterende rammer.

Sosialhjelp

NAV har rundt 500 brukere med sosialhjelp som hovedinntekt. Dette er et høyt antall sett i forhold til de fleste andre kommuner. Videre er gjennomsnittlig antall måneder man mottar sosialhjelp rundt 6 måneder, dette er også høyt i forhold til sammenlignbare kommuner

Det er tre «drivere» når det gjelder økonomisk sosialhjelp. Det ene er størrelsen på utbetalingene. Det er i liten grad mulig å stramme inn størrelsen på utbetalinger og samtidig ivareta forsvarlig utøvelse av tjenesten. NAV Ringerike må derfor iverksette tiltak for å få ned de to andre driverne; antall brukere som mottar sosialhjelp som hovedinntekt, og i tillegg få ned gjennomsnittlig antall måneder brukere mottar sosialhjelp. Dette fordrer tett oppfølging og mulighet til å benytte kommunale lavterskeltiltak som en del av avklaringen for gruppen.

Tiltak fremover:

- Fra 1. januar 2017 innføres det aktivitetsplikt for alle brukere under 30 som mottar økonomisk sosialhjelp. Egen avklaring, arbeidslag, bruk av praksisplasser og statlige arbeidsmarkedstiltak er aktuelt.
- Utvikle «snu-i-døra» tiltakene som allerede har redusert antall unge som mottar økonomisk sosialhjelp. Dette vil si rask avklaring og formidling mot jobb eller andre tiltak for nye søkere.
- Kjøpe tiltak for langtidsmottakere av sosialhjelp.
- Aktiv innsats i introduksjonsordningen for å få flere flyktninger i arbeid. Denne gruppen utgjør en stor andel av langtidsmottakerne av sosialhjelp i dag.
- Avklare brukere mot statlige ytelser

Sterkavdeling demens

Hvelven omsorgssenter har de siste årene etablert god kompetanse innen demens. Helse og omsorg har igangsatt et arbeid med å etablere sterkplasser på Hvelven. Dette tilbudet er ment å ivareta demente med særlig behov for tilrettelegging. Endringene gjøres ved at eksisterende plasser omdisponeres. Tiltaket er ment å redusere kjøp av tilsvarende plasser utenfor kommunen.

3.5.1.2 Tiltak på tvers av sektorene- prioriterte områder

Innovasjonsprosjekt «Integrering av flyktninger»

I Ringerike kommune ønsker vi å skape et lokalsamfunn der flyktninger opplever å bli inkludert og får lov å være en ressurs. Kommunen ønsker å bidra til å skape samhandlingsarenaer på tvers av ulike aktører og mellom sektorer i Ringerike kommune. Dette prosjektet har som målsettinger å bl.a. bidra til å få flere flyktninger på vei over i ordinær jobb etter endt introduksjonsprogram. Prosjektet er en del av «Innovasjonsløft» som hadde oppstart oktober 2016.

Implementere strategi for universell utforming

Kommunens strategi for universell utforming implementeres i kommunen i 2016 gjennom kompetanseseminar for kommunens ledere og ansatte.

Kommuneoverlegen og fagansvarlig for miljørettet helsevern vil, under forutsetning av fortsatte tilskuddsmidler, delta i nasjonalt nettverk i 2017 – 2018 med videreføring av prosjektarbeidet. I det daglige arbeidet blir det å påse at universell utforming ivaretas i ordinær saksbehandling på miljørettet helsevern, samt å bidra til kartlegging av tilgjengeligheten til Hønefoss sentrum og tettstedene i distriktet i samråd med leder i råd for funksjonshemmede. Det er opprettet en egen nettside: www.ringerike.kommune.no/uu

Helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier

Deltagelse i Oppfølgingsprogram for lavinntektsfamilier, et program under utvikling av Arbeids- og velferdsdirektoratet, er et av tiltakene som er valgt. Tiltaket er tverrsektorielt og beskrives nærmere under sektor barn og unge.

Ungdom og aktivitet

NAV Ringerike har flere tiltak for ungdom, både i egen regi og gjennom statlige arbeidsmarkedstiltak. Det mest effektive tiltaket det siste året er «Snu-i-døra» prosjektet som har redusert antall unge under 24 år som mottar økonomisk sosialhjelp. Tanken er at de unge skal komme raskt ut i arbeid, utdanning eller andre tiltak. Dette blir nå fulgt opp av «Kick-start» hvor NAV samler nye brukere i grupper unge søkere av økonomisk sosialhjelp.

3.5.2 Nærmere beskrivelse av områdene innenfor sektoren

Kommuneoverlegen

Kommuneoverlegen er medisinsk faglig rådgiver for rådmannens ledergruppe, koordinator for fastleger og fastlegeordningen, samt kommunens overlege for leger i legevakt (inkl. legevaktsoverlege), sykehjem og helsestasjon. I tillegg er kommuneoverlegen helsemyndighet innenfor helseberedskap, folkehelse (miljørettet helsevern), smittevern og psykisk helse.

Tildelingskontoret

Ringerike kommune har organisert forvaltning for tjenestetildelingen i eget tildelingskontor. Her er også koordinerende enhet. Tjenester tildeles etter veileder til tildelingspraksis jf. Helse- og omsorgstjenesteloven, helsepersonell-loven, pasient- og brukerrettighetsloven, forvaltningsloven og verdighetsgarantien.

Hjemmebaserte tjenester

Hjemmetjenester omfatter hjemmesykepleie og praktisk bistand i hjemmet i tillegg til ansvar for trygghetsalarm og matombringning. Tjenesten er regulert i henhold til Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester og Lov om pasient og brukerrettigheter.

Ambulerende tjenester ytes av ambulante team som kommer hjem til den enkeltes bolig. Stasjonære tjenester ytes av et stasjonært team som tilhører det bofellesskapet/omsorgsboligen den enkelte bor i.

Institusjon korttid og langtids

Institusjonene har ansvar for langtidsbrukere med stort pleiebehov, samt brukere med behov for korttid- og avlastningsopphold. Tjenesten er regulert i Forskrift for sykehjem og boform for heldøgns omsorg og pleie.

NAV-tjenester

De kommunale tjenestene i NAV er lovregulert i lov om sosiale tjenester i NAV. Formålet er å ivareta brukerens helhetlige behov for bistand, bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, og fremme overgangen til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltagelse i samfunnet. Loven skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud.

Ringerikskjøkken

Målsetting er produksjon av god mat med riktig nærings sammensetning tilpasset brukernes behov. Det brukes en produksjonsmetode hvor maten i størst mulig grad beholder næringsstoffer, smak og utseende. Det skal legges vekt på tilpassinger til yngre brukergrupper og tilbud om ernæringsstett kost for de med mindre matlyst.

Dagsenter/aktivitetssenter

Dagopphold i institusjon er et tilbud til hjemmeboende eldre som har behov for en mer meningsfylt hverdag, både i forhold til fysiske og psykiske behov. Det legges vekt på sosialt samvær og trening i ulike former. Brukerne som benyttet dagopphold blir hentet hjemme i egen bolig og kjørt til og fra av kommunens eget transportkontor.

Aurora - arbeidstilbud og dagsentertilbud til voksne funksjonshemmede. Formålet er at mottakere av tilbudene opplever trygghet, mestring og trivsel ved å jobbe med meningsfulle og lystbetonte arbeidsoppgaver. Arbeidstilbudet har oppgaver innen vedproduksjon, strikkeavdeling, vevstue, stearinlys produksjon, makulering, snekkeravdeling, kantinedrift og butikkutsalgsalg med selvproduserte

varer. Dagsentertilbudet er et trivselstiltak som aktiviserer deltakerne med musikk, dans, trening og enklere hverdagsaktiviteter.

Helsetjenester fengsel og transittmottak

Ringerike kommune har ansvar for helseavdelingen ved Ringerike fengsel. Helseavdelingens mål er at helsevurdering (innkomstsamtale) foretatt av sykepleier skal gjennomføres innen ett døgn etter ankomst.

Ringerike kommune har ansvar for helseavdelingen ved transittmottaket. Tjenesten er regulert i Forskrift om tjenester til personer uten fast opphold. Ankomstfasen omfatter lovpålagt og nødvendig helseundersøkelse og gjennomføring av informasjonssamtale med Norsk organisasjon for asylsøkere. Usikkerheten i flyktningetilstrømmingen til Norge og hvordan UDI velger å benytte Hvalsmoen, gjør at vi til enhver tid må være omstillingsdyktige og nytenkende.

Miljørettet helsevern

En sentral oppgave for Miljørettet helsevern er å ha en rådgivende rolle samt føre tilsyn.

Interkommunalt samarbeid

Krisesenter og Legevakt er interkommunale tiltak som driftes etter vertskommunemodellen § 28-1 b. *Vertskommunesamarbeid* med Ringerike som vertskommune.

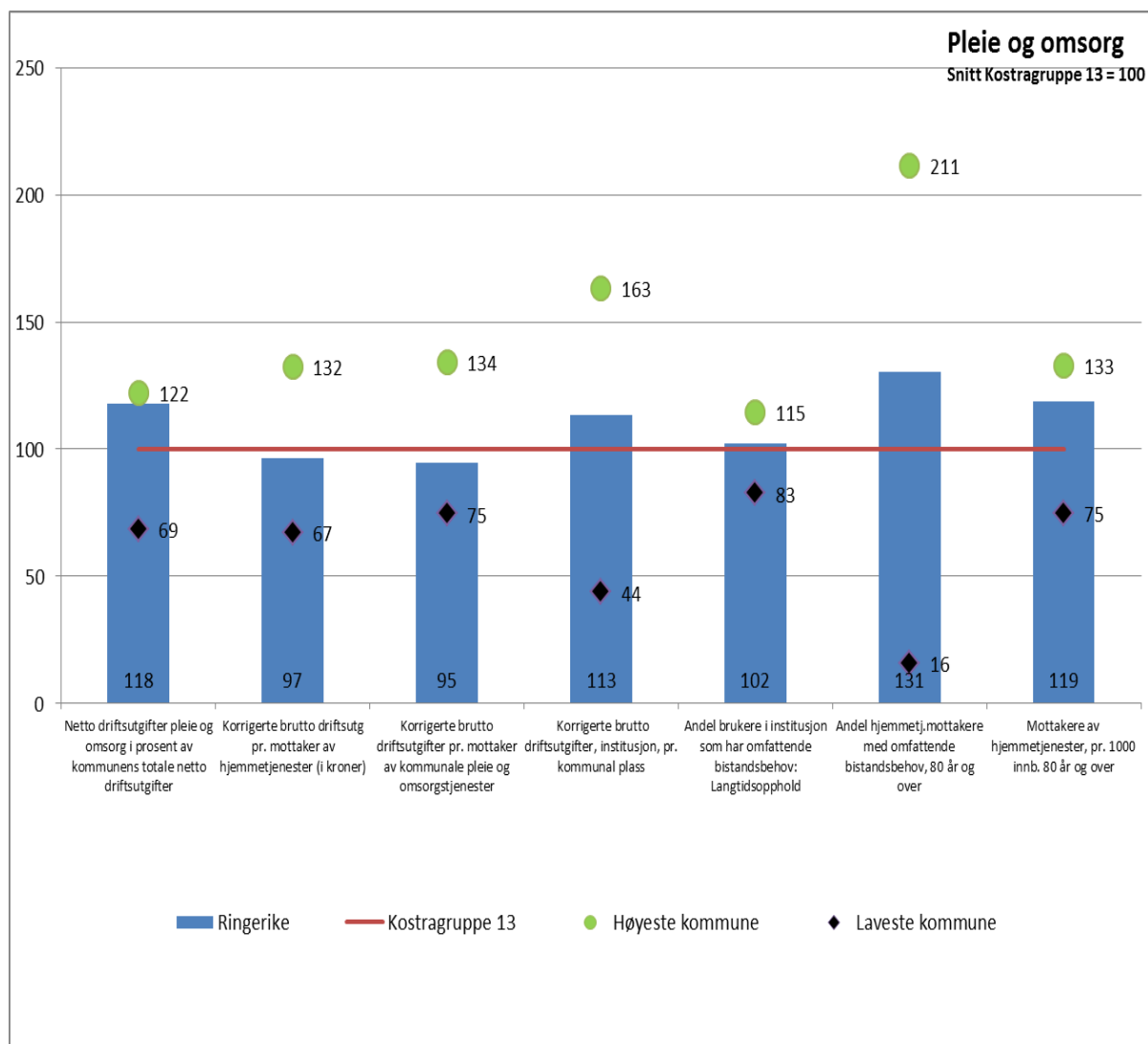
3.5.2.1 Status

Nøkkeltall fra Kostra – Pleie og omsorg

Sentrale tjenester innenfor Helse og omsorg er hjemmebaserte tjenester, institusjonstjenester og dagtilbud til eldre og funksjonshemmede.

Nøkkeltall	Ringerike 2015	KOSTRA-gruppe 13
Netto driftsutgifter pleie og omsorg i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	36,0 %	30,6 %
Korrigerte brutto driftsutg pr. mottaker av hjemmetjenester (i kroner)	228 305	236 414
Korrigerte brutto driftsutgifter pr. mottaker av kommunale pleie og omsorgstjenester	373 381	394 609
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass	1 234 732	1 089 124
Andel brukere i institusjon som har omfattende bistandsbehov: Langtidsopphold	87,0 %	85,2 %
Andel hjemmetj.mottakere med omfattende bistandsbehov, 80 år og over	17,1 %	13,1 %
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 80 år og over	370	312

Diagrammet under viser nøkkeltallene som er utvalgt. KOSTRA-gruppe 13 er lagt som fast 100 % verdi. Alle andre verdier vises i % i forhold til KOSTRA-gruppen. Tallene er basert på KOSTRA-tall for 2015 fra SSB.

Netto driftsutgifter pleie og omsorg (PLO) omfatter alle tjenesteområdene innenfor hjemmebaserte tjenester, tjenester i institusjon og aktivisering/dagtilbud for eldre og funksjonshemmede. Nøkkeltallet viser andelen av kommunens totale netto driftsutgifter som brukes til PLO. Ringerike bruker en relativt stor andel av total ramme til PLO sammenlignet med gruppe 13.

Ringerike har en relativt stor andel hjemmeboende med omfattende bistandsbehov. Dette henger sammen med at kommunen har satset på hjemmetjenester, og dermed færre institusjonsplasser og boliger med heldøgns bemanning. Kommunen har valgt å gi tjenester i hjemmet.

Driftsutgifter per kommunal institusjonsplass gjelder alle institusjonsplasser inkl. avlastning, dagtilbud i institusjon og barneboliger, samt utgifter til bygg. For Ringerike vil flere små institusjoner og et godt tilbud innenfor gruppen spesialinstitusjoner påvirke utgiften.

Kommunen ligger under gruppe 13 på brutto driftsutgifter per mottaker av hjemmetjenester, og over på tilsvarende institusjonstjenester. For brutto driftsutgifter per mottaker av kommunale pleie- og omsorgstjenester samlet, ligger Ringerike under snittet i KOSTRA-gruppen.

Andre nøkkeltall

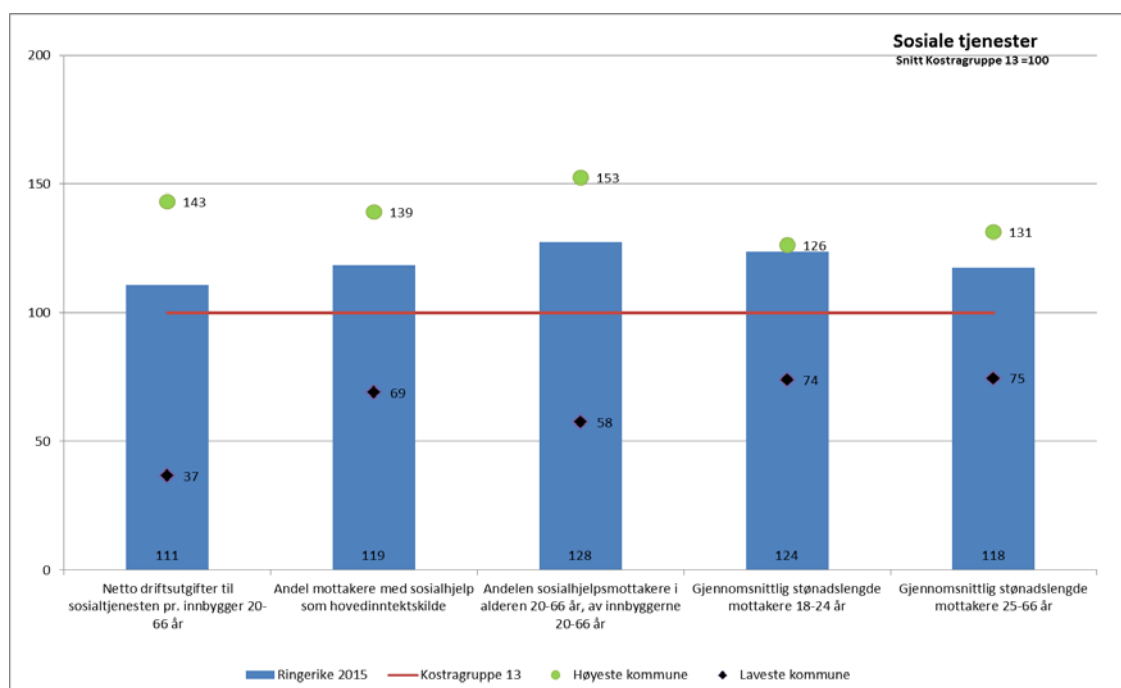
Nøkkeltall - Pleie og omsorg	2013	2014	2015
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon	9,1	9,9	9,5
Andel innbyggere 80 år og over i bolig med heldøgns bemanning	4,1	3,8	4,1
Andel hjemmetj.mottakere med omfattende bistandsbehov, 80 år og over	19,1 %	16,7 %	17,1 %
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 80 år og over	391	360	370
Mottakere av hjemmetjenester i alt	1 358	1 321	1 342
Mottakere av avlastning	27	38	44
Mottakere av brukerstyrt personlig assistanse BPA	13	16	16
Mottakere av støttekontakt	212	225	265
Pleietrengende med pårørende som mottok omsorgslønn pr. 31.12	49	50	56

Nøkkeltallene dokumenterer kommunens satsning på hjemmebaserte tjenester. Det er økte tjenester til hjemmeboende generelt, men også en økning i tjenester lengst ned i omsorgstrappen som støttekontakt, omsorgslønn og avlastning.

Nøkkeltall fra Kostra – Sosiale tjenester

Til sosiale tjenester regnes sosialt forebyggende arbeid, tilbud til personer med rusproblemer og økonomisk sosialhjelp.

Nøkkeltall	Ringerike 2015	Kostragruppe 13	Høyeste kommune	Laveste kommune
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger 20-66 år	3 797	3 433	4 915	1 256
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde	58,2 %	49,1 %	68,3 %	33,9 %
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år	5,1 %	4,0 %	6,1 %	2,3 %
Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 18-24 år	5,2	4,2	5,3	3,1
Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 25-66 år	6,0	5,1	6,7	3,8

Alle utvalgte nøkkeltall er høyere i Ringerike enn snittet i KOSTRA-gruppen. Netto driftsutgifter til sosialtjenesten per innbygger 20-66 år er redusert i kommunen fra 2014 til 2015, men er fortsatt over snittet i gruppe 13. Andelen sosialhjelpsmottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde har vært stabil høy i kommunen, og blant de høyeste i KOSTRA-gruppen.

Stønads lengden er et viktig måltall både økonomisk for kommunen og for den enkelte stønadsmottaker. Det er ønske om å redusere stønadstiden, og hjelpe mottakeren til å kunne forsørge seg selv. Kommunen er blant de med lengst stønadslengde i gruppe 13, selv om det har vært en liten nedgang i stønadslengden for mottakere 18-24 år.

3.5.2.2 Sentrale utfordringer

I de kommende tiårene vil det fortsatt være en relativt sterk befolkningsvekst i Norge. Økningen ventes å fordele seg ulikt på ulike aldersgrupper, og vil være klart høyest i aldersgruppen 67 år og over. Antall ikke-yrkesaktive i forhold til antall yrkesaktive vil øke i årene framover. Denne økningen vil medføre at vi må være i stand til å håndtere betydelig flere brukere av tjenester og stønader.

I årene frem mot 2023 vil antall eldre i Ringerike kommune være på samme nivå eller noe mindre enn i 2016. Fra 2023 vil antall eldre øke. Dette vil medføre et større behov for arbeidskraft som jobber i sektoren og vi må nå rigge oss for denne veksten. I tillegg er det et økende antall som har psykiske/psykososiale lidelser og plager.

Denne økningen er størst i de yngre aldersgruppene og derfor vil unge være en prioritert gruppe i årene fremover. Vi må tenke nytt for å kunne klare å yte tilstrekkelig med tjenester med nok personell til de menneskene som vil ha et helse-, sosial- og omsorgsbehov i fremtiden. Vi må gjøre sektoren klar for morgendagens tjenester. Dette gjør at fokuset vårt den neste planperioden blir:

Forenkling

Fornyning

Forbedring

Ved å ha et kreativt og kritisk blikk på dagens praksis vil vi kunne oppdage muligheter for å yte våre tjenester på en ny eller annerledes måte. Ved å ta både de små og store endrings- og forbedringsgrepene vil vi kunne etablere ny praksis som bidrar til å opprettholde et tilstrekkelig tjenestenivå med avtalt kvalitet – også i fremtiden.

3.5.2.3 Resultatmål for handlingsplanperioden

Strategiske utfordringer	Arbeidsmål	Delmål	Resultat 2015	Resultatmål 2017	Periodemål 2020	
BRUKERE						
Tilstrekkelig kvalitet	Styrke demensomsorgen	Antall ansatte som har startet og gjennomført Demensomsorgens ABC.	19	106	196	
		Antall personer som har mottatt pårørendeopplæring.	34	85	160	
		Antall tilgjengelige aktivitetsgrupper for hjemmeboende demente.	0	6	6	
	Økt selvhjelpenhet	Antall personer som har gjennomført hverdagsrehabilitering.	30	74	134	
		Antall gruppearrangement for hjemmeboende eldre i forebyggende øyemed pr. år.	0	10	15	
		Andel ungdom som har falt ut/holder på å falle ut av arbeidslivet, herunder aktivitetsplikt for de som er lenge på sosialhjelp, på etablert arbeidsfremmende tiltak for ungdom	-	90 %	90 %	
		Pasientsikkerhet	Elektronisk kvalitetssystem er implementert og i bruk i alle enheter.	0	75 %	100 %
			Andel digitale trygghetsalarmer.	14 %	50 %	100 %
			Antall Evondos (elektronisk medisindosett).	0	60	160
			Andel avdelinger med gjennomført ALERT.	0	75 %	100 %
	Bruker-medvirkning	Opplevd god brukermedvirkning	Etablerte brukerutvalg.	0	Ja	I henhold til plan
			Gjennomførte regelmessige brukerundersøkelser.	3	3	I henhold til plan

Strategiske utfordringer	Arbeidsmål	Delmål	Resultat 2015	Resultatmål 2017	Periodemål 2020
TJENESTEPRODUKSJON					
God ressurs-benyttelse	Effektiv tjenesteproduksjon	Gjennomsnittlig liggetid på sykehuset etter at pasienten er definert som utskrivningsklar	1,7 døgn	0-3 døgn	0-3 døgn
		Andel korttidsplasser belagt med korttidsplasser	86 %	90 %	90 %
Omfang på tjenester tilpasset brukernes behov	Riktig dimensjonering av tjenestene	Antall søknader på tjenester pr år.	1 565 (registrering fra april 15)	2 400	2 400
		Gjennomsnittlig antall på venteliste i omsorgsbolig pr. mnd.	16	18	5
		Gjennomsnittlig antall på venteliste i institusjon pr. mnd.	10	8	5
		Antall produserte timer innen ambulerende og stasjonære hjemmetjeneste pr. mnd.	38 700	36 000	36 000
	Færre innbyggere er avhengig av sosialhjelp	Antall brukere med sosialhjelp som hovedinntekt.	485	400	360
		Gjennomsnitt antall måneder på sosialhjelp.	5,85	5,4	5,0
		Antall mellom 18-24 år på økonomisk sosialhjelp.	83	60	50
	Det nyetablerte boligkontoret sikrer en helhetlig og godt koordinert tjeneste	Antall husstander som har gått fra leie til eie.	0	20	53
		Antall inngåtte avtaler om oppfølging i bolig.	0	20	53

3.5.2.4 Endringer i drift – tabell med kommentarer

Rammetabell 2017-2020

	2017	2018	2019	2020
Grunnlag for budsjett	590 846	589 798	589 998	589 998
Lønnskompensasjon	10 773	0		
Effektiviseringskrav 1,0 %	-8 348			
Rammeendring	-3 473	200	0	-5 650
Netto driftsramme	589 798	589 998	589 998	584 348
Nye tiltak / endrede behov				
Lønnskompensasjon omsorgslønn, støttekont.mm	2 161			
Boligkontor	1 500			
Rammeendring	6 000			
Pålagt turnuskandidat fysiot.	200	200		
Administrative korrigeringer Hvalsmoen, NAV, barnebolig	-8 577			
Økte inntekter boligutleie	-2 000			
Div tilskudd flyttet til rammeområde Kultur	-1 122			
Tilskudd til Ringerike Frivilligsentral	365			
Reduksjon sosialstønad flyktninger	-2 000			
Økte husleieinntekter				-5650
Sum rammeendring	-3 473	200	0	-5 650

Det skal opprettes et boligkontor i 2017. Målet er å få en bedre utnyttelse av kommunens boligmasse ved å samordne ressursene og få en mer samkjørt boligpolitikk.

Det vil bli opprettet en sterk avdeling for demente på Hvelven omsorgssenter. Ved å ha en slik avdeling i kommunen kan kjøp av tilsvarende plasser utenfor kommunen reduseres. Tilsvarende er gjort innen psykisk helse. Kommunen er i gang med å bygge opp et bofellesskap i Ve terrasse med fasiliteter og nødvendig kompetanse for å kunne ta hjem brukere som vi kjøper plass til utenfor kommunen i dag. Kommunen vil bygge opp egne tjenestetilbud og ta hjem brukere som det blir kjøpt plass til utenfor kommunen i dag.

Pålagt turnuskandidat i fysioterapi er lagt inn med 200 000 i 2017 og 2018.

Administrative endringer Hvalsmoen og NAV gjelder tjenester til flyktninger som er flyttet fra Helse og omsorg til andre sektorer.

Det er innført gjengs husleie, og som følge av dette er det lagt inn en forventet inntektsøkning på 2 millioner i 2017.

Diverse tilskudd til andre er flyttet fra Helse og omsorg til Kultur. Dette gjelder de tilskudd som det må søkes på hvert år.

Statlige midler til frivilligsentraler er nå innlemmet i kommunerammen. Den statlige delen av kommunens overføring til Ringerike Frivilligsentral utgjør kr 365 000,-

Boligsosiale tilskudd: Regjeringen innlemmer to ulike tilskudd knyttet til det boligsosiale arbeidet i rammetilskuddet til kommunene.

Øyeblikkelig hjelp rus og psykiatri: Regjeringen innfører kommunal plikt til å tilby øyeblikkelig hjelp døgnopphold for mennesker med psykisk helse- og eller rusmiddelproblemer fra 2017. Rammene for innføring av ordningen omtales i Statsbudsjettet for 2017.

Det forventes økte husleieinntekter i 2020 fra omsorgsboliger i Heradsbygda og Hov Allé samt for Legevakten.

Det er fortsatt satsning på kompetanseheving og rekruttering i sektoren. Med et effektiviseringskrav på 1 % i 2017 må sektoren videreføre det gode arbeidet med effektivisering av driften. Det kan også bli nødvendig med strukturelle endringer i driften for å kunne etablere nye tiltak og samtidig innfri effektiviseringskravet.

3.5.2.5 Investeringer – tabell med kommentarer

Investeringer helse og omsorg	2017	2018	2019	2020	SUM
IKT - Pilotprosjekt Velferdsteknologi	3 000	4 000			7 000
Helse - Inventar/utstyr	2 500	2 500	2 000		7 000
Eiendom - Oppgradering helse- og omsorgsbygg	2 000	1 500	1 500		5 000
Utbygging - Heradsbygda omsorgssenter nye omsorgsboliger	30 000	60 000	130 000	50 000	270 000
Utbygging - Omsorgsboliger (foreldrekonsept)	7 000	10 000	10 000		27 000
Utbygging - Hov allé omsorgsboliger	4 000	19 000	47 000	-	70 000
Utbygging - Omsorgssenter				2 000	2 000
Utbygging - Ny legevakt	10 000	40 000	30 000		80 000
Utbygging - Hjelpemiddellager	7 000				7 000
	65 500	137 000	220 500	52 000	475 000

Prosjekt Velferdsteknologi

Velferdsteknologi skal styrke pasientens mestring i hverdagen og gi bedre utnyttelse av helse- og omsorgstjenestens ressurser. Teknologien skal bidra til at pasienten har mulighet til å bidra aktivt i eget liv, bli mer selvhjulpne og kunne bo lengst mulig, trygt i egen bolig.

For å kunne hente ut de gevinster som ligger i aktiv bruk av velferdsteknologi, er det en forutsetning at Ringerike kommune har en fulldigital kommunikasjonsplattform. Tett samarbeid med IT-enheten og døgnbemanning som ivaretar infrastruktur er viktige faktorer.

I Handlingsprogram 2017-2020 er det avsatt 3 millioner kroner årlig til dette tiltaket i 2017 og 4 millioner 2018.

Inventar og utstyr

Det er startet et oppgraderingsarbeid knyttet til institusjoner og omsorgsboliger med døgnbemanning. Oppgraderingen vil bestå i å skifte ut og modernisere nødvendig inventar, utstyr og møbler. Fellesarealer, kjøkken og ansattfasiliteter vil prioriteres.

I 2017 ferdigstilles institusjonene Hønefoss og Tyribo, i tillegg til Hvelven og Austjord. Det gjøres en kartlegging av hvilke bofellesskap som trenger oppgradering av fellesareal og ansattfasiliteter. I Handlingsprogram 2017-2020 er det avsatt totalt 7 millioner kroner.

Oppgradering Helse- og omsorgsbygg

Prioriteringen vil henge sammen med hvilke steder som velges for oppgradering av inventar og utstyr.. I 2017 vil institusjonene Hønefoss og Tyribo slutføres, og Hvelven påbegynnes. Det vil være behov for generell oppgradering av innvendige flater og belysning i tillegg til skilting.

Utbygginger - nye omsorgsboliger og dagsenter/servicesenter

Det har vært gjennomført en behovsanalyse for å skaffe til veie et plangrunnlag for å vurdere hvor mange botilbud/boenheter med døgnkontinuerlig pleie og omsorgstilbud Ringerike kommune med endrede forutsetninger vil trenge fram mot år 2030. Drøftingen i behovsanalysen konkluderer med en anbefaling som tilsier at Ringerike kommune må etablere 100 nye botilbud med heldøgns omsorg i perioden fram til 2030. Dette danner grunnlaget for de vedtatte byggeprosjekter innen sektor Helse og Omsorg.

På bakgrunn av dette er de planlagte byggeprosjekter på Hov og i Heradsbygda (tidligere Norderhovhjemmet) vedtatt videreført, med målsetting om en optimal utnyttelse av eiendommen i Heradsbygda. De gjennomførte mulighetsanalyser tilsier at disse prosjektene vil gi kommunen ca. 50-60 boenheter med heldøgns omsorg i Heradsbygda og 20-25 boenheter på Hov.

Hov allé omsorgsboliger

Hov omsorgsboliger planlegges for 18 omsorgsleiligheter med tilhørende fasiliteter, med en kostnadsramme på 72 millioner kroner. De planlagte leiligheter er på 40 m² med tillegg av 10 m² fellesareal og 5 m² bodplass, i alt 55 m².

Høsten 2016 var det oppstart av brukerprosess og rom- og funksjonsprogram utarbeides. Prosjekteringsarbeidet starter i vårhalvåret 2017 med oppstart bygging høsten 2017 og ferdigstillelse høsten 2019.

Norderhov - Heradsbygda omsorgssenter

Heradsbygda omsorgssenter planlegges for 54 enheter med tilhørende fasiliteter, samt nytt dagsenter med kapasitet til 50 brukere. Det etableres ny base for hjemmepleien og nye lokaler for legekontor. Kostnadsrammen er 272 millioner kroner.

Hov omsorgsboliger - Foreldrekonsept

Utbyggingen gjelder et boligfellesskap (borettslag) på Hov for sju unge psykisk utviklingshemmede med relativt stort omsorgsbehov. Prosjektet ble startet etter forslag fra en foreldregruppering med sju psykisk utviklingshemmede barn for å bl.a. ivareta de relasjoner som var etablert mellom barna og de pårørende gjennom en 16-20 års periode, fram til barna nå skal flytte hjemmefra til egen bolig.

På grunn av husbankens regler, er prosjektet avhengig av et nært, godt og utvidet samarbeid med kommunen for å kunne realiseres. Ringerike kommune er byggherre, og realiserer bygningsmassen med sju leiligheter, fellesarealer og personalfasiliteter. Kommunen mottar momsrefusjon og husbankens investeringstilskudd, seksjonerer bygningen og etablerer et borettslag. Resterende kostnader dekkes inn av salgssum for den enkelte bolig samt fellesgjeld i borettslaget. Prosjektet skal gjennomføres innenfor en brutto kostnadsramme på 25 millioner, som må mellomfinansieres og legges ut som en kommunal investering i perioden 2016 – 2019.

Lokalisering og bygging av ny legevakt

Ringerike interkommunale legevakt er primærhelsetjenestens akutte legetilbud utenfor fastlegenes alminnelige åpningstid i kommunene Ringerike, Hole, Jevnaker, Krødsherad, Modum, Sigdal og Flå (fra april 2015). Det er ca. 63 000 innbyggere (fastboende) til sammen i de sju kommunene.

En mulighetsskisse som viser hvordan Ringerike interkommunale legevakts arealbehov bør dekkes fra 2020 er under utarbeidelse og skal presenteres for kommunestyret i november 2016. Byggestart er planlagt i løpet av 2017 med ferdigstillelse innen utgangen av 2019.

Utbygging Austjord dagavdeling og hjelpemiddellager

Dagavdeling

Ombygging er igangsatt og bygget antas innflyttingsklart første halvdel av januar 2017. Utomhusplanen for området utsettes til våren.

Austjord hjelpemiddellager

Planlagt oppstart av detaljprosjektering (utarbeide romprogram, funksjonsbeskrivelse, og tegninger) og brukarmedvirkning er igangsatt høst 2016. Oppstart av prosjektet i første halvdel av 2017 med ferdigstillelse i løpet av våren.

Totalkostnader for dagavdeling og hjelpemiddellager sees under ett i investeringsplanen. Det er ikke nye bevilgninger i prosjektet og de 7 millioner kroner i investeringsplanen er forventet refusjon fra Husbanken. Dette må kommunen påberegne å legge ut for. Endelig tilsagn fra Husbanken bekreftes når prosjektet er avsluttet. Foreløpig kalkyle for hjelpemiddellager er i henhold til vedtatt budsjett.

3.6 Samfunn

3.6.1 Om sektor samfunn

Samfunn består av enhetene Teknisk forvaltning, Teknisk drift, Utbygging, Miljø- og arealforvaltning og Brann og redningstjeneste.

Sektor Samfunn har fokus på kommunens rolle som samfunnsutvikler. Dette fokuset blir enda sterkere fremover for å legge til rette for den utvikling og vekst som forventes i Ringerike.

I tillegg til samfunnsutvikling ivaretar sektoren forvaltning, drift og utvikling av Ringerike kommunes eiendomsmasse og infrastruktur, arealplanlegging og forvaltning av lovverk samt å ivareta beredskap og sikre liv og helse når uønskede hendelser oppstår.

3.6.1.1 Ønsket utviklingsretning – hovedgrep for sektoren

Utbygging av Ringeriksbane og ny E16 vil gi Ringeriksregionen store og spennende utfordringer fremover. For å møte utfordringene og ta imot mulighetene som følger av samferdselsprosjektet må sektoren utvikles og effektiviseres både for å kunne levere mot det statlige prosjektet og for å rigge seg for den veksten og utviklingen som er forventet og ønsket.

Næringsliv

For å oppnå vekst må det legges til rette for næringsutvikling og næringsetablering. I samarbeid med Ringerike Utvikling skal det utarbeides en næringsplan for Ringerike i et regionsperspektiv. Det vil bli utarbeidet en plan som er i tråd med næringsdelen i kommuneplanen for å oppnå næringsutvikling, etablere arbeidsplasser og øke antall sysselsatte.

Ringerike har flere næringsområder hvor det utvikles og etableres ny virksomhet. I tillegg fremmer rådmannen forslag om oppstart av reguleringsplan på Follummoen for å legge til rette for en mulig etablering av datalagringsindustri.

Regionalt plankontor

Planprogrammet for vei/baneprosjektet er til behandling i KMD høsten 2016. Den statlige planen vil utløse flere reguleringsplaner i hele regionen samt legge føringer for Hønefoss by blant annet med tanke på stasjonsbeliggenhet og adkomst til stasjon.

Ringerike kommune etablerer «Plansamarbeid Ringeriksregionen» sammen med Jevnaker, Hole og Buskerud fylkeskommune. Plansamarbeidet skal:

- legge til rette for en helhetlig areal- og transportutvikling i Ringeriksregionen
- utarbeide felles strategier og samordnede planer som gjør Ringeriksregionen godt rustet til ny E16 og Ringeriksbane kommer, til befolknings- og næringsvekst og som legger grunnlaget for en bypakke og bymiljøavtale.
- styrke, koordinere og utnytte kompetansen på samfunnsutviklingsområdet i kommunene bedre, og få til en sømløs jobbing mellom partene.
- samordne og følge opp planene for E16 og Ringeriksbanen.

Ressursbehovet er beregnet til 5,5 årsverk for Ringerike kommune.

Parallelloppdrag og områdeplan

I løpet av 2016 er det blitt gjennomført et parallelloppdrag for Hønefoss. Vurderingskomiteen overleverte sin anbefaling til rådmannen i juni 2016. Resultantene ble presentert politisk høsten 2016, og gir blant annet føringer for områderegulering for Hønefoss. Arbeidet med planprogram for områderegulering for Hønefoss by er startet opp.

Målsetning

Enhetene i sektor samfunn skal utvikles slik at sektoren kan møte vekst og utviklingsmulighetene på en effektiv, løsningsorientert og fremtidsrettet måte. Sektoren skal ha høy grad av profesjonalitet både internt og eksternt. Det skal legges til rette for godt samarbeidsklima i sektoren, andre deler av Ringerike kommune og eksterne aktører.

3.6.1.2 Tiltak på tvers av sektorene – prioriterte områder

Sektoren samhandler med alle interne enheter, sektorer og alle innbyggere i Ringerike kommune. Det fokuseres på god kommunikasjon internt og eksternt for å oppnå best mulig samhandling.

3.6.2 Nærmere beskrivelse av områdene innenfor sektoren

3.6.2.1 Teknisk forvaltning

Teknisk forvaltning omfatter forvaltningen av kommunens infrastruktur (herunder drift, vedlikehold, kjøp, salg) og utbygging av ny infrastruktur. Fagområdene som skal dekkes er

- vei
- park og idrett
- vann og avløp
- eiendomsforvaltning

I 2014 ble det besluttet at tekniske tjenester skulle organiseres etter «bestiller - utførermodellen». Dette innebærer at Teknisk forvaltning kjøper tjenester fra Teknisk drift, samarbeidspartnere eller i et marked. Avtalene med Teknisk drift skal motivere enheten til å levere tjenester med riktig kvalitet til konkurransedyktige priser.

Modellen ble innført fra 01.01.2015, men det har tatt lenger tid enn forutsatt å få avtaleverket mellom både drift, forvaltning og tjenestene på plass. Høsten 2016 kartlegges hvilke avtaler som gjenstår, og disse vil bli utarbeidet fortløpende. Effektiviseringsgevinsten forventes først å få full årseffekt i 2017.

Rådmannen vil i 2017 gjennomgå kostnadsnivået i Teknisk drift og sammenligne det med kostnadene med å kjøpe tjenestene i et marked. Rådmannen vil i god tid før utarbeidelsen av Handlingsprogram 2018-2021 legge fram en sak om temaet for politisk behandling.

Omorganiseringen til «bestiller – utførermodellen» gir positive effekter. Tekniske forvaltning og drift har i budsjettet for 2017 lagt inn en gevinst av effektiviseringstiltak i størrelsesorden 6 millioner kroner sett i forhold til driftsnivået i 2016..

3.6.2.2 Vann, avløp og rensing (VAR)

VAR-tjenesten består av å produsere nok vann, godt vann og sikkert vann til abonnentene, samt innsamling og rensing av avløpsvann.

3.6.2.3 Selvkost

Samfunnssektor har flere selvkostområder. Selvkostområdene i dag er vann, avløp, slam/septik, feiing, private reguleringsplaner, byggesak og oppmåling.

Kommunale tjenester der selvkost setter den øvre rammen for brukerbetalingen er:

- *Renovasjon* (Lov om vern mot forurensning og om avfall (forurensningsloven) av 13. mars 1981, § 34). Innenfor avfallsområdet (renovasjon) er det et lovmessig krav om at selvkost skal danne grunnlag for innbyggernes brukerbetaling. Kommunene er altså pålagt å ha full kostnadsdekning. Miljødirektoratet har utarbeidet egne retningslinjer for blant annet hvordan kommunene kan differensiere avfallsgebyrene. Disse retningslinjer supplerer retningslinjene fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet på andre tema enn selvkost.
- *Vannforsyning* (Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg av 16. mars 2012 nr. 12 og forurensningsforskriften av 1. juni 2004). Brukerne av tjenesten bør bære kostnadene forbundet med tjenestene. Kommunen er imidlertid ikke pålagt full kostnadsdekning.
- *Avløpshåndtering* (Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg av 16. mars 2012 nr. 12 og forurensningsforskriften av 1. juni 2004). Brukerne av tjenesten bør bære kostnadene forbundet med tjenestene. Kommunen er imidlertid ikke pålagt full kostnadsdekning.
- *Tømming fra slamavskillere* (septiktanker), privat m.v. (Lov om vern mot forurensning og om avfall (forurensningsloven) av 13. mars 1981, § 26). Som for renovasjon er det et lovmessig krav om at selvkost skal danne grunnlag for innbyggernes brukerbetaling.
- *Plan- og byggesaksbehandling* (Plan- og bygningsloven av 27. juni 2008, § 33-1). Brukerbetaling kan maksimalt dekke selvkost, men det er ikke pålagt full kostnadsdekning.
- *Oppmåling og matrikkelføring* (Matrikkelloven av 17. juni 2005, § 32). Kommunen kan ta gebyr for oppmålingsforretning, matrikkelføring, utferding av matrikkelbrev og annet arbeid etter regulativ

fastsatt av kommunestyret selv. Gebyrene kan i sum ikke være høyere enn nødvendige kostnader kommunen har med slikt arbeid.

- *Feietyeneste* (Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) av 14. juli 2002, § 28). Brukerbetaling kan maksimalt dekke selvkost, men det er ikke pålagt full kostnadsdekning.

Renovasjon ivaretas av HRA.

Det følger av retningslinjer for beregning av selvkost at dersom gebyrinntekten er større enn kostnadene, må overskuddet settes av på et selvkostfond. Dette kan igjen føre til at gebyrer reduseres.

Det er på de aller fleste av de ovennevnte områdene jf. retningslinjer ikke pålagt full kostnadsdekning, med andre ord er det anledning til at gebyrer settes lavere enn selvkostdekning.

Det er strenge regler for håndtering av selvkost og rådmannen gjennomfører to årlige gjennomganger med et eksternt firma for å sikre at selvkostområdene håndteres riktig i forhold til hvilke kostnader som skal belastes, vurdering av gebyrnivå og håndtering av fond.

Innenfor *byggesaksbehandling* deler man på bygge- og delesaker og utslippstillatelser og tilsyn. Fra og med 2016 vil disse selvkostmessig behandles som to separate områder slik at det ikke skal oppstå kryssubsidiering.

Innen oppmåling er det fortsatt for høye kostnader/lave inntekter til å unngå negative fond. Det vil kreves urimelig stor økning av gebyrer ut over de gebyrene som nabokommunene opererer med for å oppnå selvkost. Underdekningen dekkes av Miljø og areals driftsbudsjett.

Fra 01.01.2016 sidestiller Forskrift om brannforebygging § 17 boliger og *fritidsboliger* mht feiing. Det er bruken, tilstanden og kartleggingen som avgjør hyppigheten.

I 2017 vil behovet for feiing av fritidsboliger kartlegges og det vil bli fremmet en politisk sak om temaet første halvdel av 2017. Man tar sikte på å iverksette feiing av fritidsboliger i løpet av siste halvdel av 2017. Feiing av fritidsboliger vil håndteres som et separat selvkostområde slik at det ikke oppstår kryssubsidiering mellom ordinær feiing og feiing av fritidsboliger.

Rådmannen jobber parallelt med effektivisering av tjenestene for å redusere kostnader og for å sikre gode og forutsigbare leveranser. Alle selvkostområdene, med unntak av oppmåling, har positive fond ved inngangen til 2016 og fortsetter å bygge fond, noe som styrker tjenestene og demper gebyrveksten i en tid med store investeringer.

3.6.2.4 Teknisk drift

Teknisk drift skal levere drifts- og vedlikeholdstjenester etter avtale med Teknisk forvaltning.

Enheten skal være konkurransedyktig i forhold til andre kommuner og eventuelle private tilbydere og organisasjonen må tilpasses for å kunne oppnå dette. Enheten kan kjøpe tjenester i et marked dersom det er formålstjenlig for å oppfylle avtalen med Teknisk forvaltning.

Det er foreløpig ikke utviklet egne mål for Teknisk drift. Disse skal imidlertid knyttes til avtalene med Teknisk forvaltning og utførte leveranser. Målsettinger utvikles i 2017

3.6.2.5 Utbygging

Utbygging gikk fra å være en avdeling i Teknisk forvaltning til å bli egen enhet fra 01.11.2015.

Enheten har ansvaret for å gjennomføre alle store investeringsprosjekter som er fastsatt i handlingsprogrammet innenfor fagområdene kommunal infrastruktur og offentlig formålsbygg.

Videre ivaretar Utbygging kommunens interesser mot private utbyggere og er høringsinstans på området kommunalteknisk infrastruktur

3.6.2.6 Brann- og redningstjenesten

Brann- og redningstjenesten har følgende avdelinger: administrasjon, beredskapsavdeling, forebyggende avdeling og feiervesenet.

Brann- og redningstjenesten ivaretar brannberedskapen også i Hole kommune. Ny avtale med Hole ble inngått våren 2015 med en varighet på 5 år.

Døgnet rundt og året gjennom er mannskaper klare til å rykke ut for å redde og verne om liv, miljø og verdier. Kjernevirksomheten er brannforebyggende arbeid og brann- og redningsarbeid.

Brann- og redningstjenesten skal

- gjennom organisasjonsutvikling bygge en kultur som er tuftet på ett felles verdigrunnlag, positivitet og stolthet for faget
- til en hver tid ha positiv samhandling med kommunenes innbyggere
- utdannings- og kunnskapsmessig tilfredsstillende de faglige og teoretiske krav i forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen
- til en hver tid være utrustet på en slik måte, med oppdatert utstyr/verktøy og rutiner, at vi på en sikker og effektiv måte kan takle de situasjoner vi kan forvente å bli stilt ovenfor.

Brann- og redningstjenesten besøker ca. 10.000 husstander (feiing, tilsyn, aksjon boligbrann) og 300 bedrifter hvert år. I 2016 var det 1.600 personer som hadde en eller annen form for brannvernopplæring. Det er viktig for enheten at brukerne opplever ansatte som positive og blide. De skal være presise, gi gode svar og god informasjon, være faglig dyktige samt tilgjengelig for brukeren.

Ny risiko- og sårbarhetsanalyse for brannvesenet er utarbeidet. Denne analysen beskriver enhetens dimensjonering og forventet risikobilde for 20 år fremover. Som en konsekvens av denne vil det i løpet av en treårsperiode bli etablert ny beredskap i Hole kommune.

Ringerike brann og redningstjeneste skal starte en prosess med å gjennomgå arbeidsrutinene til feiervesenet og eventuelt gjøre nødvendige endringer, sett i lys av ny Forskrift om brannforebygging.

3.6.2.7 Miljø- og arealforvaltningen

Enheden miljø- og arealforvaltning består av følgende avdelinger:

- areal- og byplan (kommuneplan, reguleringsplan, utredninger)
- byggesak (byggesaksbehandling, tilsyn, utslipp)
- oppmåling (oppmålingsforretninger, karttjenester, matrikkelføring, eiendomsskatt)
- landbruk (jord, skog og vilt, felles landbrukskontor med Hole kommune)

Plandialog – bedre innsyn i planprosesser

Naboer, innbyggere og folkevalgte får en bedre mulighet til å følge plansaker i plandialog. Plandialog viser hvor langt i prosessen en plan har kommet. Du kan se og lese de dokumentene som finnes i saken. Dersom du ønsker å komme med innspill til en plan som er på høring kan du gjøre dette gjennom plandialog. I løpet av vinteren 2017 har vi tatt i bruk plandialog fullt ut og du kan følge med på de sakene du ønsker.

Digitalisering av byggesaksarkivet

Det finnes ca. 190 hyllemeter med byggesaksarkiv for alle eiendommene på Ringerike. Hittil har vi digitalisert ca. 13,5 %. Målet er at vi skal fullføre digitaliseringsprosjektet innen Miljø og areal flytter til Fossveien våren 2018. Det vil ikke bare være en fordel for arbeidet med byggesaksbehandling, men også ved salg av eiendomsinformasjon. I tillegg vil det også åpne opp for at kommunens innbyggere etterhvert kan få innsyn i det som finnes i byggemappa på sin eiendom.

Saksbehandlingstid – et svar på søknad eller henvendelse

Vi ønsker at alle som henvender seg til oss skal få en tilbakemelding innen rimelig tid. Når vi har satt mål om antall dager fra søknad er innsendt til vedtak er fattet er dette veiledende, men sier noe om hvilket nivå vi ønsker å legge oss på. Det er kapasiteten som har direkte betydning for hvor lang tid det tar fra du sender inn søknad til du får svar. Når på året du henvender deg vil også ha stor betydning. Vi har et stort trøkk på samtlige områder, særlig i mai til september.

Selvbetjening og døgnåpne tjenester

Vi ønsker at kommunens innbyggere og de profesjonelle aktørene skal kunne finne informasjon, få veiledning og finne fram til skjema - også utenom våre åpningstider. Det finnes mye informasjon på kommunens nettsider. Med plandialog på plass og etter hvert innsyn i byggesaksmapper på egen eiendom, vil mye informasjon være lett tilgjengelig.

3.6.2.8 Status

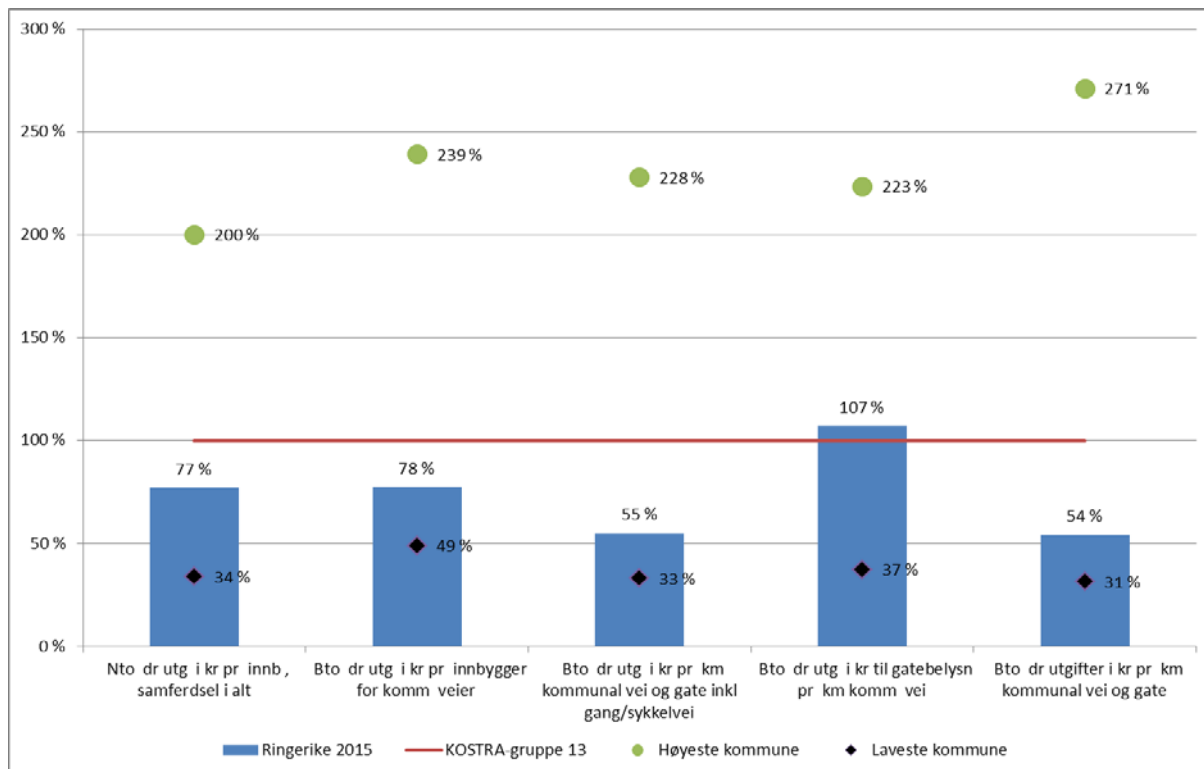
Nøkkeltall fra KOSTRA

Samferdsel

Nøkkeltall	Ringerike 2014	Ringerike 2015	KOSTRA gruppe 13
Netto driftsutgifter i kr pr. innbygger, samferdsel i alt	588	531	689
Brutto driftsutgifter i kr pr. innbygger for kommunal veier	747	700	903
Brutto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate inkl. gang/sykkelvei	83 169	77 222	140 381
Brutto driftsutgifter i kr til gatebelysning pr. km kommunal vei	22 092	22 125	20 637
Brutto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate	98 257	91 850	169 444

Samferdsel omfatter blant annet tilskudd til lokale transporttiltak (lokale ruter), vedlikehold og drift av kommunale veier, investeringer i nye kommunale veier, samt miljø- og trafikksikkerhetstiltak.

Diagrammet nedenfor viser verdiene i nøkkeltall-tabellen i %. KOSTRA-gruppe 13 er lagt som fast 100 % verdi sammenliknet med Ringerike kommunes verdier i søyler samt KOSTRA-gruppe 13 sine høyest og laveste kommuneverdier i punkter:

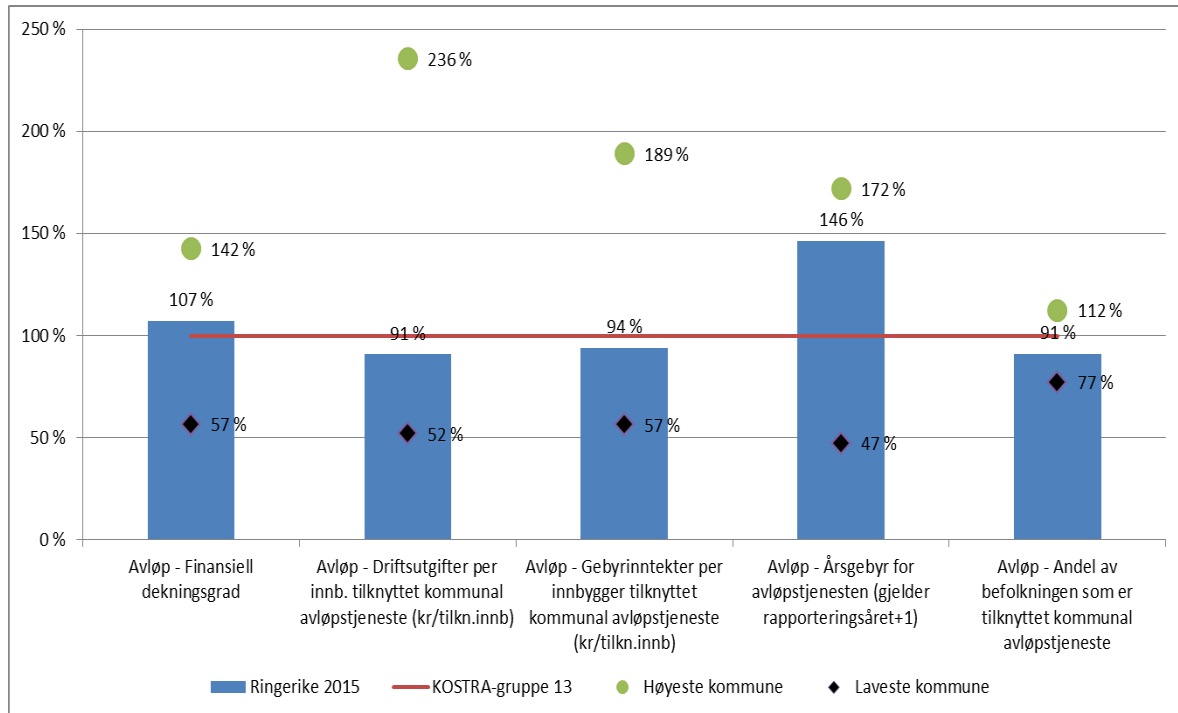

Vann, avløp og renovasjon

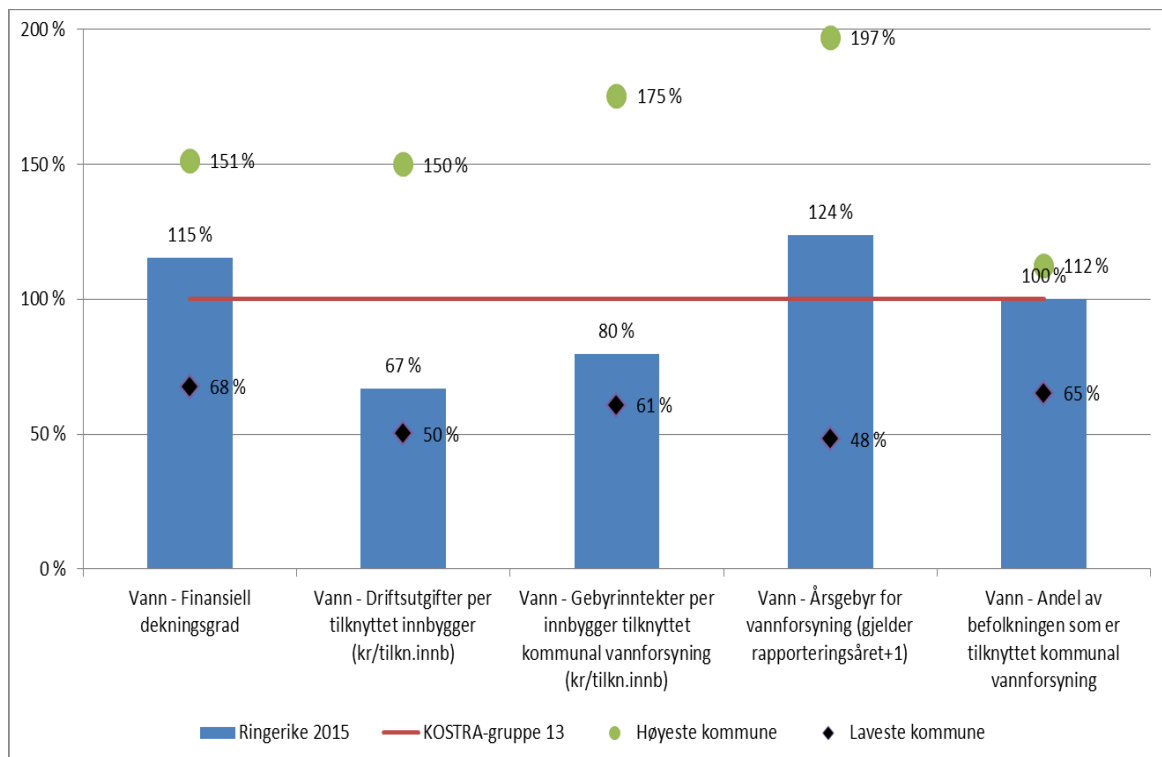
Nøkkeltall	Ringerike 2014	Ringerike 2015	KOSTRA gruppe 13
Avløp - Finansiell dekningsgrad	104	106	99
Avløp - Driftsutgifter pr innb. tilknyttet kommunal avløpstjeneste (kr/tilkn.innb)	973	1 090	0
Avløp - Gebyrinntekter pr innbygger tilknyttet kommunal avløpstjeneste (kr/tilkn.innb)	1 532	1 550	0
Avløp - Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	4 350	4 800	3 284
Avløp - Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal avløpstjeneste	80,5 %	80,3 %	0,0 %
Vann - Finansiell dekningsgrad	106	121	105
Vann - Driftsutgifter pr tilknyttet innbygger (kr/tilkn.innb)	628	609	0
Vann - Gebyrinntekter pr innbygger tilknyttet kommunal vannforsyning (kr/tilkn.innb)	968	1 044	0
Vann - Årsgebyr for vannforsyning (gjelder rapporteringsåret+1)	2 850	2 850	2 299
Vann - Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal vannforsyning	89,1 %	89,2 %	0,0 %
Renovasjon - Finansiell dekningsgrad - avfall	102	95	96
Renovasjon - Årsgebyr for avfallstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	2 330	2 975	2 385

Hovedplan vann ble vedtatt 30.05.2005 mens hovedplan avløp ble vedtatt 24.06.2010. Begge er under rullering. Handlingsplanene skal sikre innbyggernes behov for godt, sikkert og rent drikkevann. KOSTRA-funksjon 340 og 345 gjelder vann og 350 og 353 avløp.

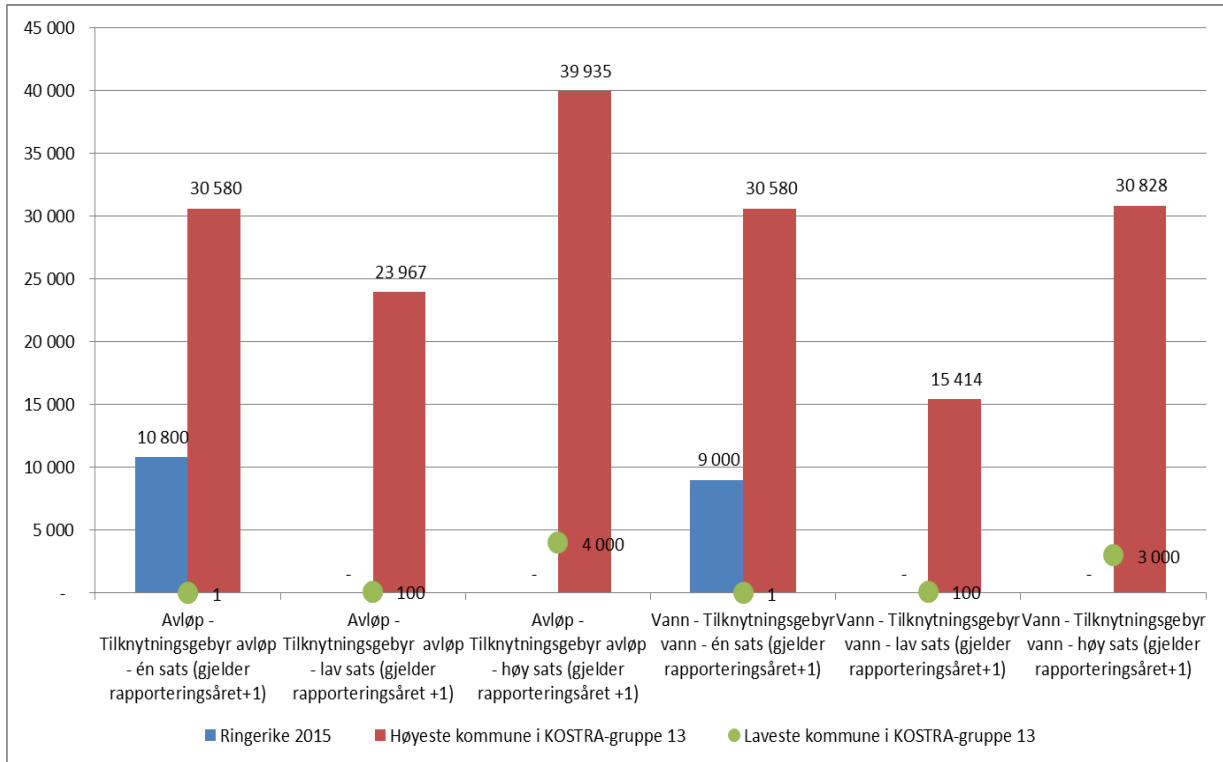
Avløp

Vann

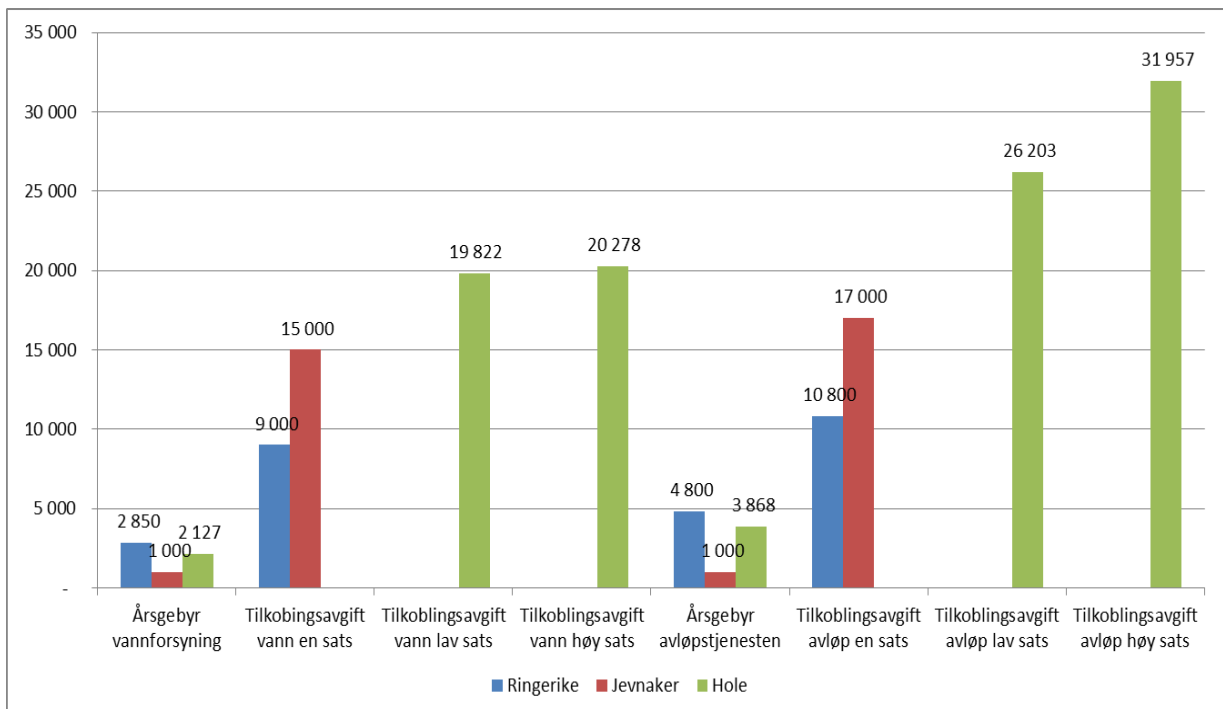
Ringerike kommune kan synes å ha et høyt gebyrnivå dersom man ser på årsgebyr og pris pr m³. Dersom man også ser på tilkoblingsavgifter for vann- og avløpstjenesten gir dette et helt annet og mer fullstendig bilde av gebyrnivået:

Diagrammet viser at Ringerike kommunes tilkoblingsavgifter ligger langt under de fleste kommunene i KOSTRA-gruppe 13.

Ringerike kommune har valgt å legge seg på en sats både for tilkobling av vann- og avløpstjeneste mens de fleste andre kommuner velger å skille på lav og høy sats.

Sammenliknet med nabokommunene Jevnaker og Hole ligger Ringerike kommune lavere på tilkoblingsavgiftene for vann- og avløpstjenestene mens årlige gebyrer ligger høyere i Ringerike kommune. Pris pr m³ ligger også høyere i Ringerike kommune enn i nabokommunene.

Utvikling kubikkpris vann og avløp i planperioden

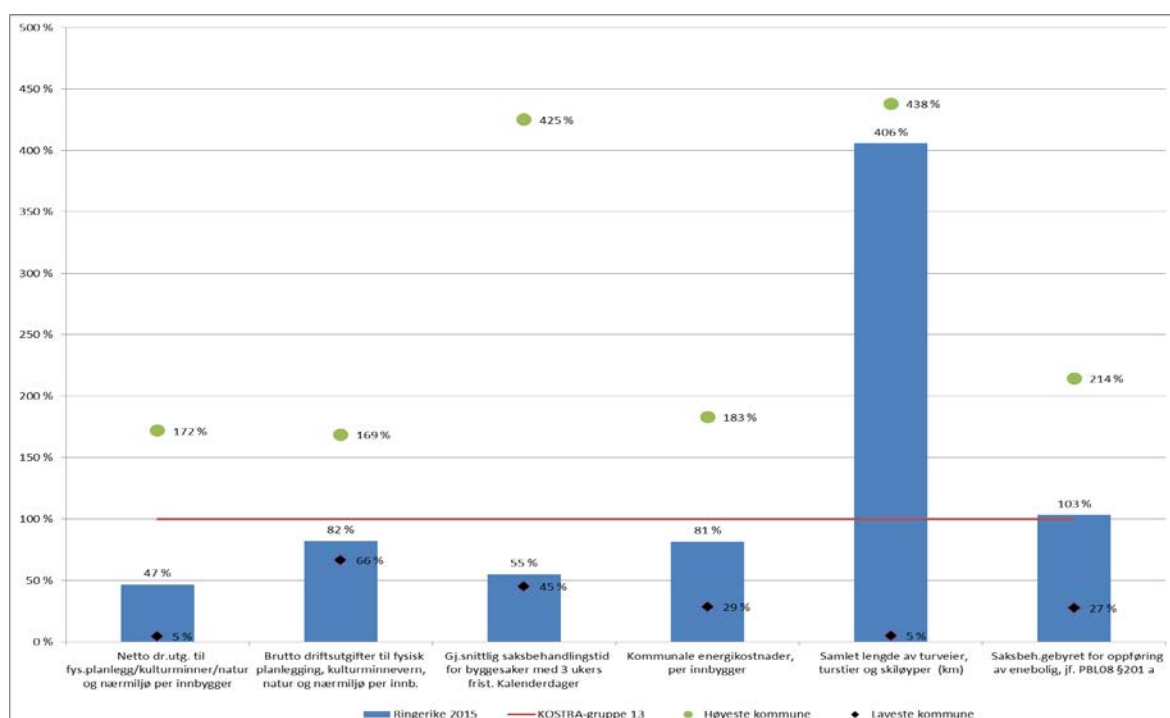
Kubikkpris	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vann	19,00	20,00	20,00	22,00	26,00	23,00
Avløp	29,00	32,00	35,00	37,00	38,00	43,00

Forutsatt at planlagt investeringstakt holdes samt at rentenivå fortsatt ligger lavt.

Plan, kulturminner, natur og nærmiljø

Nøkkeltall	Ringerike 2014	Ringerike 2015	KOSTRA gruppe 13
Netto driftsutgifter til fysisk planlegg/kulturminner/natur og nærmiljø pr. innbygger	537	252	540
Brutto driftsutgifter til fysisk planlegging, kulturminnevern, natur og nærmiljø pr. innbygger	682	652	794
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 3 ukers frist. Kalenderdager	11	11	20
Kommunale energikostnader, pr. innbygger	570	567	696
Samlet lengde av turveier, turstier og skiløyper (km)	1 205	1 205	297
Saksbehandlingsgebyret for oppføring av enebolig, jf. PBL-08 §20-1 a	15 400	24 000	0

Fysisk planlegging omfatter utarbeidelse av reguleringsplaner og bebyggelsesplaner, behandling av konsekvensutredninger, drift av kartgrunnlag, behandling og oppfølging av byggesaker. Natur og nærmiljø omfatter drift og vedlikehold av offentlige plasser og torg, parker, grøntanlegg m.v. samt miljøvernarbeid, sikring, opparbeiding og forvaltning av frilufts- og utmarksområder. Kulturminner omfatter forvaltning og tiltak for sikring av faste kulturminner etter kulturminnevernloven.

3.6.2.9 Resultatmål for handlingsplanperioden

Strategiske utfordringer	Område	Arbeidsmål	Resultat 2015	Resultatmål 2017	Periodemål 2020
Brukere					
Tilstrekkelig kvalitet	Brann og rednings-tjenesten	Brannvesenet skal ha et høyt servicenivå ut i fra antall klager på saksbehandling, hendelser, feiing og tilsyn. Målt i antall klager.		20	
	Miljø- og areal	Antall dager fra byggesøknad (komplett) er mottatt til vedtak er fattet	15	11	10
		Antall dager i saksbehandlingstid for saker etter jordlov og konsesjonslov	14	12	12
		Andel kontroller innenfor jord/skog som ikke er gjennomført etter lovkrav (5 % jord og 10% skog)	25 %	0 %	0 %
		Andel oppmålingssaker som går over fristen (16 uker)	3 %	> 5 %	> 5 %
		Andel salg av eiendomsinformasjon som går over fristen (7 dager)	0 %	>5 %	> 5 %
		Andel fullført, digitalisering av byggesaksarkiv	7 %	60 %	100 %
		Andel gjennomførte oppstartsmøter som går over fristen (21 dager). Forutsetter at der foreligger tilstrekkelig med innleverte dokumenter	50 %	>10 %	>10 %
		Utbygging	80% av investeringsprosjekter skal følge oppsatt fremdriftsplan	80 %	> 85 %
	Teknisk forvaltning	Forbedre fosforrensing Hallingby RA	88 %	92 %	

Strategiske utfordringer	Område	Arbeidsmål	Resultat 2015	Resultatmål 2017	Periodemål 2020
Tjenesteproduksjon					
God ressurs-utnyttelse	Teknisk Forvaltning	Redusere vanntap på nettet årlig med 5%	55 %	45 %	
	Teknisk forvaltning	Energieffektivisering – årlig reduksjon 5%	- 8,6 %	- 5 %	
Omfang på tjenester tilpasset brukernes behov	Brann og rednings-tjenesten	Brannvesenet skal bistå personell eller dyr i nød i løpet av de frister som er gitt i forskrift		Tilfredsstillende	

3.6.2.10 Endringer i drift

Driftsrammer 2017-2020

	2017	2018	2019	2020
Grunnlag for budsjett	111 068	107 280	101 948	94 197
Lønnskompensasjon helårseffekt	3 372	0	0	0
Effektiviseringskrav 1%	-2 560			
Rammeendring	-4 600	-5 332	-7 751	-19 727
Netto driftsramme	107 280	101 948	94 197	74 470

Tiltak i planperioden

	2017	2018	2019	2020
Nye/ endrede behov				
Flytte konsulentmidler fra byplanlegger til MA plan (adm korr)	300			
Kartverk	400			
Nytt plankontor helårseffekt	2 000			
Økte inntekter selvkost (VAR)	-7 800	-5 332	-7 751	-19 727
Nye tiltak				
KS 102/15 Sykkelbyen Hønefoss (50% stilling, planarbeid)	500			
Sum rammeendring	-4 600	-5 332	-7 751	-19 727

Nytt regionalt plankontor er kommentert under punkt 1.1.1

Sykkelby er kommentert under punkt 1.2.8.1

3.6.2.11 Investeringer – tabell med forklaringer

Investeringer samfunn	2017	2018	2019	2020	SUM
BRR - Ny mannskapsbil Sokna	2 500				2 500
BRR - Ny mannskapsbil Nes		2 500			2 500
BRR - Ny skogbrannbil Hfs.		2 500			2 500
BRR - Frigjøringsverktøy Nes og Sokna	400				400
BRR - IKT-system stasjonsvarsling	350				350
Teknisk - Maskinpark	3 000	3 000	1 500		7 500
Teknisk - Parkeringsautomater og bil	800				800
VPI - Utbedring komm. veier	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000
VPI - Automatisk måleravlesing	4 000	5 750			9 750
VPI - Hen - Skårflogan	10 000				10 000
VPI - Sykkelbysatsing	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
VPI - Sentrumspassasjen	1 500				1 500
Eiendom - Energi, inneklime, overvåkning, sikring	3 700	1 000			4 700
Eiendom - Grunneiendommer og skoger	500				500
Eiendom - Rådhuset oppgradering parkering, asfaltering	1 000				1 000
Eiendom - Ringerikskjøkken reserveaggregat	300				300
Eiendom - Tilpasningskostnader Fossveien 7-9 avsetning	1 000	1 500			2 500
Eiendom - FDV-system	1 500				1 500
Utbygging - Bibrannstasjoner på Nes og Sokna	8 000	8 000			16 000
Utbygging - G/S-vegbruer over Storelva	4 000	25 000	25 000		54 000
	53 550	60 250	37 500	11 000	162 300

Kjøretøy - Brann og redning

Det foreslås at det investeres i ny mannskapsbil på Sokna 2,5 millioner kroner i 2017, ny mannskapsbil på Nes 2,5 millioner kroner i 2018 og ny skogbrannbil i Hønefoss 2,5 millioner kroner i 2018.

Deltidsstasjoner, Nes og Sokna

Brannstasjonene har frigjøringsverktøy som er gammelt og ikke holder nødvendig standard. Det foreslås derfor at det investeres 400.000 kroner for kjøpt av totalt to nye, komplette frigjøringsverktøy på disse stasjonene.

IKT-verktøy/system

Det foreslås 350 000 kroner til ny stasjonsvarsling. En slik varsling sikrer at hele huset alarmeres ved utrykning, i tillegg vil for eksempel det være automatikk i at lys skrur på, stekeovn skrur av etc. Stasjonsvarsling vil også medføre mindre behov for radioterminaler tilknyttet nødnett. Dette vil gi besparelser i størrelsesorden 60 000 kroner per år i reduserte driftskostnader på nødnett.

Oppgradering brannstasjoner Nes og Sokna

Brannstasjonene på Sokna og Nes i Ådal er en del av Ringerike Brann- og Redningstjeneste. Stasjonene er bemannet med deltidspersonell.

Bibrannstasjoner er utdatert for mange tiår siden. På Nes består brannstasjonen av en leid garasje til brannbil og utstyr, mens mannskapene og deres utstyr har tilhold i en gammel brakke på ca 15 m². På Sokna så holder mannskaper og utstyr til i en gammel kommunal garasje. Ingen av disse løsningene tilfredsstiller dagens krav til hverken arbeidsmiljø eller helse, miljø og sikkerhet.

På Nes i Ådal er det ikke praktisk eller økonomisk mulig å foreta en oppgradering. Her må det bygges ny brannstasjon. På Sokna er det en eldre bygning uhensiktsmessig bygning hvor det ikke er plass til løsninger som tilfredsstiller dagens krav. Etter at ny RV 7 Sokna - Ørgenvika ble åpnet, har veien fått to nye tunneller. På Sokna brannstasjon må det være plass til utstyr for ulykker og brann i tunnelene.

Bygging av to identiske bygg på Nes og Sokna vil gi en total kostnad på 16 millioner kroner. Det foreslås at Nes bygges i 2017 og at Sokna bygges i 2018.

Teknisk drift – maskinpark og utstyr

Det er i 2015 og 2016 solgt unna en del gamle biler samt noen utrangerte maskiner med utstyr. Det foreslås 3 millioner kroner i hhv 2017 og 2018 og 1,5 millioner kroner i 2019 til anskaffelse av nyere og mer moderne utstyr.

Parkeringsautomater og bil

Ved flere av kommunene parkeringsautomater er det ikke mulig å betale med kort. Det foreslås 800 000 kroner til oppgradering/fornyelse av parkeringsautomater.

Kommunale veier

Store deler av det kommunale veinettet er gammelt og har høyt oppgraderingsbehov. Dette gjelder bærelag, eventuelt fast dekke, veigrøfter, rydding av vegetasjon og trafikksikkerhetsaspekter.

Det foreslås avsatt 10 millioner kroner til utbedring av kommunale veier hvert år i perioden

Hovedplan vei er under arbeid og vil bli fremlagt for politisk behandlet på nyåret 2017.

Nytt FDV system

Dagens FDV system er lite tilpasset dagens behov. Det foreslås 1,5 millioner kroner til teknisk programvare for 2017.

Hen – Skårflogan

Store deler av Hensveien er oppgradert i forbindelse med sanering Nymoen – Hen. Hensveien fra Hen til Skårflogan er ikke den del av dette prosjektet. Veistrekningen er svært dårlig forfatning og det er behov for utskiftning av bærelag og dekke. Det foreslås 10 millioner kroner til utbedring av denne veistrekningen.

Sykelbysatsing

Ringerike kommune har inngått sykkelbyavtale med Statens vegvesen og Buskerud fylkeskommune. Det foreslås 1 million årlig til sykkelbysatsing i perioden.

Energi, inneklima, overvåking/styring

Det er satt i gang en rekke ENØK tiltak for å redusere energiforbruket i Ringerike kommune. I 2017 vil energiovervåkingssystemet videreutvikles og en rekke mindre tiltak knyttet til energieffektivisering gjennomføres.

Grunneiendommer og skogsbilvei

Kommunen er gjennom gamle avtaler knyttet til nåværende boligområde på Hallingby nord forpliktet til å sørge for vei til tømmertransport ut til E-16 for andre skogeiere. Investeringen skal dekke kommunal egenandel i tillegg til tilskudd. 0,5 million kroner er foreslått satt av i 2017.

Sentrumspassasjen

Sameiet Hønefoss Bru 3 har tatt initiativ til et felles spleiselag for å oppgradere Sentrumspassasjen. Tilstanden på dagens trappeløp er dårlig. Formålet med prosjektet er å forskjønte området og gjøre det mer innbydende enn det er i dag. Det er bevilget 1,5 millioner kroner i 2017 som kommunens andel i oppgraderingen.

Gang- og sykkelbroer over Storelva

Hønefoss har inngått sykkelbyavtale og parallelloppdragets vurderingskomité anbefaler at sentrum gjøres mer tilgjengelig for syklende og gående og at det legges til rette for flere nye gang- og sykkelbroer. Det er bevilget 4 millioner kroner i 2017 og 25 millioner kroner i hhv 2018 og 2019 til prosjektering og bygging av to nye broer.

3.6.2.12 Rentable investeringer

Investeringer VAR	2017	2018	2019	2020	SUM
Styresystem Nes ra og Monserud ra	5 000	5 000	5 000		15 000
Utskifting vannledninger	4 000	4 000	4 000		12 000
Utskifting avløpsledninger	4 000	4 000	4 000		12 000
Hønefoss nord VA	5 000				5 000
Eggemoen VA-løsninger	6 500	5 000			11 500
Ringerike vannverk	88 000				88 000
Vannverk Nes i Ådal	12 000				12 000
Utbygging Monserud renseanlegg	131 000	136 000	38 200		305 200
Overføringsledninger Åsa - Monserud	34 000				34 000
Sanering Nes i Ådal etappe 2	3 500	12 000			15 500
Overvannskulvert Storbjørdet - St.Hanshaugen	6 000	6 000			12 000
	299 000	172 000	51 200	-	522 200

Utskifting vannledninger

Norsk Vann BA som bransjeorganisasjon anbefaler en utskiftingstakt på 1 prosent årlig, det vil si en levetid på 100 år for distribusjonsnett i vann, avløp og overvann. Med dagens budsjett ligger Ringerike kommune i gjennomsnitt noe over 0,5 prosent inklusive fellesprosjektene som Hønefoss fjernvarme AS initierer gjennom sin utbygging.

Det foreslås 4 millioner kroner årlig i perioden 2017 - 2019, til sammen 12 millioner kroner.

Utskifting avløpsledninger

Det er avsatt 4 millioner kroner i 2017, 2018 og 2019, til sammen 12 millioner kroner.

Monserud renseanlegg

Monserud renseanlegg nærmer seg kapasitetsbegrensningen og detaljprosjektering er gjennomført og bygg entrepris er tildelt. Resten av entreprisene kommer på plass høst 2016 / vinter 2017. Byggestart oktober 2016 med ferdigstilling sommeren 2019. Anlegget vil da ha en kapasitet på 48 000 PE. Det er avsatt 131 millioner kroner i 2017, 136 millioner kroner i 2018 og 38,2 millioner kroner i 2019, til sammen 305 millioner kroner

Vannrensing og utvide høydebasseng Kilemoen – Ringerike vannverk

Anbudskonkurranser for alle entreprisene er gjennomført og anleggsstart var i august 2016. Ferdigstillelse er satt til desember 2017 og overtagelse er planlagt 01.02.2018. Det er avsatt 88 millioner kroner.

Overføringsledning Åsa – Monserud

Det er bestemt at avløp skal overføres til Monserud renseanlegg. Det er gjennomført detaljprosjektering av anlegget og flere entrepriser skal innhentes: Anlegget med overføringsledningen skal være avsluttet innen desember 2017 og det er avsatt 34 millioner.

Sanering Nes i Ådal etappe 2

I 2016 ble nytt renseanlegg for Nes i Ådal etablert da det gamle jordinfiltrasjonsanlegget var mett og dekket kun deler av Nes. Prosjektering og gjennomføring av etappe 2 gjøres i 2017 og 2018. Det er avsatt 3,5 millioner kroner i 2017 og 12 millioner kroner i 2018, i alt 15,5 millioner kroner.

Overvannskulvert Storjordet / St. Hans-haugen

Prosjektet vil separere ut overvannet og føre det til elv i stedet for å sende det til Monserud renseanlegg. Dette vil bidra til økt kapasitet på ledningsnettet samt at man får fjernet overvann fra renseanlegget. Det er satt av 6 million kroner i hvert av årene 2017 og 2018, i alt 12 millioner kroner.

3.7 Administrasjon og fellestjenester

3.7.1 Om sektoren

Rådmannens ledergruppe er kommunens strategiske ledelse. Rådmannens stab utøver støttefunksjon for rådmannens ledergruppe. Oppgavene er knyttet til koordinering og samordning av administrativ og politisk virksomhet, samt utviklingsrettede oppgaver mot Ringerikssamfunnet og organisasjonen, kommunikasjonsoppgaver internt og eksternt.

Fellestjenester skal bidra til oppnåelse av overordnede mål, samt bidra til at sektorene skal kunne nå sine mål på en mest mulig effektiv måte.

Kompetanse er samlet sentralt og omfatter følgende funksjoner: regnskap, skatteoppkrever, budsjett/analyse/lønn, personalforvaltning, lederstøtte, organisasjonsutvikling, arbeidsgiverpolitikk, dokumenthåndtering (arkiv), trykkeri, politisk sekretariat, sentralbord og servicetorg.

Tilskudd til «Ringerike Utvikling» administreres av rådmannen. Ringerikes andel er 3,6 million kroner i 2017.

Administrasjon og fellestjenester har også ansvar for gjennomføring av Stortings- og sametingsvalg, Kommunestyre- og fylkestingsvalg og valg av meddommere til Ringerike tingrett, Buskerud lagmannsrett samt Jordskifteretten.

3.7.1.1 Ønsket utviklingsretning – hovedgrep for sektoren

Administrasjon og fellestjenester skal legge til rette for virksomhetsstyring av hele kommunen. Profesjonalisering av virksomhetsprosesser er et prioritert område for sektoren. Gjennom kommunens satsning på kompetanse og utvikling skal det gjennomføres tiltak som sikrer bedre tjenester til innbyggerne.

3.7.2 Tiltak på tvers av sektorene – prioriterte områder

Kompetanse

Ringerike kommune har startet et langsiktig arbeid med satsning på tiltak innen organisering, ledelse og medarbeiderskap.

Økt satsning på kompetanseutvikling for medarbeidere vil prioriteres videre. I 2016 er grunnlaget for en betydelig innsats på kompetanse lagt. I 2017 vil det utarbeides en kompetanseplan som skal peke på prioriterte satsningsområder for årene fremover.

Samhandling og medvirkning

Ringerike kommune har et godt samarbeid med de ansattes organisasjoner og vernetjenesten. Det skal arbeides videre med å styrke dette samarbeidet. Gjennom etablerte medbestemmelsesmøter og MKS (miljø- og kvalitetssikringsgrupper) skal alle sektorer sikre god samhandling. Felles opplæring i Hovedavtalen for alle ledere og tillitsvalgte vil bli gjennomført i løpet av våren 2017.

Rekruttering

Profesjonalisering av rekrutteringsprosessen skal gjennomføres og prioriteres. Det skal etableres nye rekrutteringsløsninger og arbeid med omdømme skal prioriteres.

Digitalisering

I tråd med kommunestyrets vedtak om økt digitalisering arbeides det med å innføre digitale løsninger, både for innbyggerne i kommunen, men også internt i virksomheten. Et prioritert område i 2016 som videreføres i 2017 er å innføre digitale prosesser (lønn, reiseregning, fravær mm) der vi i dag har manuelle løsninger.

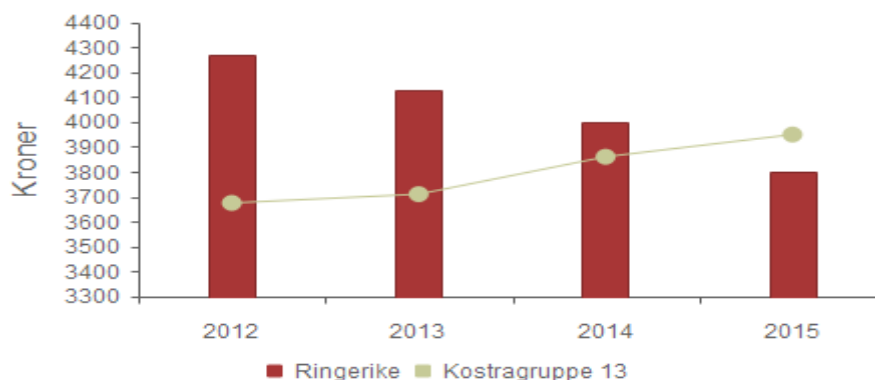
Videre skal det gjøres en satsning på kommunikasjonssystemer som benyttes. I løpet av 2017 skal dagens intranett- og internettløsning skiftes ut og moderniseres med mer moderne, fremtidsrettede løsninger. Disse skal sikre en mer interaktiv dialog med både innbyggere og ansatte.

Nøkkeltall fra KOSTRA

Nøkkeltall	Ringerike 2015	KOSTRA-gruppe 13
Brutto driftsutgifter til administrasjon og styring i kr pr. innbygger	3 802	3 949
Brutto driftsutgifter til funksjon 100 politisk styring, i kr pr. innbygger	236	283
Brutto driftsutgifter til funksjon 110, kontroll og revisjon, i kr pr. innbygger	70	75
Brutto driftsutgifter til funksjon 120 administrasjon, i kr pr. innbygger	3 096	3 001
Brutto driftsutgifter til funksjon 121, forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen, i kr pr. innbygger	142	239
Brutto driftsutgifter til funksjon 130 administrasjonslokaler, i kr pr. innbygger	259	352

Administrasjon, styring og fellesutgifter omfatter utgifter til politisk styring og kontrollorganer, administrativ ledelse og fellesfunksjoner, samt diverse fellesutgifter.

Brutto driftsutgifter til administrasjon og styring i kr pr innbygger gruppert per år

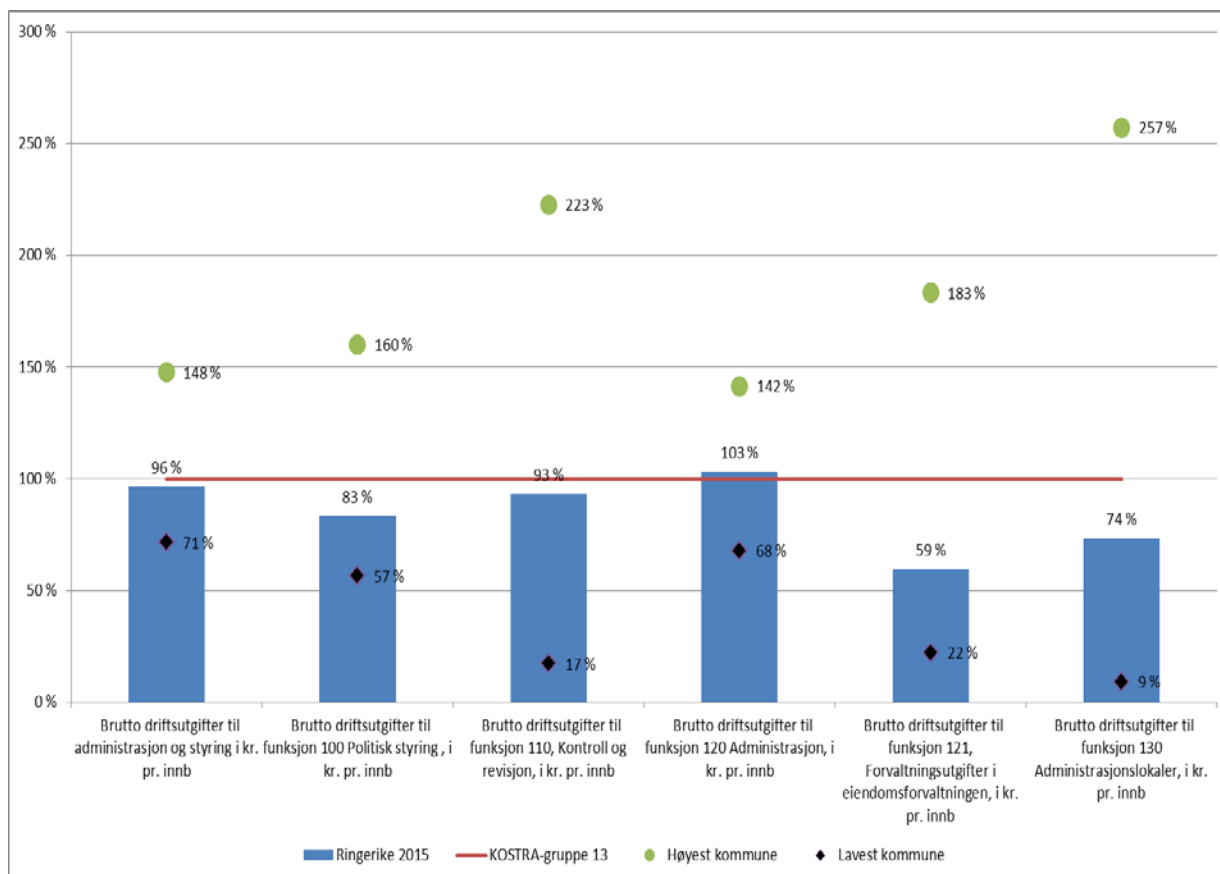

	2012	2013	2014	2015
Ringerike	4 268	4 126	3 998	3 802
KOSTRA-gruppe 13	3 675	3 710	3 860	3 949

Ringerike kommunes brutto driftsutgifter til administrasjon og styring i kroner pr. innbygger var i 2015 kr 3 802,-. Det er en klar årlig nedgang i perioden 2012-2015, noe som tilsier en mer effektiv administrasjon. I tillegg har man hatt en gjennomgang av konteringskultur da det har vist seg at kostnader i tidligere år har blitt ført mot KOSTRA-funksjoner for administrasjon mens de skulle vært ført mot tjenestefunksjoner.

Ringerike kommune viser en klar positiv utvikling sammenliknet med gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13 som har en jevn økning i utgifter til administrasjon, styring og fellesutgifter.

Diagrammet på neste side viser verdiene i nøkkeltall-tabellen i %. KOSTRA-gruppe 13 er lagt som fast 100 % verdi sammenliknet med Ringerike kommunes verdier i søyler samt KOSTRA-gruppe 13 sine høyest og laveste kommuneverdier i punkter:

3.7.2.1 Endringer i drift

Rammetabell 2017-2020

	2017	2018	2019	2020
Grunnlag for budsjett	92 084	96 316	95 046	96 316
Lønnskompensasjon helårseffekt	1 546	0	0	0
Effektiviseringskrav 1%	-1 084			
Rammeendring	3 770	-1 270	1 270	-1 270
Netto driftsramme	96 316	95 046	96 316	95 046

Tiltak i planperioden

	2017	2018	2019	2020
Nye/ endrede behov				
Valg	1 270	-1 270	1 270	-1 270
Parallelloppdrag, områdeprogram	-2 200			
Prisjustering forsikringer mm	280			
Nye årsverk 2016 og 2017	2 190			
Adm korr mellom rammeområder	-345			
Nye tiltak				
Økt administrativt arbeid barnehagesektor	575			
IT Microsoft	2 000			
Sum rammeendring	3 770	-1 270	1 270	-1 270

3.7.2.2 Investeringer – tabell med forklaringer

Investeringer administrasjon og fellestjenester	2017	2018	2019	2020	SUM
IKT - Investeringer	3 800	3 800	3 000		10 600
	3 800	3 800	3 000	-	10 600

IKT-investeringer felles

IKT-investeringer benyttes til kommunens datasenter og serverrom, IKT-sikkerhet, investeringer og utvikling av IT-prosjekter som kommer hele kommunen til gode, både internt og ut mot kommunens innbyggere.

3.8 Folkevalgte og revisjon**Rammetabell 2017-2020**

	2017	2018	2019	2020
Grunnlag for budsjett	9 333	9 917	9 917	9 917
Lønnskompensasjon helårseffekt	0	0	0	0
Effektiviseringskrav 1%	-108			
Rammeendring	692	0	0	0
Netto driftsramme	9 917	9 917	9 917	9 917
Nye tiltak/endrede behov				
Godtgjøringsreglement, for mye avsatt 2016	-300			
Heltids varaordfører	900			
Web overføring KS	17			
BKR 3% påslag	100			
Idrettsstipend flyttet til rammeområde Kultur	-25			
Sum rammeendring	692	0	0	0

Kommunen har ordfører i full stilling. Fra 01.09.16 økes varaordførers godtgjørelse fra 20 prosent til 100 prosent av ordførers godtgjørelse.

Kommunen har valgt hovedutvalgsmodellen med formannskap som fast utvalg for plan- og økonomisaker, tre hovedkomiteer (miljø- og arealforvaltning, helse, omsorg og velferd samt oppvekst og kultur) og kontrollutvalg. I tillegg kommer eldreråd, råd for funksjonshemmede, skatteutvalg, klagenemnd, ungdomsråd, trafikkråd, integrasjonsråd, arbeidsgiverutvalg, administrasjonsutvalg, arbeidsmiljøutvalg, utvalg for salgs- og skjenkebevillinger, valgstyre, valgneråd og 17. mai-komite.

Med bakgrunn i rapport fra tverrpolitisk utvalg – Godtgjøringsutvalget – ble nye retningslinjer for godtgjøring vedtatt med virkning fra 01.01.2016. Dette har medført en økning i budsjetttrammen for Folkevalgte i 2016. Rammeområdet viser mindreforbruk i 2016, så behov er redusert med ca. 0,3 million fra 2017.

For KOSTRA-tall på folkevalgte og revisjon, se Sektor administrasjon og fellestjenester.

3.9 Avsetninger, overføringer

Det settes av midler på eget område for å synliggjøre de postene som er uavhengig av sektorer og drift. Dette gjelder blant annet reguleringspremien fra KLP og lønnsoppgjør som er ukjente størrelser når vi går inn i nytt driftsår. På dette rammeområdet avsettes også midler til Kirkelig Fellesråd, formannskapetets disposisjonskonto og tilskudd til ulike regionsamarbeid. Av inntekter er parkeringsinntekter og integreringstilskudd for flyktninger plassert på dette rammeområdet.

Rammetabell 2017-2020

	2017	2018	2019	2020
Grunnlag for budsjett	17 497	-7 338	-12 338	-12 338
Lønnsvekst	29			
Rammeendring	-24 864	-5 000	0	0
Netto driftsramme	-7 338	-12 338	-12 338	-12 338
KS vedtak sak 145/16				
Økt avsetning formannskapetets disposisjonskonto	4 900	-5 000		
Nye tiltak/ endrede behov				
Økt tilskudd til Ringerike Utvikling	2 400			
Økte statlige overføringer ifm flyktninger og asylmottak	-12 037			
Reduksjon parkeringsinntekter	500			
Avsatt tilskudd til bedriftsidrettslag og TV-aksjonen. (Flyttet fra Administrasjon og fellesutgifter)	80			
Reduksjon for høye avsetninger 2016	-457			
Flytting av inntekter enslige mindreårige flyktninger fra rammeområde "spesielle tiltak barn og unge"	-20 000			
Tilskuddsavsetning overført til rammeområde kultur	-250			
Sum rammeendring	-24 864	-5 000	0	0

Avsetning til lønnsvekst 2017 er videreført på samme nivå som avsetningen i 2016 på 22 millioner kroner. Dette vil være tilstrekkelig dersom lønnsveksten blir 3 % eller mindre i 2017.

Summen av pensjonskostnader bestående av reguleringspremie, rentegarantipremie, premieavvik, amortisering av tidligere års premieavvik og bruk av premiefond videreføres på samme nivå som i 2016 og utgjør ca. 44 millioner kroner samlet. Reguleringspremien i 2017 er beregnet til ca. 72 millioner kroner og det er også lagt til grunn et positivt premieavvik på 53,5 millioner kroner.

Tilskudd til Ringerike Utvikling økes til 3,6 millioner kroner som følge av vedtak foretatt i 2016.

Det skal bosettes 122 flyktninger i 2016 og kommunen har mottatt anmodning om 90 i 2017. Totalt integreringstilskudd og vertskommunetilskudd er budsjettet med 98 millioner kroner som er en økning på over 20 millioner kroner i forhold til i 2016.

Parkeringsinntekter antas å bli noe lavere enn budsjettet i 2016 hovedsakelig på grunn av tapte inntekter på Brutorget. Budsjett 2017 justeres derfor noe ned.

Driftstilskudd til Kirkelig Fellesråd settes til kr 15 500 000 som er en økning på kr 280 000 i forhold til 2016. I tillegg er det avsatt kr 2 170 000 til reguleringspremie og interne overføringer i forbindelse med tjenesteytelser. Totalt beholdes samme budsjettnivå som 2016. Kirkelig Fellesråd har levert et budsjettforslag som tilsier et driftstilskudd fra kommunen på kr 16 564 620 som er betydelig høyere enn 2016 og det som nå tildeles for 2017. Årsaken til økningen begrunnes med lønnsvekst, lavere inntekter på festeavgift, ekstraordinære kostnader i forbindelse med flytting til ny kirke og at flere vedlikeholds-/ oppgraderingskostnader må tas i driftsregnskapet og ikke i investeringsregnskapet som tidligere vurdert.

4 Hovedoversikt drift

Alle tall i 1000 kr

Budsjett 2016 = revidert budsjett pr 01.09.2016

Folkevalgte og revisjon	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Brukerbetalinger	-172	-200	-200
Andre salgs- og leieinntekter	-15	-20	-20
Overføringer med krav til motytelse	-8	-5	0
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-195	-225	-220
Lønnsutgifter	3 204	6 053	6 012
Sosiale utgifter	637	964	1 070
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenestepre	919	690	1 041
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	1 966	1 860	2 015
Overføringer	89	125	100
Fordelte utgifter	-200	-230	-200
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	6 615	9 463	10 038
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	6 420	9 238	9 818
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-12	-20	-20
SUM EKSTERNE FINANSINNTEKTER (E)	-12	-20	-20
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	-12	-20	-20
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	6 408	9 218	9 798
Bruk av bundne fond	-680	0	0
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-680	0	0
Avsetninger til bundne fond	803	115	119
SUM AVSETNINGER (K)	803	115	119
REGNSKAPSMESSIG MER- (+)/ MINDREFORBRUK (-) (I+J-)	6 532	9 333	9 917

Administrasjon og fellestjenester	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Andre salgs- og leieinntekter	-4 115	-4 446	-4 630
Overføringer med krav til motytelse	-5 268	-2 090	-3 478
Andre statlige overføringer	-900	0	0
Andre overføringer	-300	0	0
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-10 583	-6 536	-8 108
Lønnsutgifter	49 797	50 040	56 348
Sosiale utgifter	15 298	12 886	14 594
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenestepre	27 753	37 548	35 654
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	1 708	2 135	2 090
Overføringer	4 274	255	180
Fordelte utgifter	-1 789	-3 790	-3 988
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	97 042	99 074	104 878
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	86 459	92 538	96 770
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-455	-460	-460
SUM EKSTERNE FINANSINNTEKTER (E)	-455	-460	-460
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	44	6	6
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	44	6	6
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	-412	-454	-454
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	86 047	92 084	96 316
Bruk av bundne fond	-500	0	0
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-500	0	0
Avsetninger til bundne fond	1 244	0	0
SUM AVSETNINGER (K)	1 244	0	0
REGNSKAPSMESSIG MER- (+)/ MINDREFORBRUK (-) (I+J-)	86 791	92 084	96 316

Ringerike kommune - Handlingsprogram 2017-2020 – Budsjett 2017

Barnehage	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Brukerbetalinger	-16 315	-16 190	-17 034
Andre salgs- og leieinntekter	-1 667	-1 618	-1 637
Overføringer med krav til motytelse	-8 634	-8 967	-7 619
Andre statlige overføringer	-244	0	0
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-26 860	-26 775	-26 290
Lønnsutgifter	67 841	70 575	71 429
Sosiale utgifter	21 222	17 461	18 733
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenestepr	4 987	3 007	3 067
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	106 545	115 442	118 183
Overføringer	2 196	1 420	2 420
Fordelte utgifter	-4 024	0	-2 149
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	198 768	207 905	211 683
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	171 908	181 130	185 393
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	0	0	0
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	0	0	0
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	0	0	0
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	171 908	181 130	185 393
Avsetninger til bundne fond	139	0	0
SUM AVSETNINGER (K)	139	0	0
REGNSKAPSMESSIG MER- (+)/ MINDREFORBRUK (-) (I+J-K)	172 046	181 130	185 393

Grunnskole	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Brukerbetalinger	-18 040	-18 177	-18 519
Andre salgs- og leieinntekter	-918	-848	-848
Overføringer med krav til motytelse	-39 012	-32 481	-35 058
Andre statlige overføringer	-2 681	-10 048	-16 532
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-60 651	-61 553	-70 957
Lønnsutgifter	214 029	231 058	253 517
Sosiale utgifter	57 938	60 724	61 323
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenestepr	25 257	27 177	28 174
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	11 370	11 383	12 508
Overføringer	4 083	2 600	1 200
Fordelte utgifter (inkl internoverføringer)	-328	0	0
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	312 349	332 943	356 722
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	251 698	271 389	285 765
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	3	0	0
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	3	0	0
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	3	0	0
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	251 700	271 389	285 765
Bruk av bundne fond	-193	0	0
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-193	0	0
Avsetninger til bundne fond	1 313	0	0
SUM AVSETNINGER (K)	1 313	0	0
REGNSKAPSMESSIG MER- (+)/ MINDREFORBRUK (-) (I+J-K)	252 821	271 389	285 765

Ringerike kommune - Handlingsprogram 2017-2020 – Budsjett 2017

Spesielle tiltak barn og unge	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Brukerbetalinger	-281	0	0
Andre salgs- og leieinntekter	-587	-745	-745
Overføringer med krav til motytelse	-14 249	-28 066	-16 415
Andre statlige overføringer	-798	0	0
Andre overføringer	-6	0	0
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-15 921	-28 811	-17 160
Lønnsutgifter	87 270	103 912	116 706
Sosiale utgifter	21 175	22 871	25 690
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenestepr	11 444	13 265	14 512
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	13 676	15 509	15 662
Overføringer	3 372	3 490	8 699
Fordelte utgifter	-463	-1 578	-2 609
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	136 473	157 469	178 659
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	120 552	128 658	161 499
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	3	0	0
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	3	0	0
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	3	0	0
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	120 555	128 658	161 499
Bruk av bundne fond	-371	0	0
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-371	0	0
Avsetninger til bundne fond	131	0	0
SUM AVSETNINGER (K)	131	0	0
REGNSKAPSMESSIG MER- (+)/ MINDREFORBRUK (-) (I+J-	120 315	128 658	161 499

Kulturtjenesten	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Brukerbetalinger	-799	-960	-1 050
Andre salgs- og leieinntekter	-1 839	-1 089	-1 779
Overføringer med krav til motytelse	-3 625	-2 318	-2 357
Rammetilskudd	0	0	-156
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-6 263	-4 367	-5 342
Lønnsutgifter	9 393	10 745	11 272
Sosiale utgifter	2 846	2 783	2 948
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenestepr	8 969	7 896	8 756
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	80	123	105
Overføringer	7 700	7 711	7 007
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	28 987	29 258	30 088
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	22 724	24 891	24 746
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	2	0	0
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	2	0	0
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	2	0	0
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	22 726	24 891	24 746
Bruk av bundne fond	-1 137	0	0
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-1 137	0	0
Avsetninger til bundne fond	2 048	10	0
SUM AVSETNINGER (K)	2 048	10	0
REGNSKAPSMESSIG MER- (+)/ MINDREFORBRUK (-) (I+J-	23 638	24 901	24 746

Ringerike kommune - Handlingsprogram 2017-2020 – Budsjett 2017

Helse og omsorg	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Brukerbetalinger	-36 572	-36 730	-36 539
Andre salgs- og leieinntekter	-51 355	-50 187	-52 765
Overføringer med krav til motytelse	-129 868	-122 479	-122 672
Andre statlige overføringer	-1 055	0	0
Andre overføringer	-34	0	0
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-218 884	-209 396	-211 975
Lønnsutgifter	453 019	447 702	450 804
Sosiale utgifter	128 058	115 212	118 171
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenestepr	114 128	122 761	125 730
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	64 228	67 796	63 139
Overføringer	89 803	57 611	54 854
Fordelte utgifter (inkl internoverføringer)	-18 825	-11 191	-11 274
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	830 411	799 892	801 423
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	611 527	590 497	589 448
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-13	0	0
Mottatte avdrag på utlån	-384	-650	-650
SUM EKSTERNE FINANSINNTEKTER (E)	-397	-650	-650
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	8	0	0
Utlån	1 021	1 000	1 000
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	1 029	1 000	1 000
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	632	350	350
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	612 159	590 847	589 798
Bruk av bundne fond	-8 559	0	0
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-8 559	0	0
Avsetninger til bundne fond	15 503	0	0
SUM AVSETNINGER (K)	15 503	0	0
REGNSKAPSMESSIG MER- (+)/ MINDREFORBRUK (-) (I+J-	619 103	590 847	589 798

Samfunn	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Brukerbetalinger	-20	0	0
Andre salgs- og leieinntekter	-106 817	-103 148	-111 476
Overføringer med krav til motytelse	-14 756	-11 527	-11 422
Andre overføringer	-15	0	0
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-121 609	-114 675	-122 898
Lønnsutgifter	108 594	113 409	119 417
Sosiale utgifter	32 961	29 177	32 034
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenestepr	90 156	88 421	90 945
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	4 070	4 093	5 136
Overføringer	15 337	2 523	290
Fordelte utgifter	-16 866	-20 297	-17 480
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	234 251	217 326	230 342
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	112 643	102 651	107 444
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	18	0	0
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	18	0	0
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	18	0	0
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	112 660	102 651	107 444
Bruk av bundne fond	-316	-201	-2 215
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-316	-201	-2 215
Overført til investeringsregnskapet	608	0	0
Avsetninger til bundne fond	12 089	8 618	2 051
SUM AVSETNINGER (K)	12 697	8 618	2 051
REGNSKAPSMESSIG MER- (+)/ MINDREFORBRUK (-) (I+J-	125 041	111 067	107 280

Ringerike kommune - Handlingsprogram 2017-2020 – Budsjett 2017

Avsetninger, overføringer	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Andre salgs- og leieinntekter	-7 732	-6 500	-6 000
Overføringer med krav til motytelse	-4 089	-550	-550
Andre statlige overføringer	-39 802	-65 963	-98 000
Andre overføringer	-67	0	0
Andre direkte og indirekte skatter	-339	0	0
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-52 029	-73 013	-104 550
Lønnsutgifter	2 090	0	0
Sosiale utgifter	3 412	44 677	44 652
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenestepr	7 228	2 643	3 003
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	27	0	0
Overføringer	23 076	44 118	50 487
Avskrivninger	56 956	60 000	78 000
Fordelte utgifter	-1 130	-928	-930
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	91 660	150 510	175 212
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	39 631	77 497	70 662
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-41	0	0
SUM EKSTERNE FINANSINNTEKTER (E)	-41	0	0
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	111	0	0
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	111	0	0
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	71	0	0
Motpost avskrivninger	-56 956	-60 000	-78 000
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	-17 254	17 497	-7 338
Bruk av bundne fond	-9 608	-5 000	-5 000
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-9 608	-5 000	-5 000
Avsetninger til bundne fond	9 781	5 000	5 000
SUM AVSETNINGER (K)	9 781	5 000	5 000
REGNSKAPSMESSIG MER- (+)/ MINDREFORBRUK (-) (I+J-	-17 081	17 497	-7 338

Skatt og rammetilskudd	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Andre salgs- og leieinntekter	0	-1 500	-1 200
Overføringer med krav til motytelse	-47 638	-44 249	-48 000
Rammetilskudd	-710 678	-721 965	-756 365
Andre statlige overføringer	-23 757	-24 020	-24 180
Andre overføringer	-972	0	0
Skatt på inntekt og formue	-674 660	-714 200	-739 000
Eiendomsskatt	-54 079	-54 400	-54 200
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-1 511 785	-1 560 334	-1 622 945
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenestepr	17	0	0
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	72	0	0
Overføringer	23	44 107	48 000
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	111	44 107	48 000
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	-1 511 673	-1 516 227	-1 574 945
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	-1 511 673	-1 516 227	-1 574 945
REGNSKAPSMESSIG MER- (+)/ MINDREFORBRUK (-) (I+J-	-1 511 673	-1 516 227	-1 574 945

Ringerike kommune - Handlingsprogram 2017-2020 – Budsjett 2017

Finans	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenestepr	72	180	0
Overføringer	18	0	0
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	90	180	0
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	90	180	0
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-27 601	-24 937	-24 757
Gevinst på finansielle instrumenter	-632	-5 000	-5 000
Mottatte avdrag på utlån	-123	-123	-123
SUM EKSTERNE FINANSINTEKTER (E)	-28 356	-30 060	-29 880
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	30 990	33 500	40 500
Tap på finansielle instrumenter	28	0	0
Avdrag på lån	50 502	53 000	70 449
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	81 520	86 500	110 949
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	53 165	56 440	81 069
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	53 254	56 620	81 069
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	-25 661	0	0
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-25 661	0	0
Overført til investeringsregnskapet	396	500	500
Dekning av tidligere års merforbruk	27 680	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	30 439	32 200	46 000
SUM AVSETNINGER (K)	58 514	32 700	46 500
REGNSKAPSMESSIG MER- (+)/ MINDREFORBRUK (-) (I+J-K)	86 107	89 320	127 569

4.1 Tilskudd

Formål:	Tilskudd 2017	Kommentar:
Administrasjon og fellesutgifter		
Støtte til politiske partier	80 000	
Oppvekst og kultur		
Den kulturelle skolesekken	129 600	
Ringerike Museum/ Veien kulturminnepark	500 000	Driftstilskudd
Ringerike kultursenter	970 000	Driftstilskudd
Skiforeningen	350 000	Driftstilskudd til skiløyper på Ringkollen.
Skiløyper	100 000	Støtte til løypekjøring ellers i kommunen etter søknad.
Diverse idrettsformål	50 000	Fordeles etter søknader fra lag og foreninger
Kulturaktiviteter	150 000	Fordeles etter søknader fra lag og foreninger
Kulturmidler HOK	240 000	Fordeles etter søknader fra lag og foreninger
Tilskudd til registrerte trossamfunn	2 000 000	Tildeles etter registrert antall medlemmer
Helse og omsorg		
BlåKors	330 000	Driftstilskudd
BlåKors boliger	300 000	Driftstilskudd
BlåKors bosenter (husleiedekning)	70 000	Utbetales etter regning.
Fontenehuset	1 000 000	Driftstilskudd
Frivilligsentralen	968 000	Partnerskapsavtale til 31.12.2018. Tilskudd 870.000 og i tillegg 98.000 avsatt til kjøregodtgjørelse etter regning.
Incest-senteret Buskerud	76 000	Samarbeidsavtale
Voldtekstmottaket Drammen	341 000	Samarbeidsavtale
Samfunn		
Røssholtstranda (driftstilskudd)	70 000	Driftstilskudd. Avtale inngått med Røde kors.
Avsetninger, overføringer		
Kirkelig fellesråd	15 500 000	Driftstilskudd
Annet – etter søknad		
Til fordeling 2017 etter søknad	1 517 000	Fordeles etter søknad

Blå Kors husleiedekning:

Leder av Boligsosialt team vurderer hvert år det kravet som kommer fra Blå Kors på dette. Tilskuddsbeløpet er ment å dekke husleie for leiligheter som har stått ledig som følge av at de skal være tilgjengelige for kommunen / boligsosialt team. Tilskuddet er f.eks. ikke ment å dekke en eventuell inntektssvikt som følge av manglende husleieinnbetalinger fra leietakere.

5 Investeringer

Investeringstiltak (ikke-rentable)	2017	2018	2019	2020	SUM
IKT - Investeringer	3 800	3 800	3 000		10 600
IKT - Pilotprosjekt Velferdsteknologi	3 000	4 000			7 000
IKT - Skole	3 500	3 500	3 500	3 500	14 000
Barnehager - Nytt inventar	2 000				2 000
Skoler - Nytt inventar	5 000	5 000			10 000
Kultur - Motorikkbane ved Nes skole	650				650
Helse - Inventar/utstyr	2 500	2 500	2 000		7 000
BRR - Biler og redningsverktøy	3 250	5 000	-	-	8 250
Teknisk - Maskinpark	3 000	3 000	1 500		7 500
Teknisk - Parkeringsautomater og bil	800				800
VPI - Kommunale veier, gatelys, park og idrett	24 000	15 750	10 000	10 000	59 750
VPI - Sykkelbysatsing	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
VPI - Sentrumspassasjen	1 500				1 500
Eiendom - Oppgradering barnehager	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Eiendom - Oppgradering skolebygg	5 000	3 000	3 000		11 000
Eiendom - Oppgradering helse- og omsorgsbygg	2 000	1 500	1 500		5 000
Eiendom - Energi, inneklime, overvåkning, sikring	3 700	1 000			4 700
Eiendom - Grunneiendommer og skoger	500				500
Eiendom - Krematoriet		2 000			2 000
Eiendom - Tiltak eiendomsutvikling	4 300	1 500			5 800
Eiendom - Oppgradering og sprinkling Riddergården	5 000	1 500			6 500
Utbygging - Ny sentrumsbarnehage		2 000	10 000	17 000	29 000
Utbygging - Ny skole med flerbrukshall Hønefoss syd	139 000	136 000	21 000		296 000
Utbygging - Sokna skole totalrenovering	3 000				3 000
Utbygging - Ullerål skole med idrettshall	17 500	91 000	150 000	50 000	308 500
Utbygging - Nes skole ny barneskolefløy	350	11 000			11 350
Utbygging - Hov ungdomsskole med idrettshall		2 500	2 500	100 000	105 000
Utbygging - Oppgradering Veienmarka ungdomsskole	5 000				5 000
Utbygging - Heradsbygda omsorgssenter nye omsorgsboliger	30 000	60 000	130 000	50 000	270 000
Utbygging - Omsorgsboliger (foreldrekonsept)	7 000	10 000	10 000		27 000
Utbygging - Hov allé omsorgsboliger	4 000	19 000	47 000	-	70 000
Utbygging - Omsorgssenter				2 000	2 000
Utbygging - Ny legevakt	10 000	40 000	30 000		80 000
Utbygging - Hjelpemiddellager	7 000				7 000
Utbygging - Bibrannstasjoner på Nes og Sokna	8 000	8 000			16 000
Utbygging - G/S-vegbruer over Storelva	4 000	25 000	25 000		54 000
Tilskudd til RKF - Oppgradering og utvikling kirker	850	890	3 200	2 500	7 440
	311 200	460 440	455 200	237 000	1 463 840

Investeringstiltak (rentable)	2017	2018	2019	2020	SUM
Styresystem Nes ra og Monserud ra	5 000	5 000	5 000		15 000
Utskifting vannledninger	4 000	4 000	4 000		12 000
Utskifting avløpsledninger	4 000	4 000	4 000		12 000
Hønengata nord VA	5 000				5 000
Eggemoen VA-løsninger	6 500	5 000			11 500
Ringerike vannverk	88 000				88 000
Vannverk Nes i Ådal	12 000				12 000
Utbygging Monserud renseanlegg	131 000	136 000	38 200		305 200
Overføringsledninger Åsa - Monserud	34 000				34 000
Sanering Nes i Ådal etappe 2	3 500	12 000			15 500
Overvannskulvert Storbjorden - St.Hanshaugen	6 000	6 000			12 000
	299 000	172 000	51 200	-	522 200

Ringerike kirkelige fellesråd.
Forslag til investeringsbudsjett for 2017-2021.

Sak Rkif-AU 63/2016 i møte 18.08.2015. Sak Rkif 70/2016 i møte 24.08.2015

Konto		Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
010-299	Investeringer i anleggsmidler	9 000 000	5 490 000	5 900 000	200 000	0
500	Renteutgifter, låneomkostn.					
510	Avdrag på lån (ekstraord)					
520-529	Utlån, kjøp aksjer, andeler					
540-560	Avsetninger					
	Årets finansieringsbehov	9 000 000	5 490 000	5 900 000	200 000	0
	Finansiert slik:					
910	Bruk av lånemidler					
680-670	Innt salg driftsm/fast eiend					
700-779	Refusjoner					
800-879	Tilskudd til investeringer	0	0	0	0	0
	Tilskudd fra menighetsråd	0	0	0	0	0
	Tilskudd fra Opplysningsfondet	0				
920	Mottatte avdrag på utlån (ekstra)					
	Sum ekstern finansiering	0	0	0	0	0
970	Overført fra driftsbudsjettet					
940-960	Bruk av avsetninger					
	Sum finansiering	0	0	0	0	0
	Udekket/udisponert = 0	9 000 000	5 490 000	5 900 000	200 000	0

(Som bes dekket av Ringerike kommune)

Tiltaksnr Rkif 1/2017

Oppgradere varmekilde.

Viser til brannen i Hønefoss kirke som skyldes feil i elektrisk anlegg. Anbefalt å skifte oppvarmingskilde.

Arbeidet er i gang, og må fortsette

2017	700 000
2018	700 000
2019	700 000

	År:	2017	2018	2019	2020	2021
Investering		700 000	700 000	700 000	0	0
Egenkapital		0	0	0	0	0
Finansieringsbehov		700 000	700 000	700 000	0	0

Tiltaksnr Rkif 2/2017

Stasjonært slukkeanlegg

Kirkebrannene på Karmøy og Porsgrunn viser at det ikke er lett å reddet gamle kirkebygg fra totalskade.

Stasjonært slukkeanlegg ser ut til å være til stor hjelp med å slokke/reducere brannens omfang.

2017	Nes, Haug	1 600 000
2018	Norderhov, Veme	1 700 000
2019		1 500 000

	År:	2016	2017	2018	2019	2020
Investering		1 600 000	1 700 000	1 500 000	0	0
Egenkapital/støtte		0	0	0	0	0
Finansieringsbehov		1 600 000	1 700 000	1 500 000	0	0

Tiltaksnr Rkif 3/2017**Orgel.**

Viser til statusrapport av juli 2015 fra orgelsakkyndig Hans Jacob Trønsberg i Preambulum musikkjenester.

År:	2017	2018	2019	2020	2021
Investering	5 400 000	2 000 000	3 500 000	0	0
Egenkapital/støtte	0	0	0	0	0
Finansieringsbehov	5 400 000	2 000 000	3 500 000	0	0

Tiltaksnr Rkif 4/2017**Skader på vegg, fasader, tak**

2017	Haug	150 000
2018	Norderhov	190 000
2019		

År:	2017	2018	2019	2020	2021
Investering	150 000	190 000	0	0	0
Egenkapital/støtte	0	0	0	0	0
Finansieringsbehov	150 000	190 000	0	0	0

Tiltaksnr Rkif 5/2017**Veme kirke. Sanitæranlegg og utvidelse redskapshus**

År:	2017	2018	2019	2020	2021
Investering	300 000	300 000	0	0	0
Egenkapital/støtte	0	0	0	0	0
Finansieringsbehov	300 000	300 000	0	0	0

Tiltaksnr Rkif 6/2017**Flere kirker. Maling**

2017	Viker, Norderhov	550 000
2018	Haug	500 000
2019	Veme	100 000
2020	Tyristrand	100 000
2021		

År:	2017	2018	2019	2020	2021
Investering	550 000	500 000	100 000	100 000	0
Egenkapital/støtte	0	0	0	0	0
Finansieringsbehov	550 000	500 000	100 000	100 000	0

Tiltaksnr Rkif 7/2017**Flere kirker. Etterisolering**

2017		0
2018		0
2019	Hval	100 000
2020	Nes	100 000
2021		

År:	2016	2017	2018	2019	2020
Investering	0	0	100 000	100 000	0
Egenkapital/støtte	0	0	0	0	0
Finansieringsbehov	0	0	100 000	100 000	0

Tiltaksnr Rkif 8/2017

Universiell utforming kirker

2017	Nes	300 000
2018	Veme	100 000
2019		0
2020		0
2021		-

	År:	2016	2017	2018	2019	2020
Investering		300 000	100 000	0	0	0
Egenkapital/støtte		0	0	0	0	0
Finansieringsbehov		300 000	100 000	0	0	0

7 Saksprotokoll – KS sak 145/16

Årsbudsjett 2017 – Handlingsprogram 2017-2020

Vedtak i Kommunestyret:

Verbalforslag

Alle gruppelederne går sammen om å gjennomgå alle verbalforslagene. Hensikten med dette er å levere en gjennomarbeidet liste verbalforslag til kommunestyrets første møte i 2017.

Formannskapetets forslag til vedtak støttes med følgende endringer:

Årsbudsjett 2017. Handlingsprogram 2017-2020.

1A. Det avsettes kr 650.000 til etablering av **motorikkbane** ved Nes skole. Beløpet tas fra avsatte investeringsmidler, utbygging Nes skole. Ringerike kommune er tiltakshaver for prosjektet, men rådmannen gis i oppdrag å etablere samarbeid med Nes FAU med hensyn til teknisk løsning og eventuell dugnadsinnsats.

1B. Det avsettes inntil kr 1.000.000 som tilskudd til rehabilitering av lysløype/ etablering av tursti på Nes. Beløpet belastes driftsbudsjett 2017, ved å redusere avsetning til Formannskapetets disposisjonsfond tilsvarende. Tiltakshaver er Nes Vel og bygdeutviklingslag. Tiltakshaver utarbeider fullstendig kostnadskalkyle inklusiv tilskudd og eventuell momsrefusjon, slik at det endelige tilskuddsbeløpet kan beregnes og overføres. Ringerike kommune bistår i prosjektet med rådgivende tjenester ved behov.

1C: Bevilgningen på kr 250 000 pr. år som er gitt de siste årene til vedlikehold og rydding videreføres i budsjettperioden og dekkes innen sektorens budsjetttramme. Det utredes om dette fortsatt kan skje i regi av Stiftelsen Gladtdedt Brygge eller om det skal skje i kommunal regi.

1D. Kulturbudsjettet økes med kr 100.000 til inkluderings- og integreringstiltak i Ringerike kommune, herunder kulturelle tiltak. Beløpet dekkes fra formannskapetets disposisjonsfond.

2A. Investeringer 3.5.2.5: Utbygging Hov allé omsorgsboliger reduseres med kr 13, 5 mill.

2B. Investeringer 3.6.2.11: Foreslått investering på 5 mill. kr i 2017 i Storgt 21 (Regnbuen) utgår nå og beløpet avsettes til «reserveinvesteringer» som det bl.a. delvis kan brukes midler fra til utbedringer av Riddergården. Rådmannen bes i første halvår 2017 fremme en sak om ekstraordinært vedlikehold av Riddergården som kan finansieres av denne bevilgningen.

2C. Kommunens investeringsbidrag til utbedring av Sentrumspassasjen økes fra 0,5 til 1,5 mill. kroner.»

Betalingsreglementet:

P.k.t. 6.1:

Formannskapet ber rådmannen utrede en sak ang. å øke tilkoblingsavgiften på vann/kloakk. Hva vil dette ha av konsekvenser for den årlige avgiften i årene framover.

P.k.t 4.3

Hall-leie Ringerikshallen, Hallflate, lag opp til 19 år kr 200,- . (over 19 år kr 400,- som foreslått)

Behandling i Kommunestyret 24.11.2016:

Knut Arild Melbøe (MDG) la fram følgende forslag:

«Verbalforslag fra Miljøpartiet De Grønne Ringerike – 2016

1. Kommunestyret ber rådmannen arbeide for etablering av en geopark i Hensmoen-området - et av de mest populære friluftsområdene i Hønefoss. MDG har tidligere - i samråd med Miljøvernforbundet - pekt på Hensmoens unike geologiske kvaliteter. Sabima har også pekt på området unike biologiske mangfold. MDG nevnte ideen om en geopark ved høringsuttalelse (april 2016) til grensedragning for masseuttak i området. Anleggshaver bør eventuelt kunne tilrettelegge for dette tiltaket.

2. Det utredes opprettelse av et geoinformasjonscenter i Ringeriksregionen. Et geosenter kommer innbyggerne til gode som en ressurs når det gjelder reiseliv, undervisning og lokal identitetsbygging. Senteret skal fortrinnsvis ha hovedvekt på kvartærgeologi da Ringerike har spesielle nasjonale verneverdier på dette feltet. I tillegg har vi Oslofeltets unike geologi i umiddelbar nærhet. Rådmannen bes ta opp et arbeid for lokalisering av et slikt vitensenter.

3. Rådmannen fremmer en sak for etablering av turistinformasjon for Ringeriksregionen. Etableringen tenkes gjennomført i samarbeid med private aktører og Ringerike Utvikling som kommunens aktør. Turistinformasjonen kan gjerne betjene tilgrensende kommuner og slik ses som et interkommunalt samarbeidsprosjekt. Etableringen kan skape flere grønne arbeidsplasser og vil kunne løfte frem Ringeriksregionens unike natur- og kulturverdier.

4. Kommunestyret ber rådmannen jobbe for økt tilrettelegging for handikappede foran Kuben. Saken må tas opp med fylket slik at for eksempel taxier kan betjene sine svakstilte kunder på en tilfredsstillende måte.

5. Det foreslås påplussing av budsjettet for sykkelbyen Hønefoss. Midlene hentes inn via høynet kommunalt parkeringsgebyr i sentrum sone med kr 8 per time. Det vil føre til at timeprisen i sentrum sone blir 10 kr dyrere enn de sentrumsnære parkeringsplassene utenfor sentrumssonen. Slik vil flere velge å parkere lenger ute av sentrum eller kanskje la bilen stå til fordel for sykkelen, og sentrumsparkeringsplassene vil bli brukt for kortere opphold.

6. Kommunestyret ber rådmannen arbeide for etablering av område for parsellhager i forbindelse av utbyggingen i Krakstadmarka. Slik kan befolkningen i Ringerike få muligheten til å komme seg ut og erfare grønne omgivelser hvor de kan dyrke egne grønnsaker og gi barna muligheten til å lære om planter. Parsellhagene kan også drives i samråd med skolene.

7. Rådmannen fremmer en sak i 2017 om forslag til opparbeiding av parkområder knyttet til elvebyen Hønefoss. Ved riving av Eikeli skole frigjøres et område egnet til opparbeiding av et elvenært parkområde. Det foreslås etablert en lekeparks for barn. Spesielt da det nå bortfaller et grøntområde ved Benterud, trengs et nytt område som kan fungere som et avbøtende tiltak.

8. I forbindelse med forbildeprosjektet Storgata 21 ber kommunestyret rådmannen om at uteområdet opparbeides i kontakt med elva, eventuelt med benker og brygge. Kulturhistorisk kan det her knyttes en forbindelse til den tidligere fergekaiaen.

9. HRA produserer i dag biogass. Postens biler og HRAs egne biler bruker denne gassen, men mye av denne ressursen kjøres ut av vårt distrikt. Rådmannen fremmer en sak i 2017 der kommunen legger opp til bruk av denne bioenergien i egne større kjøretøy.

10. Kommunestyret vil anmode Ringerike kommune om å anskaffe el-biler for sine transportbehov i størst mulig grad når dette er formålstjenlig. Også el-busser bør vurderes.

Forslagene stemmes over separat ”

Nanna Kristoffersen (Sol) la fram følgende forslag:

«Budsjettforslag fra Solidaritetslista for 2017. Økonomiplan 2017-20

INNSPARINGER

Aktuelle områder +/- ift.Rådmannens (områder som ikke er nevnt, er som rådmannens)		2017	2018	2019	2020
Eiendomsskatt næring +2promillepoeng	9,2	9,2	9,2	9,2	9,2
Utbytte RiK	+4	4	4	4	4
Renteutgifter, (tak gjeld:1,5mrd.)		0	1	3	5
Avdrag på lån (tak gjeld 1,5mrd)		2	5	15	25
Redusert avsetning form.sk disp.fond		5	5	5	5
<u>Avsetning disp.fond: 10 mill/år</u>		<u>36</u>	<u>0</u>	<u>-10</u>	<u>0</u>
Sum økte midler til fordeling		56	24	26	48

Ytterligere innsparinger ift. Rådmannens:				
Politikerhonorarer	3	3	3	3
Ikke varaordfører på heltid	1	1	1	1
Nedlegging Tildelingskontoret	4	4	4	4
<u>Reduserte konsulenttjenester(eks. »kjøp av tjenester»+10?)</u>	<u>11</u>	<u>12</u>	<u>13</u>	<u>141</u>
Til sammen til økt fordeling:	75	44	44	70

Ekstra Utgifter, tabell 1B Driftsregnskapet, ift Rådmannens:

Barnehage – økt grunnbemanning + rullerende opptak	12	12	12	12
Grunnskole - økt grunnbemanning	13	13	13	13
Helse og omsorg – økt grunnbemanning				
Faste hele stillinger + økt antall inst.plasser	27	27	27	27
(inkl. 4mill/år på innsparing nedleggelse Tildelingskontoret)				
Økte sykkelveier	2	2	2	2
Kultur	1	1	1	1
<u>Samfunn – økt vedlikehold</u>	<u>10</u>	<u>0</u>	<u>4</u>	<u>4</u>
Sum økte utgifter	62	52	56	56

Investeringsbudsjett

I forhold til Rådmannens:	2017	2018	2019	2020	
Tillegg: Hønefoss skole	5	10	10	10	
Reduksjon:Ullerål skole (10-30-60-40)	-2,5	-51	-90	0	=-143,5

IKTinvesteringer+pilot velferdsteknologi+ skole: 50% av 31,6 mill =15

1 istf.2 elvebruer= 50% av 55mill = -27

(1 av 2 idrettshaller spart omfattes av sparing på Ullerål, kfr over)

= -185

Verbale forslag fra ifjor:

1. Boligpolitikk
Rådmannen bes utrede sak om tilrettelegging av tomter for Husbankfinansierte boliger til bruk for ikke-spekulasjonsetableringer.
2. Kommunen må dekke opp de sentrale tjenestene med egne ansatte, og ikke konkurranseutsette nødvendige kommunale funksjoner
3. Alle forslag om bruk av eksterne konsulenttjenester skal behandles i kommunestyret.
4. I Ringerike kommune er det en målsetting at deltidsansatte har rett til å øke stillingsbrøken sin til heltidsstillinger. Vi ønsker forslag til tiltak som kan realisere denne målsettingen.
5. Ved alle lokale lønnsforhandlinger og ved nyttilsetting skal likelønn vektlegges. I kommunens årsmelding skal det spesifikt framgå hvordan kvinner og menns lønnsutvikling utvikler seg. Kommunestyret ber rådmannen passe på at ikke likelønnsprinsippet fravikes.
6. Administrasjonen bes utrede innføring av betalingsregulering av trafikken i Hønefoss sentrum. Trafikken tvers gjennom sentrum kan avgiftsbelegges av trafikkmessige og miljømessige hensyn.

Axel Sjøberg (SV) la fram følgende forslag:

«Årsbudsjett 2017 – Handlingsprogram 2017-2020. Forslag fra Ringerike SV

1. Driftsbudsjettet for 2017 vedtas som vist i hovedoversikt 1A og 1B med en netto totalramme til drift på 1.470,2 mill. kroner, netto avsetninger på 32,5 mill. kroner og et resultat lik 0 kroner. Budsjettet er bindende på rammeområdenivå jfr. Budsjettoversikt 1B. Rammene gis som netto utgiftsramme i tråd med kommunens økonomireglement.

Skjema 1A - driftsregnskap

	Rådmann	Ringerike SV forslag til budsjett			
	2017	2017	2018	2019	2020
Skatt på formue og inntekt	-739,0	-739,0	-744,0	-751,0	-760,0
Eiendomsskatt	-54,2	-63,4	-63,4	-63,4	-63,4
Sum skatteinntekter	-793,2	-802,4	-807,4	-814,4	-823,4
Ordinært rammetilskudd	-756,4	-756,4	-756,4	-756,4	-756,4
Merverdiavgiftskompensasjon drift	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum rammetilskudd og mvkompensasjon	-756,4	-756,4	-756,4	-756,4	-756,4
Andre generelle tilskudd og salgsinntekter	-25,4	-25,4	-27,4	-31,5	-31,6
SUM FRIE DISPONIBLE INNTEKTER	-1 575,0	-1 584,2	-1 591,2	-1 602,3	-1 611,4
Renteinntekter	-3,2	-3,2	-3,2	-3,2	-3,2
Gevinst finansielle instrumenter (Fossefondet)	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0
Utbytte fra Ringeriks-Kraft AS	-18,3	-18,3	-20,0	-20,0	-20,0
Mottatte avdrag utlån (boligstiftelsen)	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Startlån - mottatte renter	-3,3	-3,3	-3,3	-3,5	-3,7
Sum finansinntekter	-29,9	-29,9	-31,6	-31,8	-32,0
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	36,0	36,0	47,0	47,0	47,0
Startlån - renteutgifter	4,5	4,5	4,8	5,0	5,3
Avdrag på lån	70,4	70,4	100,4	110,4	112,4
Sum finansutgifter	110,9	110,9	152,2	162,4	164,7
SUM NETTO FINANSINTEKTER / UTGIFTER	81,0	81,0	120,6	130,6	132,7
Dekning av tidligere års regnskmm merforbruk	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bruk av tidligere års regnskapskmm mindreforbruk	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bruk av disposisjonsfond	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avsetning til disposisjonsfond (netto)	40,0	32,5	5,9	7,0	13,0
Avsetning budne driftsfond (netto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bruk av bundne avsetninger	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
SUM NETTO AVSETNINGER	40,0	32,5	5,9	7,0	13,0
Overført fra drift til investeringsregnskapet	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
SUM til FORDELING DRIFT	-1 453,5	-1 470,2	-1 464,2	-1 464,2	-1 465,2
Fordelt på enhetene i følge skjema 1B	-1 453,5	-1 470,2	-1 464,2	-1 464,2	-1 465,2
merforbruk/mindreforbruk	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Skjema 1B Driftsregnskapet	Rådmann	Ringerike Sv Budsjettforslag			
	2017	2017	2018	2019	2020
Folkevalgte og revisjon	9,9	9,8	9,8	9,8	9,8
Administrasjon og fellestjenester	96,3	95,2	95,2	95,2	95,0
Barnehage	185,4	186,5	186,5	186,5	186,5
Grunnskole	285,8	289,5	289,5	289,5	289,5
Spesielle tiltak barn og unge	161,5	163,4	163,4	163,4	163,4
Kulturtjenesten	23,6	23,9	23,9	23,9	23,9
Helse og omsorg	589,8	598,1	598,1	598,1	598,1
Samfunn	107,3	110,0	110,0	110,0	110,0
Avsetninger, overføringer	-6,2	-6,2	-12,2	-12,2	-11,0
Rammeområde - nettoutgifter	1 453,4	1 470,2	1 464,2	1 464,2	1 465,2

2. Det avsettes 32,5 mill. kroner til disposisjonsfondet i 2017
3. Rådmannen gis fullmakt til å fordele budsjetttrammene ned til den enkelte virksomhet i henhold til administrativ lederstruktur.
4. Rådmannen gis fullmakt til å fordele avsatte reguleringspremie til Kommunal Landspensjonskasse til de enkelte virksomheter når premien er endelig kjent.
5. Rådmannen gis fullmakt til å fordele avsatte midler til lønnsvekst, inntil 22 mill. kroner, til de enkelte virksomheter når resultat av lønnsforhandlinger 2017 er kjent.
6. Investeringsbudsjettet vedtas med en brutto investeringsutgift på 611,2 mill. kroner fordelt med 312,2 mill. kroner på ikke-rentable investeringer og 299 mill. kroner på rentable investeringer for 2017.
7. For finansiering av investeringsbudsjettet 2017 gjøres følgende låneopptak:
 - Låneopptak investeringer inntil 543,8 mill. kroner, herav 299 mill. kroner til rentable investeringer.
 - Avdragstid settes slik at krav om minimumsavdrag oppfylles.
 - Serielån
8. Det gjennomføres låneopptak til videre utlån (startlån) inntil 35 mill. kroner-
9. Trekkrettighet på kommunens driftskonto reduseres fra 150 mill. kroner til 100 mill. kroner i 2017
10. Skatt på formue og inntekt utskrives med 11,8 %
11. Eiendomsskatt økes med 2 promille for næringseiendommer og fastsettes som i 2016 for bolig og fritidseiendommer.

Betalingsreglement for 2017:

Betalingsreglementet 2017 vedtas med følgende endringer

- 6.3 Parkering, hvor avgift per time i indre sone økes til kr 25 for første time, kr 35 for andre time og kr 50 for timer utover dette til maks parkeringstid. For ytre sone setes timepris til kr 25 og kr 60 for døgnpris. «Merinntekter» fra parkeringsavgift settes i helhet av til prøveprosjekt med billigere pris på dagens «bybuss» - rute 228. Det er ønskelig å tilby en mulighet for å kjøpe enkeltreise og dagskort på nett – med prisantydning kr 10 for enkelt reise og kr 20 for dagskort
- 7 Eiendomsskatt, endres promillegrense på næring til 7 promille
- Under pkt. 10 Miljø- og arealforvaltning vil det for alle søknader m.m. for nybygg i kommunen gis et fratrukk på vedtatte gebyrer inntil 50 % der utbygger kan dokumentere at nybygg er bygget som miljøvennlig hus (passiv hus, 0-utslipp o.lign.)

For Ringerike SV

Axel Sjøberg

Budsjettbehandling for 2017

Verbalforslag fra Ringerike SV

1. Rådmannen bes undersøke med Buskerud Fylkeskommune og Brakar om mulighet for å starte et prøveprosjekt med lavere priser på lokalbuss i Ringerike. Eksempelvis kan man starte med rute 228, tidligere kjent som bybussen, som kjører Nord – Sør akse i Hønefoss.
2. Kommunestyret ønsker å premiere innbyggere som velger miljøvennlig byggemetode. Kommunestyret ber rådmannen vurdere mulighet for å endre dagens betalingsreglement, slik at dokumentert miljøvennlige byggeplaner kan få lavere betalingssatser / prosentvis fratrukk i avgifter. Sak legges frem for kommunestyret i løpet av 2017, og i god tid før behandling av betalingsreglementet for 2018.
3. Kommunestyret ber rådmannen undersøke omfanget av olje- og parafinkaminer som eksisterer blant kommunens innbyggere som mottar kommunale helsetjenester, gjerne også de som er avhengig av vedfyring. Etter undersøkelsen fremmes sak for kommunestyret med hensikt (hvis mulig) om å fremskynde utskifting av eksisterende anlegg med varmepumper.
4. Kommunestyret ønsker at alle tak på kommunale nybygg skal utstyres med solcellepanel. Rådmannen bes utrede en sak om mulighet for å kle eksisterende kommunale bygg med solcellepanel.
5. Kommunen har tidligere vedtatt at alle kommunale nybygg skal vurderes oppført i tre. Kommunestyret vil gi en generell oppfordring til alle utbyggere om også å vurdere nybygg i tre.

6. Ringerike kommune har innbyggere med røtter fra mange land og etnisiteter. Rådmannen bes undersøke med de ulike foreninger som finnes om planlagte festivaler / høytider og lage en felles kalender for kommunen. Mange foreninger ønsker at flest mulig deltar på slike markeringer / festivaler og det vil bli lettere blant annet for politikere å planlegge deltagelse på slike markeringer.
7. Ringerike kommune vil de nærmeste årene gjennomføre store investeringer. Det er i handlingsplanen 2017 – 2020 skissert en dobling av kommunens gjeldsbyrde. I denne sammenheng bes Rådmannen om å framlegge en økonomisk perspektivanalyse som viser befolkningsutvikling, gjeldsgrads, nedbetalingsplan og egenkapitalsituasjon for kommunen i et 20 års perspektiv.
8. Kommunestyret ber rådmannen fremme sak i løpet av første halvår 2017 om mulighet for å innføre en bemanningsnorm i alle barnehagene i Ringerike kommune.
9. Kommunestyret ber rådmannen se på muligheten for å innføre en bemanningsnorm på alle skolene i Ringerike kommune
10. Kommunestyret ber rådmannen se på muligheten for å satse bredere i kulturskolen, ved å innføre flere kurs i flere kunsthøgskole og flere ulike instrumentaltimer
11. Kommunestyret ber rådmannen se på å utvide gågata i sentrum

For Ringerike SV

Axel Sjøberg»

Helge Stiksrud (V) la fram følgende forslag:

«Verbalforslag fra Venstre:

1. Rådmannen utreder muligheten for å etablere et kommunalt klimafond (ENØK- fond).
2. Rådmannen bes følge opp at nye kommunale bygg skal vurderes bygget i tre.

Helge Stiksrud, Venstre»

Arnfinn Hoten (Krf) la fram følgende forslag:

«Nye verbalforslag fra Krf:

Rådmannen skal i egne saker redegjøre for hvordan verbalforslag som vedtas under budsjettbehandlingen blir fulgt opp. Dette skal gjøres innen et halvt år etter vedtak. Dette gjelder også verbalforslag vedtatt ved forrige budsjettbehandling.»

Magnus Herstad (FrP) la fram følgende forslag:

Budsjettendringer 2017 3.5 Ingen effektiviseringstiltak	8.348.000,-
3.5 Konkurransetsetting 50 sykehjemsplasser	-5.000.000,- (halvårseffekt)*
3.8: Ingen heltids-varaordfører	-900.000,-
4.1: Kulturmidler HOK	60.000,- (økning fra 240.000 til 300.000)
2.2.3: Reduksjon eiendomsskatt 1 ‰	10.000.000,-
Sum endringer jf. Rådmannens budsjettforslag	12.508.000,-
Avsettes disposisjonsfond	33.492.000,-

*Helårseffekt kr 10.000.000,-

Ringerike FrP»

Hans-Petter Aasen (Sp) la fram følgende forslag:

«Sak 145/16

I rådmannens forslag til handlingsprogram 2017-2020 og årsbudsjett 2017 gjøres følgende endringer:

Helse- og omsorg

- økt ramme 8 mill
- Etableres omsorgsombud (halvårseffekt) 0,5 mill

Oppvekst-skole

- økt ramme 4 mill

Barnehager

- økt ramme 1 mill

Teknisk

- økt ramme – arbeidet med byplan 1 mill

Kultur

- økt støtte til lag og foreninger/lokalsamfunnsforeninger 1 mill

Inndekning

- redusert overskudd 8,5 mill
- redusert ramme folkevalgte (ingen endringer i godtgjørelse) 1 mill
- effektivisering eiendomsforvaltningen 1,5 mill
- reduksjon administrasjon og fellestjenester 2 mill
- Ringerikskjøkken – økt inntjening ved salg til eksterne 0,5 mill
- Reduksjon kjøp av tjenester 1,5 mill
- Reduksjon formannskapetets disp. konto 0,5 mill

Investeringsbudsjettet

- investering til ny skole Hønefoss syd tas ut av investeringsbudsjettet. Låneopptaket reduseres tilsvarende.
- Økt avsetning til større renovering av skolebygg 2017 20 mill
- Økt avsetning til vedlikehold og sprinkelanlegg Riddergården 2017 5 mill
- Nytt skolebygg Nes skole i 2017 1 mill, 2018 11 mill

Planlagte investeringer må reduseres for å sikre tilstrekkelige gode tjenester for innbyggerne.

Rådmannen må tidlig i 2017 starte arbeidet med nødvendig vedlikehold av Riddergården.

Rådmannen skal se budsjettet i sammenheng med arbeidet med kommuneplanen. Ringerike kommune har vedtatt prioriterte lokalsamfunn. Kommunen må derfor intensivere arbeidet med å flytte ut kommunale arbeidsplasser til disse tettstedene, samt legge til rette for økt bosetting og næringsetableringer i disse områdene.

Rådmannen må raskt ha en helhetlig gjennomgang av kommunens leide kontorlokaler, med henblikk på å redusere kostnader.

Rådmannen skal raskt legge frem en plan for å hvor raskt en ny (utbygging) skole kan realiseres ved Hønefoss skole.

Rådmannen skal før april 2017 fremme sak vedrørende mandat og arbeidsoppgaver til nytt omsorgsombud.

Verbalforslag:

- 1) Kommunestyret ber rådmannen om i løpet av 2017 å legge fram en oversikt over status på bruer på kommunale veier og en plan for vedlikehold/oppgradering av de bruene som ikke oppfyller gjeldende krav.
- 2) Kommunestyret ber rådmannen om i løpet av første halvår 2017 å iverksette kartlegging av usikrede skoleveier ved alle barne- og ungdomsskoler i Ringerike. Samarbeidsutvalget ved den enkelte skole skal involveres i dette arbeidet.
- 3) Kommunestyret ber rådmannen legge frem en oversikt over kommunens eiendommer, fortrinnsvis som et ledd i byplanarbeidet. Dette for å synliggjøre hvilke arealer som kan brukes til allmenntilgjengelige formål, eller som kan makeskiftes for gjennomføring av det kommende planverket. Kommunestyret ber samtidig rådmannen redegjøre for hvordan det aktivt arbeides med utvikling, kjøp/salg, inn- og utleie av kommunale eiendommer i dag.
- 4) Kommunestyret ber rådmannen kartlegge egnede arealer i kommunen for bygging av et utendørs flerbruksanlegg for stimulering til økt aktivitet for barn og unge. Dette kan være mindre utendørs anlegg som for eksempel små klatreanlegg, BMX-sykling, skateanlegg og aktiviteter som ikke har tilrettelagte arealer i dag. Arealene skal tilpasses å være
- 5) Rådmannen fremmer i løpet av 2017 en melding for kommunestyret som belyser situasjonen i landbruket på Ringerike. Meldingen skal blant annet belyse hvordan jordvernet er praktisert de siste 10 årene, samt komme med forslag til tiltak for hvordan Ringerike kommune kan gjennomføre en nullvisjon for nedbygging av dyrka mark.
- 6) Rådmannen bes fremme sak om hvordan Ringerike kommune, innenfor gjeldende regelverk, kan dra nytte av sitt eierskap i Ringeriks-kraft, utover årlige utbytter, til miljømessige tiltak.
- 7) Rådmannen bes i løpet av 2017 fremme sak om hvilke kommunale etater som kan desentraliseres og legges til utvalgte tettsteder i kommunen. Dette som ledd i arbeidet med å desentralisere kommunale arbeidsplasser til hele kommunen, samt redusere kostnader ved leie av lokaler.
- 8) Rådmannen bes i løpet av første halvår 2017 fremme sak for politisk behandling med en gjennomgang av eksterne driftsavtaler kommunen har inngått. Dette for å belyse de økonomiske forpliktelsene kommunen må oppfylle. Eksempler på slike avtaler er avtalen vedrørende AKA-arena.
- 9) Rådmannen bes i løpet av første halvår 2017 legge frem en analyse av samlet gebyr og avgiftsøkning for innbyggerne som følge av de rentale investeringene i handlingsprogrammet for 2017-2020.
- 10) Rådmannen fremmer i løpet av første halvår 2017 sak som belyser konsulentbruk i kommunen, herunder utviklingen de siste 3 årene.
- 11) Rådmannen bes fremme sak som vurderer hvorvidt kommunen bør slutte seg til Kommunens Opplæringskontor i Buskerud for sikre god oppfølging av lærlinger i kommunen.»

Arnfinn Holten p.v.a. samarbeidspartiene la frem følgende forslag:

«Forslag fra samarbeidspartiene Arbeiderpartiet, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti vedrørende årsbudsjett 2017 og handlingsprogram 2017-2020

1A. Det avsettes kr 650.000 til etablering av **motorikkbane** ved Nes skole. Beløpet tas fra avsatte investeringsmidler, utbygging Nes skole. Ringerike kommune er tiltakshaver for prosjektet, men rådmannen gis i oppdrag å etablere samarbeid med Nes FAU med hensyn til teknisk løsning og eventuell dugnadsinnsats.

1B. Det avsettes inntil kr 1.000.000 som tilskudd til rehabilitering av lysløype/ etablering av tursti på Nes. Beløpet belastes driftsbudsjett 2017, ved å redusere avsetning til Formannskapetets disposisjonsfond tilsvarende. Tiltakshaver er Nes Vel og bygdeutviklingslag. Tiltakshaver utarbeider fullstendig kostnads kalkyle inklusiv tilskudd og eventuell momsrefusjon, slik at det endelige tilskuddsbeløpet kan beregnes og overføres. Ringerike kommune bistår i prosjektet med rådgivende tjenester ved behov.

1C: Bevilgningen på kr 250 000 pr. år som er gitt de siste årene til vedlikehold og rydding videreføres i budsjettperioden og dekkes innen sektorens budsjetttramme. Det utredes om dette fortsatt kan skje i regi av Stiftelsen Gladvedt Brygge eller om det skal skje i kommunal regi.

1D. Kulturbudsjettet økes med kr 100.000 til inkluderings- og integreringstiltak i Ringerike kommune, herunder kulturelle tiltak. Beløpet dekkes fra formannskapets disposisjonsfond.

2A. Investeringer 3.5.2.5: Utbygging Hov allé omsorgsboliger reduseres med kr 13, 5 mill.

2B. Investeringer 3.6.2.11: Foreslått investering på 5 mill. kr i 2017 i Storgt 21 (Regnbuen) utgår nå og beløpet avsettes til «reserveinvesteringer» som det bl.a. delvis kan brukes midler fra til utbedringer av Riddergården. Rådmannen bes i første halvår 2017 fremme en sak om ekstraordinært vedlikehold av Riddergården som kan finansieres av denne bevilgningen.

2C. Kommunens investeringsbidrag til utbedring av Sentrumspassasjen økes fra 0,5 til 1,5 mill. kroner.»

Forslag fra samarbeidspartiene Arbeiderpartiet, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti vedrørende årsbudsjett 2017 og handlingsprogram 2017-2020

Verbalforslag:

1. Kommunestyret ber rådmannen frem til strategikonferansen i 2017 gjøre en risiko/konsekvensutredning i forhold til de investeringer, låneopptak som er foreslått i handlingsplan fra 2018 til 2020. Kommunestyret ønsker med dette en bedre oversikt over hva disse låneopptakene har av innvirkning på driftsbudsjett/driftnivå i de samme årene. Det samme er hva som er konsekvensen av å utsette dette.
2. Kommunestyret ber rådmannen finne midler for å følge opp kommunestyrets vedtak om prosjektering av Haugsbygd Arena.
3. Rådmannen bes legge frem en sak for å se på mulighetene for å kunne realisere et nytt terapibasseng ved Ringeriksbadet i henhold til tidligere planer. Ringeriksbadet er mye benyttet og er til tider fullt, dette gjør at behov for en utvidelse med et terapibasseng er aktuelt for å bedre kunne ivareta satsningen på forebyggende helsearbeid og rehabilitering. Det varme vannet gjør terapibasseng spesielt godt egnet for babysvømming, svømmeopplæring og terapitrening for folk med leddsykdommer og for eldre.
4. Barn i familier med inntekt under 4 G (ca kr 360 000) (økt fra 3 G) kan søke friplass på kulturskolen. Dette utredes sammen med status for likemannskortet, som er et tilbud til familier som ikke har ressurser nok til at barna kan delta på kulturelle og idrettslige aktiviteter.
5. Det utarbeides en egen kulturarvstrategi i løpet av handlingsplanperioden.
6. Rådmannen legger frem en revidert Miljø og klimaplan («Det grønne skiftet») i løpet av 2017.
7. Det utredes hvorvidt det er behov for flere lærlingplasser i kommunal virksomhet for å støtte opp om de aktuelle fagene.
8. Det er viktig at kommunen støtter aktivt opp om Karrieresenteret for å medvirke til at folk får dokumentasjon på sin kompetanse og kan skaffe seg nødvendig tilleggskompetanse for det yrke de kvalifiserer seg for. Det er viktig at kommunen også hjelper flyktninger på denne måten.
9. Rådmannen bes fremme en egen sak som presenterer avlastningstjenestene for funksjonshemmede barn og hvor det vurderes om dette bør styrkes og utvides. Det er svært viktig både for barna og foreldrene at det er gode ordninger på dette området.
10. Rådmannen bes gi en orientering om prosjektet «Ungdomstrinn i utvikling» og hvordan man vil jobbe framover for å gjøre ungdomsskolen mer tilrettelagt for elever som er mer praktisk enn teoretisk anlagt, slik at mestring og trivsel i ungdomsskolen øker.
11. Rådmannen bes gi en orientering om prosjektet «Korps i skolen» og hvordan dette kan utvides og videreføres, samt hvordan samarbeidet og støtten til skolekorpene er.
12. Rådmannen bes gi en redegjørelse om hvordan driften av Røsholmstranda gjennomføres ut fra gjeldende avtale med Røde Kors.

13. Det er opplyst at det er ca 500 personer som har sosialhjelp som hovedinntekt i Ringerike kommune. Det betyr at disse ikke lenger har tilskudd fra NAVs statlige ordninger. Det er viktig at kommunen har gode hjelpeordninger for disse og at de hjelpes til en situasjon der de igjen kan få hjelp av NAVs statlige ordninger og komme i utdanning/omskolering og arbeid. I dette arbeidet bør også kommunens arbeidstreningsbedrift Menova og andre ideelle arbeidstreningsbedrifter på Ringerike brukes. Det vises i denne sammenheng til vedtak i egen sak om «arbeid og aktivitet – utfordringer i en ny tid».

14. Gjennomføring av aktivitetsplikt for de som mottar sosialhjelp skal skje på en slik måte at mottakerne opplever å bli møtt på en god måte.

15. Rådmannen sørger for at sektoransvarlige har oversikt over - og søker på – søkbare eksterne midler innenfor de respektive sektorene.

Arnfinn Holten p.v.a. samarbeidspartiene foreslo følgende vedtak:

«Om verbalforslag

Alle gruppelederne går sammen om å gjennomgå alle verbalforslagene. Hensikten med dette er å levere en gjennomarbeidet liste verbalforslag til kommunestyrets første møte i 2017.»

Ordfører foreslo voteringsrekkefølge som ble enstemmig vedtatt.

Avstemming:

Voteringsrekkefølge:

- Verbalforslag.
- Budsjett.
- Betalingsreglement, inkludert sak 146/16 – renovasjon.

Verbalforslag:

Utsettelses forslag fremsatt av Arnfinn Holten p.v.a. flertallspartiene ble vedtatt mot 5 stemmer (Sp, Bøhn (FrP)

Budsjett:

Sol sitt forslag til vedtak fikk 1 stemme (Sol) og falt.

SV sitt forslag til vedtak fikk 2 stemme (SV) og falt.

Sp sitt forslag til vedtak fikk 4 stemmer (Sp) og falt.

FrP sitt forslag til vedtak fikk 5 stemmer (FrP) og falt.

Samarbeidspartiens forslag til vedtak fremsatt av Arnfinn Holten (Krf), ble vedtatt mot 13 stemmer (SV, Sol,MDG,Sp, og FrP.)

Betalingsreglement, inkludert sak 146/16 – renovasjon:

Formannskapetets innstilling til betalingsreglementet som er i samsvar med rådmannens forslag til vedtak, samt rådmannens forslag til vedtak i sak 146/16 ble vedtatt mot 2 stemmer (SV).

Bylivet er levert av Ringerike kommune

En rolig formiddag i et levende bymiljø. På Ringerike er vi heldige som har Hønefoss. En by med alt en by skal ha. Her skal vi ta vare på en stemning som er så trivellig at folk møtes, slår av en prat og kommer tilbake.

Tenk på alle de spennende opplevelsene som ligger og venter. I kulturlivet, på konsertene, utestedene eller gjennom et tilfeldig møte i gågata en lørdag formiddag. Byen er fantastisk når den viser sitt mangfold.

Vi er stolte av byen vår og vi ønsker at du bruker den.

Ta deg en tur. Kos deg. Finn roen.

ringerike.kommune.no

RINGERIKE
nærmest det meste

